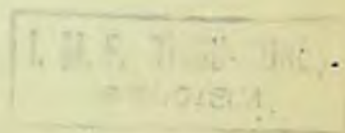

REVISTA BIBLIOTECILOR

11 • 1968

Publicație

a Comitetului de Stat

pentru Cultură și Artă

BIBLIOTECILOR

S
U
M
A
R

	<u>Pag.</u>
Ștefan GRUIA : Probleme care își așteaptă rezolvarea	643
Vasile STANCA : O rezolvare justă problemelor îndrumării de specialitate și calificării profesionale a cadrelor	646
Florica Ieremia : Ce se întâmplă cu bibliotecă comunală?	648
Brigitte ARIEȘANU : Dar cu învățămîntul de specialitate?	649
George VLĂDESCU : Cataloagele de creștere a colecțiilor bibliotecilor municipale în bibliotecile comunale sau Unde se oprește eficiența unor instrumente de informare	650
Ioana TĂUTU : De la A la Z . . . cu punctul pe I. Propaganda cărții în lunile de iarnă și nu numai atunci	655
Alexandru DUȚU : Însemnări despre rolul cărții în realizarea statului unitar național român	662
N. Georgescu-TISTU : Vocabular de bibliologie. Bilanțul recenziilor. Perspective	664
Cronică	668
I. Niculescu : La Biblioteca Academiei : Expoziția Emil Racoviță	669
Petru ISTRATE : Expoziția cărții turistice	670
 ISTORIA CĂRȚII ȘI A BIBLIOTECILOR	
JAKÓ Sigismund : Formarea bibliotecii lui T. Cipariu înainte de 1848 (II)	671
 EX LIBRIS	
Onisim FILIPOIU : Ex libris-uri românești din Țara Năsăudului	675

De peste hotare 678

PROFILURI

Fl. CALOIANU : Universul de creație al lui I. S. Turghenlev. 150 de ani de la nașterea sa 680

Ileana MANOLE : Aron Pumnul, înaltaș al culturii românești. 150 de ani de la nașterea sa 682

Marcel ȘTIRBAN : Profesorul Ioachim Crăciun la 70 de ani 685

LUCRĂRI DE SPECIALITATE

Biblioteca municipală Cluj. Cărți noi. Buletin bibliografic; Bernard, André, Alexandre la grande; Johnson, Elmer D. A. History of Libraries in the Western World; Noua revistă a bibliotecilor publice din țările scandinave 687

FIȘIER

Sărbătorirea Unirii în atenția editurilor; Florian, Radu. Sensul istoriei; Curticăpeanu, V. Mișcarea culturală românească pentru Unirea din 1918; Iorga, Nicolae. Istoria lui Mihai Viteazul; Arta însușirii științei; Geyl, Pieter. Napoleon — pro și contra; Istoria literaturii române Vol. 2; Benador, Ury. Final grotesc; Constantin, Theodor. Jonny Boombă; Pahler, Kurt. În lumea minunată a muzicii 691

CONSULTAȚII

Ecaterina TENEA : Cotarea publicațiilor (I) 700

Poșta redacției 704

REDACȚIA :

**Str. Biserica Amzei, nr. 5 — 7, sectorul 1,
București. Oficiul poștal 22. Telefon 13.94.04**

COLEGIUL DE REDACȚIE

George BAICULESCU, Virgil CÂNDEA, Antoaneta CORVĂTESCU-TOFAN, Ștefan GRUIA (redactor șef), Aron GRÜNBERG, Eugen IOVANOV, Atanase LUPU, Nicolae PASCU, Angela POPESCU-BRĂDICENI, Dan SIMONESCU, Mircea TOMESCU.

PROBLEME CARE

ÎȘI AȘTEAPTĂ REZOLVAREA

Au trecut aproape 10 luni de la reorganizarea administrativ-teritorială a țării, conform istoricelor hotărâri ale Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român din decembrie 1967.

Acțiunea de perfecționare a sistemului de coordonare și conducere a activității cultural-educative și artistice a scos în evidență multiplele avantaje pe care noua structură le-a impus și în viața culturală.

În cadrul măsurilor preconizate, s-a realizat încheierea procesului de formare a rețelei de biblioteci publice în mediul rural; în fiecare comună, centru administrativ, există astăzi sau este în curs de organizare câte o bibliotecă publică. S-a creat posibilitatea sistării procesului de fărâmițare a fondurilor de publicații, împărțite între micile biblioteci rurale, proces incompatibil cu o aprovizionare ritmică, la zi, în pas cu noile apariții editoriale. S-au creat premisele instituirii unui sistem statornic, cu posibilități de folosire rațională a colecțiilor bibliotecii rurale, prin organizarea judicioasă a circulației echitabile a cărților în toate localitățile aparținătoare de comună. Datorită acestui fapt, devine, pentru prima dată în istoria bibliotecilor publice rurale din țara noastră, o realitate principiul potrivit căruia fiecare locuitor al comunei, indiferent de satul de domiciliu, are, în mod virtual, posibilitatea să beneficieze de avantajele unei biblioteci substanțial dotate și accesul, prin intermediul împrumutului interbibliotecar, la bogățiile marilor fonduri de cărți.

S-au făcut, de asemenea, pași importanți pe calea modernizării și raționalizării sistemului de completare a colecțiilor, prin editarea listelor de recomandare elaborate prin grija Direcției bibliotecilor din C.S.C.A., liste care vor asigura o orientare justă a bibliotecarilor comunali în procesul de achiziții.

Progrese meritorii s-au făcut, în același timp, și pe calea raționalizării prelucrării centralizate a cărților destinate bibliotecilor, în sensul că în anul 1969 numărul cărților legate și prelucrate pentru a fi imediat puse la dispoziția cititorilor va crește substanțial, tinzându-se, în viitor, ca toată producția

nouă editorială care intră în fondul de bază al bibliotecilor să fie pusă la dispoziția bibliotecarilor gata prelucrată.

Faptul că, prin noua organizare a comitetelor județene de cultură și artă, s-a instituit funcția de inspector cu probleme de bibliotecă, constituie pentru noi o dovadă a afirmării mai accentuate a prestigiului bibliotecilor ca instituții culturale de sine stătătoare și o garanție a instituirii unor legături trainice, continue, între comitetul de cultură și artă și unitățile în subordine.

O acțiune de asemenea amploare a ridicat însă numeroase probleme, în primul rând organizatorice, care ar fi necesitat elaborarea unui plan de acțiune mai detaliat și stabilirea mai precisă, prin acte normative, a profilului, funcțiilor și relațiilor instituțiilor de lectură publică de pe teritoriul județului.

Acum, când iarna declanșează în biblioteci perioada celei mai efervescente și mai rodnice activități cu cartea în rîndul populației rurale, lucrătorii din aceste unități culturale stau încă în fața unor aspecte neclare sau încă nerezolvate, care, deși par, la prima vedere, detalii în comparație cu realizările amintite mai sus, reprezintă totuși obstacole serioase în statornicirea rețelei, constituie probleme care nu se vor soluționa de la sine sau prin tergiversări de la o zi la alta.

Desigur, multe dintre aceste probleme își au statele lor de vechime bine stabilite și unele articole publicate în revista noastră *) sînt o dovadă că procesul de perfecționare a activității cultural-educative trebuie să preia, spre rezolvare, numeroase aspecte ale muncii cu cartea care, în lipsa unui for de specialitate în cadrul C.S.C.A., reclamă o soluționare îndelung așteptată.

În cele ce urmează, ne mărginim să rezumăm cîteva dintre cele mai importante probleme care se ridică, în momentul actual, în fața bibliotecarilor.

*) Vezi: Arion, Beatrice și Lupu, Atanase. *Preocupări actuale* (I—II). În: *Revista Bibliotecilor*, 20, nr. 8, aug 1967, p. 461—465 și nr. 9, sep 1967, p. 526—531.

1. Mărimea fondurilor de publicații ale noilor biblioteci comunale. În cadrul noii organizări, în componența bibliotecii comunale unice au intrat unități posedând colecții de diferite mărimi, situația în diferitele comune din cadrul unui județ fiind foarte inegală în ceea ce privește dotarea cu cărți a populației. Sînt cazuri în care bibliotecile foste raionale au devenit biblioteci comunale; în alte comune, în noul centru administrativ exista înainte doar o bibliotecă satească sau o filială și invers, în actualele sate aparținătoare funcționau biblioteci comunale cu fonduri apreciabile, care, după reorganizare, au devenit biblioteci filiale. În alte cazuri, în componența unei comune au intrat cîte 5—6 sate aparținătoare, cu o distanță uneori apreciabilă între ele, iar biblioteca comunală care să înfruncească condițiile cele mai bune de funcționare — atît din punct de vedere al localului, cît și al fondurilor sau al cadrelor — se află la periferia noului centru comunal. Desigur, nu putem cere pentru fiecare situație o rezolvare aparte, dar criteriile unice de organizare emise pînă acum nu pot rezolva în mod satisfăcător aceste particularități și nu creează cadrul necesar înlăturării măsurilor insuficient chibzuite venite din partea organelor locale.

De asemenea, ar trebui precizate în instrucțiuni, clare și detaliate, profilul, funcțiile și modul de organizare a bibliotecilor comunale nou înființate după reorganizare.

2. Alocările bugetare. Nu trebuie uitat faptul că, și în trecutul foarte apropiat, existau mari deosebiri între posibilitățile bugetare ale comunelor aparținînd fostelor regiuni și raioane de a acoperi necesitățile de publicații și că nu a existat niciodată un criteriu științific în stabilirea alocărilor bănești ale bibliotecilor. Este firesc ca această situație neclară să se resfrîngă astăzi asupra noilor unități, dar tot firesc este ca, în cadrul actualelor condiții de funcționare a bibliotecilor, să se instituie o politică echitabilă de dotare, care să asigure dispariția treptată a deosebirilor existente astăzi în dotarea cu cărți pe cap de locuitor în diferitele comune. De asemenea, în actuala etapă, este pregnant necesară elaborarea unor norme care să stabilească, în perspectivă, limita de dotare cu publicații pe cap de locuitor către care trebuie să tindă unitățile rurale, în funcție de întinderea localității și de numărul locuitorilor.

3. Redistribuirea fondurilor. În condițiile noii organizări, inevitabil se vor crea numeroase dublete pe teritoriul comunei, iar repartizarea lor în cadrul județului constituie o problemă a cărei rezolvare cere mult spirit de discernămint și pricepere. Această acțiune de redistribuire nu trebuie să ducă, în nici un caz, la o nivelare artificială, la ștergerea profilului sau la descompletarea bibliotecilor deja existente. Problemele legate de profilarea colecțiilor filialelor, de constituirea

fondurilor noilor biblioteci comunale, ca și de definirea principiilor de redistribuire a dubletelor se cer a fi rezolvate în cadrul unor normative.

4. Relațiile dintre biblioteca comunală și filiale. În noile condiții, cele mai complicate întrebări le ridică însăși organizarea bibliotecilor comunale, raporturile dintre biblioteca de centru și filialele ei. Practic, în lipsa unui regulament adus la zi de organizare și funcționare a bibliotecilor comunale, relațiile dintre biblioteca comunală și filiale au rămas insuficient conturate. Aceste relații iau însă, în actuala organizare, proporții considerabile, prin creșterea numărului filialelor, a numărului locuitorilor deserviți și a distanței dintre filiale și centru, în condițiile în care, mai pretutindeni, localurile sînt neîncăpătoare și nu permit preluarea în gestiune, la centru, a colecțiilor filialelor. Se prevede crearea unei evidențe centralizate, dar dacă această evidență centralizată se rezolvă prin preluarea inventarelor, atunci este absolut necesar ca și în filiale să existe un act de gestiune identic. Mișcarea continuă a fondurilor între centru și filiale cere, de asemenea, forme de evidență corespunzătoare, care să fie în măsură să indice, în orice moment, existența și repartizarea fiecărei publicații. Propuneri în această privință au apărut și în Revista bibliotecilor²⁵, ele trebuie însă precizate în cadrul unor norme unice și concretizate în formularistica necesară.

Crearea unei biblioteci unice pe teritoriul comunei nu trebuie să ducă, în nici un caz, la dezavantajarea locuitorilor din satele aparținătoare față de cei din centrul administrativ. Se impune deci, pe de o parte asigurarea, de către consiliile populare comunale, a unor mijloace de transport sigure, care la intervale regulate să înlesnească reînnoirea fondurilor rulante de carte din filiale, iar pe de altă parte crearea treptată, în fiecare filială, a unor fonduri de bază într-adevăr reprezentative, corespunzătoare cu numărul locuitorilor deserviți și cu interesele lor de lectură.

5. Preluarea și conducerea filialelor de către bibliotecari cu muncă obștească. Aceasta este una din problemele spinoase, pînă acum insuficient precizată, de rezolvarea căreia depinde, în bună parte, succesul muncii cu cartea la sate. Desigur, la filialele amplasate la o distanță nu prea mare de biblioteca de centru, deservirea poate fi asigurată, în anumite zile, de însuși bibliotecarul salariat, dar conducerea și organizarea filialelor de mărimea unor biblioteci comunale — cu 1 000 de cititori și cu 5 000—8 000

²⁵) Vezi: Fortik, Emeric. *Fișierul pentru filialele bibliotecii comunale*. — Grünberg, Aron. *Evidența circulației cărții în filiale*. În: *Revista bibliotecilor*, 21, nr. 3, mar 1968, p. 139-142.

de volume — ridică probleme de răspundere materială, de cunoștințe profesionale și de volum de muncă, pe care un cadru didactic, lucrând voluntar câteva ore pe săptămână, nu poate să le rezolve în mod satisfăcător. Din această cauză, o parte din bibliotecile foste comunale, deservite în trecut de bibliotecari salariați, și-au diminuat sensibil activitatea și nu este de dorit ca situația să se permanentizeze și în timpul iernii. De altfel, sistemul deservirii filialelor de către cadre didactice cu muncă obștească — în proporții mai reduse însă — n-au dat, în general, nici în trecut rezultatele scontate. De aceea, rezolvarea modalității atragerii și interesării cadrelor didactice în organizarea și conducerea filialelor implică un studiu atent și soluții comune din partea C.S.C.A. și a Ministerului Învățământului.

6. Relațiile dintre căminul cultural și biblioteca comună. Problema îndrumării și a controlului competent, pe plan local, a bibliotecii comunale și integrarea activității cu cartea la sate în ansamblul procesului muncii culturale de masă au fost fericit rezolvate, în noua organizare, prin instituirea căminului cultural ca centru coordonator al întregii activități culturale. Este de așteptat însă ca aceste relații să fie precizate în detaliu într-un nou regulament de organizare și funcționare, atât pentru căminele culturale, cât și pentru bibliotecile comunale.

7. Situația cadrelor de bibliotecari din mediul rural. Se știe îndeobște că fluctuația mare a bibliotecarilor din unitățile comunale a fost principala piedică, în decursul ultimilor ani, în calea afirmării avantajelor acestor instituții. Problema, ca și cauzele care au generat-o, sînt prea cunoscute pentru a reveni asupra lor. Sîntem convinși că noul sistem de salarizare, în curs de elaborare, va crea unele stimulente pentru stabilizarea cadrelor, printr-un sistem de promovare corespunzător vechimii și studiilor. Problema calificării și perfecționării profesionale, care să ridice activitatea cu cartea din mediul rural la rangul de profesie bine conturată, nu a fost însă rezolvată încă. Cursurile de inițiere și de calificare sau practica de bibliotecă s-au redus, de-a lungul anilor, de la 3—4 luni pînă la o săptămână, seminariile și schimburile de experiență practicate pînă acum nu sînt de natură să dea o calificare recunoscută oficial și certitudinea îndeplinirii unei profesii. Speranțele setelor de bibliotecari de a-și completa studiile superioare de specialitate la cursuri fără frecvență nu și-au găsit încă o reflectare adecvată și aceasta este unul dintre motivele principale pentru care, în fiecare an la deschiderea facultăților, mulți bibliotecari dau examen de admitere la facultăți de ca totul altă specialitate, dar care le oferă cursuri fără frecvență și pentru care, la absolvirea facultății, ei părăsesc biblioteca, ducîndu-se să activeze în profesiunea pentru care s-au format.

Acum, cînd nici la cursurile de zi ale Secției de biblioteconomie a Facultății de filologie din Institutul pedagogic București nu s-au mai primit candidați pentru anul universitar 1968/1969, incertitudinea în viitorul profesiei de bibliotecar a devenit și mai acută. Inexistența unor forme de calificare profesională de nivel mediu face, deocamdată, imposibilă asigurarea planificată a necesarului de cadre pentru bibliotecile comunale. Însă noul profil economic și cultural al satului socialist impune bibliotecii sarcini noi, care nu pot fi duse la bun sfîrșit decît de cadre stabile și cu o calificare adecvată, medie sau chiar superioară. Un lucru este, absolut sigur: că trebuie să găsim o ieșire definitivă din provizoriul care domnește în sistemul de formare a cadrelor.

8. Îndrumarea de specialitate a bibliotecilor comunale. Acesta este un sector în care predomină modalitățile diferite de rezolvare, fiecare județ aproape prezentînd particularitățile lui. Părerea comitetelor de cultură și artă și a cadrelor de conducere din bibliotecă este aproape unanim de acord în a sublinia faptul că biblioteca din centrul de județ trebuie să-și ocupe locul cuvenit în rețeaua de pe teritoriul județului, indiferent de denumirea pe care o poartă. Ea trebuie să acorde asistență de specialitate și să fie centrul activității metodologice, de calificare profesională, bibliografice, de informare și de împrumut interbibliotecar. De asemenea, nu trebuie neglijat nici rolul de liant pe care bibliotecile din reședința de județ trebuie să-l îndeplinească în încheierea și afirmarea unității rețelei județene de bibliotecă publice. Degrevate de funcțiile organizatorice și administrative, de control și inspecție a bibliotecilor din raza teritoriului respectiv, abia acum bibliotecile din centrul de județ își vor putea îndeplini menirea de cea mai importantă bibliotecă publică, atît din orașul de reședință, cît și din rețeaua județeană. Și în acest domeniu, perioada de studiu a durat destul, iar experiența de pînă acum ne-a furnizat suficiente concluzii pentru elaborarea unor instrucțiuni cu privire la funcțiile acestor bibliotecă în cadrul rețelei.

Am ținut să reamintim cîteva dintre problemele care își așteaptă rezolvarea într-un plan de perspectivă a dezvoltării activității cu cartea. Pentru ca bibliotecile publice din mediul rural să corespundă cerințelor impuse de procesul actual al educației socialiste, acestor probleme organizatorice, ca și multor altele, legate de precizarea funcțiilor acestor instituții și a metodelor lor de muncă, trebuie să li se găsească o judicioasă soluționare, într-un timp cît mai scurt.

Ștefan GRUIA

O REZOLVARE JUSTĂ PROBLEMELOR ÎNDRUMĂRII DE SPECIALITATE ȘI CALIFICĂRII PROFESIONALE A CADRELOR

Reorganizarea rețelei de biblioteci publice, în conformitate cu noua împărțire administrativ-teritorială a țării, a ridicat și în fața instituției noastre o serie de probleme noi.

Am vrca să relevăm mai jos aspectele în curs de soluționare, problemele mai puțin clare sau rămase în suspensie în cursul acestui proces atât de propice în viața bibliotecilor publice din țara noastră, căci astăzi s-au cristalizat îndeajuns păreri și experiențe, pentru a ne da seama de problemele care ne stau încă în față spre rezolvare.

Devenind bibliotecă municipală într-un centru universitar și cultural cum este Olujul, instituția noastră a trebuit să-și fixeze cu claritate locul pe care urmează să-l ocupe în rețeaua instituțiilor culturale similare existente. În municipiul nostru funcționează încă două mari biblioteci, care figurează printre cele mai importante din țară: Biblioteca Filialei Cluj a Academiei R.S.R. și Biblioteca centrală universitară, instituții de veche tradiție, cu profil de biblioteci științifice de specialitate: Biblioteca Academiei deservește în primul rând pe cercetătorii științifici, Biblioteca centrală universitară — studenții și cadrele didactice din învățământul superior.

Biblioteca municipală este singura care are menirea de a satisface cerințele de lectură ale celor mai diverse categorii de cititori, indiferent de vîrstă, profesiune și profil cultural.

Iar dacă în privința atribuțiilor bibliotecii pe raza municipiului lucrurile sînt, în general, clarificate, eforturile noastre îndrop-tindu-se în special în direcția ridicării calității muncii cu cititorii, a studierii cerințelor de lectură, a specializării colectivelor de muncă pentru profilarea colecțiilor și crearea instrumentelor de dezvoltare optimă a fondurilor, corespunzător acestor cerințe, nu putem spune același lucru despre funcțiile ei „extrateritoriale”.

Înainte de a ne expune părerea despre felul în care vedem noi exercitarea în viitor

a unor asemenea atribuții, vrem să arătăm care este situația la noi, în momentul de față. În teorie, biblioteca depinde de municipiu, în practică însă ea este subordonată atât Comitetului municipal de cultură și artă, cît și celui județean, fiind îndrumată de ambele organe. Dar cele două comitete nu și-au delimitat cu precizie atribuțiile și, astfel, ne vedem în imposibilitatea de a satisface pretențiile ambelor foruri conducătoare. Dubla subordonare, așa cum s-a exercitat ea pînă în prezent, s-a dovedit dăunătoare desfășurării muncii bibliotecii. O dată cu trecerea noastră sub îndrumarea Comitetului municipal pentru cultură și artă, alocațiile bibliotecii destinate activității legate de funcția ei de bibliotecă centrală a rețelei de biblioteci publice din județ au fost transferate Comitetului județean de cultură și artă. Dar fără a avea asigurată baza materială indispensabilă, nu se poate efectua muncă de îndrumare pe teren, la nivelul bibliotecilor comunale. Este adevărat, funcția metodică a fostelor biblioteci regionale și raionale nu era precis conturată, ea confundindu-se prea adesea cu munca de control și inspecție a activității culturale în general. Această delimitare deficitară nu trebuia însă să ducă la desființarea propriu-zisă a funcțiilor metodice ale bibliotecii de centru. După părerea noastră, un colectiv de metodiști este absolut necesar, pentru: studierea, experimentarea și generalizarea metodelor noi de muncă; coordonarea și conducerea diverselor forme de perfecționare profesională; întreprinderea de studii, în colaborare cu specialiștii, referitoare la evoluția intereselor de lectură ale diferitelor categorii de populație; studierea, în perspectivă, a rețelei de biblioteci publice din raza județului; precizarea eficienței diferitelor servicii ale bibliotecilor; profilarea fondurilor de publicații, potrivit specificului local al bibliotecilor din rețea și solicitărilor publicului cititor; conturarea metodologiei propagandei cărții. Acestea sînt probleme de perspectivă într-un domeniu important al vieții culturale, fără studierea cărora nici comitetul județean de cultură și artă nu va putea elabora planuri de dezvoltare a lecturii publice.

Serviciul metodic fiind astfel profilat, urmează ca funcția de îndrumare de specialitate a bibliotecilor comunale să fie îndeplinită direct de specialiștii din cadrul fiecărui serviciu în parte. Am arătat că biblioteca publică din reședința de județ este, datorită unui șir întreg de factori, cea mai importantă unitate din rețeaua acestor instituții. Indiferent de denumire poartă sau va purta — bibliotecă municipală sau bibliotecă județeană —, ea este singura care poate și trebuie să asigure îndrumarea de specialitate a tuturor celorlalte biblioteci publice din județ. Dacă vom lăsa bibliotecile comunale numai în seama inspectorului județean, ris-

căm ca tot ceea ce am dădit ani de zile cu multă trudă să se irosească. Inspectorul pentru bibliotecă din cadrul comitetului județean de cultură și artă nu poate să asigure îndrumarea profesională a tuturor bibliotecarilor comunali, oricât de bine ar fi pregătit și oricâtă bunăvoință ar avea. El trebuie, după părerea noastră, să inspecteze și să controleze activitatea bibliotecilor din subordine, să se ocupe de problemele organizatorice și administrativ-gospodărești, să asigure legătura între comitetul județean de cultură și artă și unitățile în subordine. Scutită de asemenea sarcini extraprofessionale, biblioteca din reședința de județ va fi capabilă să asigure bibliotecilor din raza sa o asistență de specialitate calitativ superioară.

Și pentru a ne întoarce la cazul nostru, vrem să arătăm că și în trecut activitatea fostei Bibliotecii regionale Cluj s-a răsfrint în mod pozitiv asupra bibliotecilor comunale din raza ei de influență. Iar dacă majoritatea acestor unități au reușit să-și pună la punct cataloagele, acest lucru se datorește în primul rând faptului că la noi există un serviciu de evidență și catalogare cotelat printre cele mai bune din țară. De modul în care se alcătuiau cataloagele bibliotecilor comunale nu s-a ocupat însă un metodist oarecare, ci însuși șeful serviciului de catalogare. Cu atât mai mult, în condițiile existenței unui inspector pentru bibliotecă, personalul nostru de specialitate s-ar putea ocupa de îndrumarea strict profesională a bibliotecarilor comunali și orașenești.

În orice sector al vieții culturale există organe de îndrumare metodică. Putem cita un domeniu foarte apropiat nouă, acela al învățământului. Deși în rețeaua școlară lucrează persoane special calificate pentru a îndeplini această muncă, totuși pe plan central există foruri metodice, iar pe plan local un corp de inspectori. Și să nu uităm că, în atare condiții, periodic toate cadrele didactice participă la diferite forme de perfecționare, că au posibilitatea de a se auto-perfecționa prin obținerea definitivatului și a diferitelor grade.

Ca și în toate domeniile de activitate, și în bibliotecă calitatea muncii depinde de nivelul pregătirii profesionale a celor care o efectuează. În momentul de față însă, recrutarea și pregătirea cadrelor de bibliotecari se face în mod necorespunzător, iar învățământul bibliologic existent nu poate satisface cerințele de cadre specializate nici măcar pentru marile biblioteci. În aceste condiții, este de neînțeles pentru noi faptul că, pentru anul universitar 1968/1969, nu s-au mai făcut înscrieri în anul I la Secția de biblioteconomie a Facultății de filologie de la Institutul pedagogic din București.

Problema calificării cadrelor de bibliotecă are însă și un alt aspect, poate mai dureros decât imperfecțiunile existente în învățământul superior de specialitate. Rețeaua de bibliotecă de toate gradele are o acută nevoie de cadre de specialitate cu pregătire medic. Dar unde și cum sînt calificate astăzi asemenea cadre? Cu regret trebuie să constatăm că nu mai există, în momentul de față, nici o formă de învățămînt mediu sau postliceal care să promoveze tehnicieni calificați în munca de bibliotecă.

După părerea noastră, cîteva licee de specialitate, funcționînd în principalele orașe ale țării, ar realiza acest deziderat. Cel mai mult ar avea de cîștigat de pe urma lor bibliotecile comunale. S-ar putea înființa, în vederea satisfacerii unor cerințe imediate, și cursuri postliceale cu o durată de un an sau doi ani.

De asemenea, perfecționarea profesională a actualilor bibliotecari trebuie neapărat să ia forme organizate, după modelul celor existente în învățămînt: bibliotecar stagiar, definitiv, de diferite grade etc.

Cu ajutorul învățămîntului fără frecvență s-au format mii de cadre didactice în toate specialitățile, demonstrîndu-se practic utilitatea și eficiența lui. De ce nu s-ar introduce această formă de calificare superioară, fără scoatere din producție, și în domeniul biblioteconomiei? Chiar la Biblioteca municipală din Cluj mai există persoane fără studii superioare, care ocupă posturi pe bază de derogare și care nu au posibilitatea să obțină o diplomă în meseria pe care o exercită.

Să nu ne fie teamă că, înființînd licee de specialitate sau cursuri postliceale și secții fără frecvență în învățămîntul superior, vom avea prea mulți bibliotecari calificați și că, eventual, cheltuielile vor părea nejustificate. După părerea noastră, se pierd mult mai multe fonduri bănești în condițiile actuale datorită lipsei de cadre calificate, fluctuației mari de bibliotecari, instruirii anuale a sutelor de persoane, dintre care multe părăsesc în cursul aceluiași an locul de muncă, decât în cazul investirii — cu justificată necesitate — a acelorași sume în forme de învățămînt regulate.

Oricine răsfoiește paginile *Revistei bibliotecilor* se convinge că problemele ridicate mai sus nu sînt noi, că ele au mai fost abordate de nenumărate ori. Propuneri instructive, interesante s-au făcut mereu; idei bune există, dar transpunerea lor în practică se face cu foarte mare întîrziere. Considerăm că a sosit timpul ca organele competente să facă bilanțul discuțiilor și să treacă la acțiuni practice, dacă vrem ca activitatea bibliotecilor să meargă pe o linie ascendentă.

lector univ. Vasile STANCA
directorul Bibliotecii municipale
Cluj

CE SE VA ÎNTÂMPLA CU BIBLIOTECA COMUNALĂ ?

Doresc să-mi exprim părerea în legătură cu noua organizare a bibliotecilor comunale, văzută prin prisma unui bibliotecar care a cunoscut, timp de nouă ani, în mod nemijlocit realitățile muncii cu cartea la sate.

Mi-am început activitatea ca prima bibliotecară din localitatea mea natală, comuna Andrid din județul Satu Mare, unde am funcționat timp de cinci ani.

După absolvirea Școlii tehnice de activiști culturali, mi-am continuat munca în unități raionale, îndrumând activitatea bibliotecilor comunale din raza raionului respectiv. În ultimii doi ani, am activat ca director al fostei Bibliotecii raionale Aleșd din regiunea Crișana.

Și iată cum se prezintă astăzi situația pe teritoriul fostului raion Aleșd: înainte de reorganizarea administrativ-teritorială, în acest perimetru existau 15 biblioteci comunale, din care două erau servite de cadre didactice cu jumătate de normă. Mult timp, în aceste biblioteci, organizarea fondurilor de publicații nu a corespuns normelor tehnice de bibliotecă în vigoare; de acum cîțiva ani însă, s-a trecut la verificarea și organizarea pe baze mai judicioase a fondurilor în toate bibliotecile comunale, iar din anul 1967 s-au început lucrările pregătitoare pentru organizarea cataloagelor alfabetice și sistematice. Astfel, s-a reușit ca, în decurs de un an, să se termine cotarea, olasificarea și redactarea celor două fișe principale pentru fiecare carte existentă. Aceste fișe au fost deocamdată orînduite alfabetic, pentru a se verifica mai ușor dacă publicațiilor restituite de cititorii li s-au întocmit fișe. La unele biblioteci comunale chiar (Tilcagd, Vîroiorog, Așeu (Grași), Vadu Crișului), au fost terminate ambele cataloage. În celelalte comune însă, acțiunea aceasta — ca și multe altele, legate de o mai bună organizare a fondurilor și de îmbunătățirea muncii cu cititorii — a fost întreruptă în februarie 1968, cînd fosta bibliotecă raională, devenită orașenească, și-a încetat funcția metodică. Regrete sînt de ambele părți, confirmate de

numeroasele telefoane pe care le primim de la bibliotecarii comunali, pentru a ne cere, în continuare, ajutorul în clarificarea problemelor profesionale. Totuși, lipsind o asistență permanentă de specialitate, s-a produs o stagnare accentuată în rezolvarea acestor aspecte; și pentru a ne continua exemplificarea cu acțiunea de întocmire a cataloagelor, vom arăta că, în momentul de față, în biblioteci intră cărți noi, cititorii restituie publicațiile împrumutate, stocurile neprelu-erate se adună și probabil nu va mai trece mult timp și se va spune că s-a făcut o muncă inutilă, pentru că scopul final nu a fost atins.

Pentru a se putea acorda totuși și mai departe asistență de specialitate bibliotecarilor comunali, aș propune ca bibliotecile municipale din centrele de județ să-și mențină și mai departe funcțiile lor metodice, creînd colective de îndrumare a bibliotecilor din raza teritoriului dat, formate din bibliotecari specializați într-o anumită ramură a activității cu cartea și care să lucreze nemijlocit în secția sau serviciul respectiv din cadrul bibliotecii municipale. În acest colectiv de îndrumare, ar putea fi antrenati și bibliotecarii specializați din fostele biblioteci raionale, pentru a acorda sprijin de specialitate bibliotecilor publice din apropierea lor.

Reorganizarea administrativ-teritorială a întregii țări a impus schimbări și în structura rețelei bibliotecilor din raza fostului raion Aleșd. Propriu-zis, numărul bibliotecilor comunale nu a scăzut prea mult, deoarece pînă la începutul anului 1968 nu existau biblioteci în fiecare comună; s-a mărit însă sfera de activitate a unora dintre ele: Bratea, Brusturi, Tileagd, Vadu Crișului, Așeu etc. Și pentru a nu da decît un exemplu mai detaliat, în biblioteca comunală Bratea, pe lângă cele două filiale deja existente, au fost incluse încă două biblioteci din fostele comune, contopite astăzi cu Bratea: Delureni (cu un fond de 5 000 de volume) și Damiș (cu un fond de 3 000 de volume), ca și filialele acestora. În condițiile actuale, biblioteca comunală Bratea va întruni un fond de aproape 18 000 de volume și va trebui să deservească o populație de aproximativ 8 000 de locuitori. Între biblioteca de centru și actualele filiale însă, este o distanță apreciabilă, variînd între minimum 4 km și maximum 18 km. Dar, în asemenea condiții, este oare posibilă desfășurarea unei activități mulțumitoare cu cartea, ținînd cont că biblioteca are un singur salariat? Comuna Bratea se găsește într-o regiune de munte, cu căi de acces dificile, pentru care se cer asigurate mijloace de transport permanente. Cine va acorda, la nivelul comunei, aceste mijloace de transport?

Părerea mea este că, oricît ne-am face iluzii, o desfășurare corespunzătoare a muncii în

asemenea condiții este greu de conceput. Știu că se pune problema folosirii cadrelor didactice cu muncă obștească în filiale. Cu unele excepții fericite, practica ne-a convins însă că activitatea acestora a fost și până acum scăzută, mai ales din cauza fluctuației cadrelor: bibliotecarii voluntari se schimbau în fiecare an, dacă nu și de 2—3 ori în acest interval, cititorii erau puțin numeroși (dintre care 80 la sută proprii elevi ai profesorilor respectivi), munca formală și exagerările în cifrele raportate erau prospere, cărțile se pierdeau cu multă ușurință. Oare vrem ca această situație să devină cronică?

O altă problemă care se ridică este aceea — capitală — a permanentizării cititorilor din bibliotecile comunale. Din activitatea mea de până acum, mi-am dat seama de un fapt esențial: deși atragerea cititorilor spre lectură este o acțiune destul de grea, de o mie de ori mai grea este munca de menținere a lor în bibliotecă. Și pentru a continua să cităm exemplul dat mai sus, să examinăm, sub acest aspect, situația cititorilor deja înscrși în cele șapte biblioteci — una de centru și șase filiale — existente pe teritoriul noii comune Bratea.

În condițiile prezente, bibliotecarul comunal ar trebui să facă deservirea cititorilor cel puțin o zi pe săptămână pentru fiecare unitate, exceptând biblioteca de centru (avem doar șase zile lucrătoare). Dar ce înseamnă această unică zi pentru cei 1 000 de cititori deja cîștigați la Bratea, pentru cei 600 de la Delureni, 200 de la Damiș etc., obișnuiți cu program zilnic? O deservire sporadică, incomodă pentru cititori, superficială prin forma împrejurărilor, ne va face să pierdem tot ceea ce am cîștigat în decursul anilor printr-o muncă deosebit de dificilă.

Dar, tot în cursul celor opt ore de muncă, trebuie să se continue lucrările de bibliotecă deja începute: să se prelucereze fondurile nou intrate, să se întocmească bordourile de predare-primire pentru filiale, să se țină evidența cititorilor etc., etc., munci pe care numai bibliotecarul salariat le va putea efectua, dat fiind cunoștințele de specialitate care se cer. Dar cînd se vor mai face și acestea, în condițiile în care bibliotecarul trebuie să străbată o distanță de 18 km pentru a controla sau chiar deservi filialele aparținătoare? Iată o întrebare la care, în condițiile actuale, eu personal nu găsesc un răspuns mulțumitor.

Păreră mea este că, pentru a se putea menține rezultatele deja obținute pînă acum și pentru a se realiza și un oarecare progres în munca cu cartea la sate, este nevoie ca, în comunele cu peste 5 000 de locuitori sau cu un fond de cărți depășind 15 000 de volume, să funcționeze doi bibliotecari salariați. În acest fel, s-ar putea asigura programul zilnic la biblioteca de centru (unde s-ar îndeplini și toate operațiile legate de

evidența și prelucrarea fondurilor) și s-ar supraveghea sau chiar efectua munca la filiale. S-ar putea adopta și varianta ca fostele biblioteci comunale, devenite filiale, care au peste 800 de cititori, să fie deservite de un bibliotecar salariat, iar cele cu aproximativ 400 de cititori, de un bibliotecar primind o indemnizație, la fel ca și directorul de cămin cultural din fostele comune, devenite sate aparținătoare.

Numai în acest fel s-ar putea menține, cred, ceea ce noi și înaintașii noștri ne-am străduit să obținem pînă acum.

Acestea sînt cîteva dintre problemele care preocupă în momentul de față pe bibliotecarii din rețeaua de biblioteci publice. Rezolvările propuse de mine sînt cele rezultate din experiența mea proprie. Sînt sigură însă că forurile centrale de specialitate, care au o viziune științifică asupra dezvoltării rețelei, vor găsi cele mai judicioase căi pentru asigurarea, și pe mai departe, a bunului mers în activitatea bibliotecilor comunale.

Florica IEREMIA

Biblioteca orădenească
Ateșd, județul Bihor

Dar cu învățămîntul de specialitate ?

CRISOARE SOSITĂ LA REDACȚIE

Către redacția

REVISTEI BIBLIOTECILOR

Lucrez la biblioteca tehnică a Uzinei „Oțelul Roșu” de aproape cinci ani. La început, am fost contractată în această uzină, apoi împrejurările m-au făcut să accept postul de bibliotecară. Nu am ales acest post din vocație, ci din necesitate.

Cînd am luat în primire postul, predecesoarea mea mi-a spus că voi avea destul timp liber pentru a citi. Lucrul acesta m-a bucurat. Mai ales că în perioada respectivă mă pregăteam să dau examen la Institutul de științe economice. În primul an nu am reușit la examenul de admitere la institut, iar în anul următor Institutul de documentare tehnică a organizat cursuri de inițiere pentru bibliotecari, la care am participat și eu. Rezultatul a fost surprinzător pentru

mine. Revenind în uzină, am constatat că biblioteca nu avea nici registru inventar întocmit corect, nici cataloagele necesare; aproape nici una din muncile tehnice de bibliotecă nu fusese efectuată.

Am muncit trei ani cu multă plăcere și interes, pînă ce am adus biblioteca uzinei la un nivel satisfăcător din punct de vedere al tehnicii de bibliotecă.

Trebuie să vă precizez că, între timp, am participat la încă două instrucțiuni, dar tot ce s-a spus la primul a fost repetat la al doilea și la al treilea.

Urmărind Revista bibliotecilor și articolele din presa centrală, mi-am dat seama că problema calificării bibliotecarilor se pune în mod intens. În consecință, în tot cursul anului 1968, pînă în septembrie, m-am pregătut cu speranța că se vor înființa cursuri fără frecvență la Secția de biblioteconomie de la Facultatea de filologie a Institutului pedagogic din București. Dar aceste cursuri nu s-au înființat, mai mult, nici la Secția de biblioteconomie — cursuri de zi — nu s-au mai dat examene de admitere pentru anul universitar 1968—1969. Nici în rețeaua școlilor de specializare postliceală nu este prevăzută nici o formă de școlarizare care să reflecte profilul meseriei noastre.

Sînt convinsă că nu numai eu sînt în această situație. Mulți bibliotecari îndrăgesc munca cu cartea și ar vrea să obțină o calificare în această meserie. Dacă s-ar face o analiză, s-ar constata că nici de îndrumări de specialitate prea multe nu pe bucurăm. Am dori ca măcar cursurile organizate de Institutul central de documentare tehnică să facă un progres, să nu se mărginească doar la A.B.C.-ul bibliotecăresc.

În atari condiții, este normal ca, după o anumită perioadă, bibliotecarul să-și părăsească postul, dacă i se oferă posibilitatea să se califice în mod organizat într-o altă meserie.

Statul nostru socialist alocă sume mari pentru a dota și a organiza bibliotecile la nivelul cerințelor actuale ale economiei, științei și culturii, dar preocuparea pentru calificarea profesională a personalului care lucrează în aceste instituții de cultură a rămas cu mult în urmă față de această tendință.

Uă rog să îmi spuneți dacă greșesc părăsind biblioteca pe care am îndrăgit-o, pentru a lucra în vechea mea meserie — contabilitatea —, căci în felul acesta aportul meu va fi mai mare decît în postul de bibliotecar, unde, în urma a trei cursuri de calificare, am rămas tot la cunoștințe incipiente și unde nu mi se dă posibilitatea să obțin o diplomă universitară pe profil.

Brigitte ARIEȘANU

bibliotecară, Uzina „Oțelul Roșu” jud. Caraș — Severin

CATALOAGELE DE CREȘTERE A COLECȚIILOR BIBLIOTECILOR MUNICIPALE ÎN BIBLIOTECILE COMUNALE SAU UNDE SE OPREȘTE EFICIENȚA UNOR INSTRUMENTE DE INFORMARE

Cunoaștem funcțiile ?

Dezvăluirea colecțiilor bibliotecilor municipale în afara „granițelor” propriului local este astăzi practică, dacă nu generalizată, cel puțin de unele biblioteci municipale din țara noastră. Mai precis, ne referim la publicarea unor cataloage de creștere, a colecțiilor^{*)}, cunoscute sub denumiri diferite, ca: buletin Cărți noi¹⁾, sau Cărți noi intrate în bibliotecă...²⁾, sau Colecțiile bibliotecii³⁾, sau Catalog de informare⁴⁾, sau Cartea teh-

*) Astfel de cataloage editează bibliotecile municipale, foste regionale, din Bacău, Cluj, Constanța, Galați, Iași, Oradea și Pitești (pînă în 1968). Publicațiile lor sînt cunoscute ca buletine ale cărților noi, intrate în bibliotecile amintite.

nică în biblioteca...⁵⁾, și cu periodicitate variată de la o bibliotecă la alta: lunar, la două luni, trimestrial, anual. Aceste instrumente au apărut treptat, atunci când fiecare bibliotecă a considerat că este necesară o astfel de publicație. Multe biblioteci municipale însă nu au ajuns nici astăzi la această concluzie — și de aceea nici nu publică. Iar altele — cum este, de pildă, Biblioteca municipală Pitești — și-au revizuit pe parcurs părerea și au renunțat să mai editeze buletine ale cărților nou intrate în colecțiile lor.

Asupra valorii reale a acestor instrumente — nu ca lucrări în sine și nici de dragul bibliografiei cu orice preț — colectivele bibliotecilor care continuă să le elaboreze nu s-au înșelat. Catalogele de creștere a colecțiilor bibliotecilor municipale reprezintă, într-adevăr, instrumente de lucru de o deosebită importanță pentru dezvoltarea activității bibliotecare și de informare. Atît pe planul municipiului, cît și pe cel al județului în centrul căruia se află biblioteca, ele au de îndeplinit mai multe funcții, bine stabilite, dintre care amintim: asigurarea informării publicului și bibliotecarilor, de multe ori în vederea îlesnirii împrumutului interbibliotecar; unificarea regulilor de descriere, de clasificare și de topografiere a publicațiilor; îlesnirea circulației cărților de la unitatea centrală la filiale.

În condițiile actuale ale creșterii continue a cerințelor de lectură și de informare, trebuie să recunoaștem că bibliotecile nu mai pot satisface, exclusiv pe baza colecțiilor proprii, solicitările cititorilor. Și aceasta se întîmplă mult mai frecvent în bibliotecile mici și mijlocii, în special cele cu profil de cultură generală. Să amintim, de pildă, cazul bibliotecilor comunale, a căror dezvoltare — cel puțin deocamdată — este depășită de avîntul social-economic pe care îl iau astăzi comunele. În această situație, informarea asupra colecțiilor celei mai mari biblioteci publice din județ — biblioteca municipală din reședința județului, cu profil enciclopedic și științific — este soluția potrivită și se impune cu necesitate, iar instrumentul cel mai ușor de utilizat este catalogul de creștere a colecțiilor acestei biblioteci. Cititorii oricărei biblioteci de pe teritoriul municipiului sau al județului pot căpăta informații mult mai ample asupra lucrărilor despre sau de un autor și asupra lucrărilor pe o temă oarecare, existente în biblioteca municipală. La fel, ei pot afla dacă o anumită carte (sau mai multe) se găsește în biblioteca municipală, urmînd să fie procurată prin împrumut interbibliotecar. Și tot astfel, catalogul de creștere a colecțiilor înlocuiește și completează o seamă de bibliografii tematice folosite de cititori, lărgind considerabil sfera

de informare și aducînd la zi informațiile bibliografice.

Nu mai puțin, informarea bibliotecarilor primește, prin cataloagele de creștere a colecțiilor, un sprijin de o certă însemnătate. Pentru bibliotecarii din rețeaua bibliotecilor publice, aceste cataloage sînt un binevenit ajutor de specialitate în munca de completare a fondurilor, iar pentru cei din alte rețele (în special a bibliotecilor școlare și a celor ale sindicatelor), un bun instrument de coordonare, în scopul evitării unor paralelisme în achiziții.

Funcția de informare a cataloagelor de creștere a colecțiilor bibliotecilor municipale (foste biblioteci regionale) ar putea fi extinsă și în direcția informării asupra colecțiilor unor biblioteci mai mari din județ — bibliotecile orășenești, de pildă. S-ar a-junge astfel, cu un plus de efort (consemnarea siglelor bibliotecilor respective), la un catalog colectiv, care ar îlesni mai mult munca bibliotecarilor din comunele mai depărtate de centrul de județ. Un asemenea instrument realizează, începînd din 1966, Biblioteca municipală Constanța, prin Catalogul de informare, cu apariție anuală, în care sînt notate și siglele fostelor biblioteci raionale din Dobrogea (de pe teritoriul fostei regiuni). Inițiativa lărgirii în direcția unui catalog colectiv, chiar depășind hotarele județului, ar trebui să fie preluată, pentru cataloagele de creștere a colecțiilor lor, și de alte biblioteci din reședințele județene și continuată de biblioteca din Constanța, pînă la dezvoltarea bibliotecilor municipale și orășenești de pe teritoriul județelor. Dar, în nici un caz, nu ar trebui să se renunțe la ea, așa cum avem informații că s-a preconizat anul acesta la Constanța. Utilitatea cataloagelor de creștere a colecțiilor pledează pentru elaborarea lor de către toate bibliotecile municipale din centrele de județ, dar în primul rînd de către bibliotecile foste regionale, deoarece condițiile de care dispun acestea, urmare a profilării și dezvoltării lor anterioare, permit o astfel de activitate. E necesar însă ca lucrările publicate de ele să sprijine și activitatea bibliotecilor din județele învecinate, în care bibliotecile municipale din reședințele de județ nu au posibilitate să întreprindă acțiuni de acest fel. În sensul acesta, ar trebui să fie clarificate locul și funcțiile bibliotecilor municipale foste regionale în cadrul rețelei, pînă la dezvoltarea celorlalte biblioteci municipale din centrele județene.

Am relevat mai sus încă o funcție pe care o au de îndeplinit cataloagele de creștere a colecțiilor, și anume, unificarea regulilor de descriere, de clasificare și de topografiere a publicațiilor. Descrierea cărților în vederea întocmirii cataloagelor de biblio-

tecă, alcătuirea indicilor de clasificare zecimală și a cotelor de așezare a publicațiilor în rafturi continuă să fie operații de multe ori dificile pentru unii bibliotecari sau cu soluții diferite, pentru una și aceeași lucrare, din partea mai multor bibliotecari. În toate aceste cazuri, catalogul de creștere a colecțiilor bibliotecilor municipale oferă posibilitatea orientării bibliotecarilor, evitându-se greșelile și soluțiile diferite. Sprijinul pe care îl dă astăzi bibliotecarilor acest instrument este cu atât mai însemnat, cu cât foarte multe biblioteci, în unele părți dintr-un județ întreg, au încetat a mai fi abonate la fișele tipărite de Biblioteca Centrală de Stat. Faptul acesta este inexplicabil pentru noi, mai ales că utilitatea și avantajele fișelor tipărite au fost deja dovedite de practica muncii de până acum.

În sfârșit, o bună circulație a cărților de la unitatea centrală a bibliotecii municipale la filialele ei și de la biblioteca comunală la filialele acesteia nu poate fi concepută fără un instrument a cărui funcție să fie tocmai înlesnirea acestui rulaj al fondului, prin ținerea unei evidențe simple, ușor de mînuit. Și instrumentul propriu, îndeosebi atunci fiind el are o oarecare vechime și volumele puse unul lângă altul alcătuiesc catalogul celei mai noi părți a fondului de publicații, nu este altul decît catalogul de creștere a colecțiilor. Utilizarea lui este foarte comodă și s-a dovedit în practica muncii și în alte țări că bibliotecarii, dar mai ales cititorii, preferă instrumentele de acest fel celor pe fișe.

Cum sînt elaborate și difuzate?

Din analiza a cîteva dintre cataloagele editate de unele biblioteci municipale desprindem concluzia că aceste instrumente își îndeplinesc în bună măsură — ca mod de elaborare — funcțiile pe care le cunoaștem. Întocmite de cadre calificate din serviciile de completare și organizare a colecțiilor sau de informare bibliografică, cataloagele (buletinele) noilor achiziții oferă, potrivit funcțiilor lor, informații complete și precise, precum și modele corecte pentru descrierea, clasificarea și cotarea publicațiilor aflate și în bibliotecile mai mici din județ. Sistematizarea materialului bibliografiat vădește, de cele mai multe ori, preocupări și străduințe în vederea consultării cu ușurință a instrumentului. Sînt cazuri în care, tocmai din

această dorință, s-a renunțat la un fel de ordonare a notițelor bibliografice în favoarea unei ordonări considerate mai accesibilă și mai familiară cititorilor. Biblioteca municipală „V. A. Urechia” din Galați a trecut, începînd cu acest an, la dispunerea materialului în ordinea sistematică-alfabetică, bazată pe modelul clasificării zecimale, și a abandonat structura tematică după modelul bibliografiei naționale curente. Bibliotecile municipale din Cluj, Constanța și Oradea nu sînt însă de aceeași părere. Ele consideră, în continuare, că modelul Bibliografiei Republicii Socialiste România este cel mai potrivit scopului urmărit de cataloagele lor. De altfel, nici beneficiarii nu au semnalat greutăți de pe urma structurii de acest model, iar, pe de altă parte, prin menținerea acestei ordonări are de cîștigat unitatea, pe plan național, a lucrărilor bibliografice și unitatea, de-a lungul anilor de apariție, a cataloagelor respective.

Și în privința conținutului propriu-zis sînt căutate noi formule, cu aceeași bună intenție a perfecționării instrumentului de informare. Tot la Galați, COLECȚIILE BIBLIOTECII. Buletin lunar de informare asupra creșterii colecțiilor (nr. 1/1968) își propune să semnalizeze „și publicațiile ce intră în bibliotecă prin anticariate, abonamente, de la instituțiile și întreprinderile cu care biblioteca întreține relații de schimb, de la particulari etc., adică cărți vechi, periodice, materiale iconografice, cartografice, manuscrise, materiale editate de diferite întreprinderi și instituții, publicații ce puteau fi cunoscute, pînă acum, numai prin consultarea cataloagelor bibliotecii”. (Cuvînt înainte, f. 1). La Oradea, din dorința realizării unei informări diferențiate, de bună calitate, colectivul Serviciului de informare bibliografică dătează separat un buletin anual pentru cărțile din domeniul tehnicii, nou intrate în biblioteca municipală. Publicarea acestuia nu face să fie dublat catalogul de creștere a întregii colecții a bibliotecii⁹⁾, deoarece destinațiile celor două instrumente sînt diferite.

Asupra periodicității buletinelor de care ne ocupăm, opiniile celor care le elaborează sînt împărțite în mai multe tabere. Acesta este și motivul pentru care Colecțiile bibliotecii (Galați) are în subtitlu mențiunea „Buletin lunar...”, Cărți intrate în bibliotecă... (Bacău) apare la două luni — dacă ne orientăm după primul număr, 1/1967, singurul trimis redacției noastre, Cărți noi (Cluj) este întocmit trimestrial, iar Catalog de informare (Constanța) este editat pe cîte un an. Este firesc ca, atît timp cît instrumentele menționate asigură o informare operativă a beneficiarilor, editorii lor să aibă latitudinea să fixeze singuri periodicitatea. Nu trebuie însă uitat că, cu cît perioada acoperită este

mai mare, cu atât instrumentul își pierde anumite funcții (de instrument de lucru pentru bibliotecarii din bibliotecile mici, ca sursă de informare rapidă a cititorilor). În schimb, un astfel de catalog întocmit pentru o perioadă de timp mai mare, de pildă un an, mai ales dacă ar apărea ca un cumal al unor buletine lunare, fie chiar și mai simplu întocmit, ar reprezenta o lucrare valoroasă, de prestigiu și cu o mare eficiență informațională.

Se mai poate nota, de asemenea, strădania unor colective de a însoți titlurile înregistrate în cataloagele de creștere a colecțiilor cu adnotări asupra conținutului lucrărilor (vezi nr. 1/1967 al buletinelui editat la Bacău). Cu toate că această operațiune reclamă forțe în plus și, totodată, întârzie — ce-i drept, destul de puțin — apariția buletinului, însoțirea titlurilor de adnotări în cit mai multe cataloage de acest fel ar avea ca rezultat creșterea calitativă a informării oferite.

Există însă și unele deficiențe în editarea cataloagelor de creștere a colecțiilor. Ne referim, într-o primă ordine de idei, la persistența — totuși cazurile sînt din ce în ce mai rare — unor greșeli fie de descriere, fie de indexare zecimală. Faptul că ceea ce cuprind aceste cataloage trebuie să servească drept model bibliotecarilor nu îngăduie să se strecoare nici cea mai mică eroare și, în consecință, perfecționarea și controlul atent al descrierilor și al indicilor de clasificare se impune să preocupe și de aici înainte pe editori. Amintim apoi redactarea nu tocmai în cea mai potrivită formă a unor cataloage. De pildă, un volum de 230 de file, în care a apărut primul număr din 1968, lunar, al buletinului de la Galați, este greu de minuit, nu se potrivește unui instrument de informare de largă folosire, ca de altfel nici unui instrument de lucru pentru bibliotecar. Și aceasta cu atât mai mult cu cît am dori să consultăm acest buletin pe un an (mînuind deodată 12 astfel de volume). Făcînd o comparație cu buletinul, de data aceasta trimestrial, editat la Cluj, care cuprinde numai 69 de foi, observăm că cel de la Galați conține de două ori mai multe referințe bibliografice decît acesta (906 și, respectiv 551 de note bibliografice), dar se întinde pe un spațiu de peste trei ori mai mare. Este adevărat că în volumul editat la Galați se mai află, pe lângă catalogul propriu-zis, și anexe, dar tot atât de adevărat este că spațiul tipografic al unei foi nu este de loc economisit, ba dimpotrivă: pe cînd o pagină din acest catalog cuprinde cel mult 6 descrieri (cele mai multe pagini sînt cu numai 5 descrieri), o pagină din cel editat la Cluj cuprinde, cel mai adesea, 12 descrieri bibliografice.

Pînă anul acesta, difuzarea cataloagelor de creștere a colecțiilor avea o sferă destul de largă (în limitele, totuși, impuse de tiraje, mai precis de posibilitățile de multiplicare), publicația ajungînd la aproape toate categoriile de beneficiari posibili ai ei: bibliotecile publice (și cititorii lor) din județ și din județele limitrofe care au făcut parte din aceeași regiune, bibliotecile științifice din municipiu și din județ, bibliotecile și cabinetele tehnice de pe teritoriul municipiului și chiar al județului, unele biblioteci sindicale mai mari, marile biblioteci din țară, în sfîrșit, cititorii bibliotecii municipale respective. Lipsseau, după cum se vede, bibliotecile școlare. Acum însă — și credem că este cazul să se revadă această hotărîre, pînă la dezvoltarea bibliotecilor municipale, foste raionale sau orașenești, din centrele de județ — difuzarea cataloagelor se limitează la raza municipiului și a județului, fiind lipsite de aceste instrumente de lucru o seamă de biblioteci din județele învecinate, în care bibliotecile municipale din reședința județului nu editează încă (și nici nu se întrevede posibilitatea de a edita într-un viitor prea apropiat) astfel de cataloage. (Cel puțin, această situație ne-a fost confirmată în legătură cu publicația Bibliotecii municipale Galați și a celei din Constanța.)

Dar valorificarea ?

Cunoaștem funcțiile și, implicit, foloasele pe care le pot aduce cataloagele de creștere a colecțiilor din bibliotecile municipale. Ne-am convins din analiza cîtorva instrumente că, în ceea ce privește elaborarea și chiar difuzarea, acestea sînt în măsură să-și îndeplinească funcțiile. Am fost însă interesați să cunoaștem în ce fel sînt practic folosite de beneficiari aceste instrumente, să consemnăm eficiența lor. Și pentru aceasta, ne-am îndreptat atenția spre bibliotecile comunale, al căror număr însemnat și ale căror condiții specifice, (ca biblioteci relativ mici, de cultură generală și cu colecții restrînse cantitativ) le indică drept principal beneficiar al cataloagelor amintite, deschizîndu-se acces, atît bibliotecarilor, cît și cititorilor, la fondurile de publicații ale unor biblioteci mari.

Vizitarea mai multor biblioteci comunale din județele Constanța și Galați ne-a sugerat, cu sinceră părere de rău, subtitlul articolului nostru. Situația întîlnită în ele, cu foarte rare excepții, ne-a lăsat impresia că, într-adevăr, aici se oprește eficiența unor instrumente de informare.

Întîi am căutat să găsim cataloagele editate de biblioteca municipală din centrul județului respectiv între lucrările de referință ale bibliotecilor comunale. Cu toate că Biblioteca municipală Constanța le-a expediat la timp tuturor bibliotecilor publice din fosta regiune Dobrogea (și prezența lor în bibliotecile din comunele Nicolae Bălcescu și Mihail Kogălniceanu confirmă acest lucru), la biblioteca din comuna Crucea cataloagele de informare din anii 1966 și 1967 nu pot fi găsite. Sau, dacă e să luăm un exemplu și din județul Galați, la biblioteca comună din Independența colecția buletinului lunar Cărți noi (editat de Biblioteca municipală Galați din 1964 pînă în 1968) este incompletă: în bibliotecă se găsesc numai 10 numere din 1967. De asemenea, nr. 1/1968 al noului catalog de la Galați, Colecțiile bibliotecii, nu ajunsese încă aici în a doua jumătate a lunii iunie.

În bibliotecile comunale în care am găsit păstrate cataloagele multiplicat ne-am adresat bibliotecarilor și unor cititori cu întrebări referitoare la folosirea instrumentelor respective. În cele mai multe dintre acestea, răspunsurile evazive, la întrebări directe ca: „Știați de existența în bibliotecă a acestor instrumente?” sau „Folosiți și, dacă da, cum folosiți aceste cataloage?”, precum și lipsa unor urme concrete ale activităților bazate pe informarea cu ajutorul cataloagelor, motivează părerea negativă pe care ne-am făcut-o. Spre exemplu, la biblioteca din comuna Independența, dintre puținii cititori care consultă buletinul Cărți noi de la Galați, profesoara de limba franceză de la Școala generală nr. 2 din comună, răspunzînd întrebărilor noastre, ne vorbește despre necesitatea — în această bibliotecă — a mai multor cărți în limba franceză destinate lecturii elevilor, în rest însă ... în biblioteca comună găsește întotdeauna cărțile care îi trebuie. (De altfel, acesta este răspunsul tip al cititorilor care... își iubesc biblioteca și bibliotecarul.) Pe de altă parte, bibliotecara ne informează că nu folosește împrumutul interbibliotecar, pentru că pe calea lui pot fi procurate doar cărți de specialitate; noi am întîlnit însă, la biblioteca din comuna Nicolae Bălcescu, județul Constanța, o cerere de împrumut, onorată de Biblioteca orașenească Medgidia, pentru cartea lui Panait Istrati, Ciulinii Bărăganului. Și tot bibliotecara din Independența ne-a spus că în comună există: cooperativă agricolă de producție, depozit PECO, rampă de încărcare țigeti, siloz, oficiu poștal, spital, circă medicală, circă veterinară, farmacie și două școli generale. Ne punem firesc întrebarea: dacă de împrumutul interbibliotecar

nu este nevoie tocmai pentru că pe această cale pot fi procurate în special lucrări de specialitate, fondul de circa 7000 de volume al bibliotecii comunale este în măsură să satisfacă cerințele de carte de specialitate ale salariaților atîtor întreprinderi și instituții? Înclinăm să credem că nu, iar nefolosirea împrumutului interbibliotecar arată tocmai lipsa propagandei acestei posibilități în rîndul cititorilor și, implicit, faptul că aceștia, neconsultînd cataloagele de creștere a colecțiilor, nu sînt informați asupra lucrărilor din Biblioteca „V. A. Urechia” din Galați. De fapt, statistica pe țară a împrumutului interbibliotecar⁷⁾, relevînd numărul scăzut al împrumuturilor efectuate de bibliotecile municipale, probează acest lucru și în celelalte județe. Concluzia se impune în ciuda celor afirmate de bibliotecara din comuna Independența despre modul în care folosește în munca sa cataloagele de creștere a colecțiilor: informîndu-se, cu ajutorul adnotărilor din buletine, asupra unor cărți care au intrat și în biblioteca comună, precum și asupra cărților solicitate de cititori (deci nu numai beletristică!), pe care biblioteca nu le posedă.

În mai multe cazuri, purtînd discuții cu cititorii, îndeosebi intelectuali, și din alte biblioteci comunale și arătîndu-le în mod concret, în cataloagele amintite, titluri ale unor lucrări ce puteau fi procurate din bibliotecile municipale, aceștia — fără excepție — și-au manifestat cel mai viu interes, regretînd ignorarea de pînă atunci a instrumentului. Ar fi interesant de observat — dar acesta ar necesita un studiu mai aprofundat și mai de durată — dacă anumite simplificări în redactarea notițelor bibliografice nu ar reprezenta un plus de atracție a cititorilor la consultarea mai largă a cataloagelor de creștere a colecțiilor.

Nu lipsesc, firește, și cazurile în care unii bibliotecari comunali (și aceștia sînt, de cele mai multe ori, lucrători cu o îndelungată activitate în bibliotecă) folosesc cu eficiență instrumentele de informare ce le sînt destinate. Așa sînt, de pildă, bibliotecarele din comunele Nicolae Bălcescu și Mihail Kogălniceanu, a căror activitate, oglindită în situația împrumutului interbibliotecar, în informarea cititorilor, în propria informare a bibliotecarelor, precum și în starea bună a cataloagelor de bibliotecă (aici biblioteca din comuna Nicolae Bălcescu face excepție, neavînd catalogul organizat), ne întărește afirmația. La biblioteca din comuna Mihail Kogălniceanu, am putut nota și o observație a bibliotecarei, asupra Catalogului de informare editat la Constanța, și anume, necesitatea însoțirii de adnotări a unor titluri bibliografice.

Privată în totalitate, folosirea cataloagelor despre care am vorbit în bibliotecile comunale nu este în măsură să ne mulțumească. Creșterea eficienței tuturor instrumentelor de informare, elaborate de bibliotecile municipale și destinate bibliotecilor mai mici din rețea, în vederea dezvoltării propagandei cărții și a informării, sau, cu o altă formulare, afirmarea și întărirea unității rețelei de biblioteci publice, trebuie să stea cu toată seriozitatea în atenția bibliotecilor municipale. Bibliotecarii din rețea, nefiind pregătiți la nici unul din cursurile profesionale în privința muncii de informare și în privința folosirii eficiente a instrumentelor, trebuie să fie sprijiniți cu grijă de către bibliotecile centrale, ca unități dezvoltate, bazate pe colecții bogate și variate și cu posibilități suficiente de sprijinire și îndrumare a bibliotecilor mici. Cu un plus de efort îndreptat în direcția urmăririi eficacității instrumentelor pe care le elaborează, îndrumându-i pe bibliotecari cum să le utilizeze și receptiv propuneri de îmbunătățire a publicațiilor lor, bibliotecile municipale au posibilitatea și obligația de a satisface orice solicitare de informare sau de lectură (desigur, nu distractivă) din orice localitate de pe cuprinsul județului lor. Rezultatele ne vor convinge și așteptăm cu interes să le vedem — că există premise pentru obținerea unor realizări frumoase și în acest domeniu. E necesar, desigur, să perseverăm.

George VLADESCU

Note

¹⁾ Sub acest titlu a apărut, din 1964 până în 1968, catalogul editat de Biblioteca municipală „V. A. Urechia” din Galați. Același titlu îl poartă și buletinele elaborate de bibliotecile municipale din Oradea și din Cluj, care apar lunar și, respectiv, trimestrial.

²⁾ Vezi: *Cărți intrate în bibliotecă în perioada ianuarie—februarie 1967*. Nr. 1. Bacău, Biblioteca regională, 1967. II + 57 p.

³⁾ *Colecțiile bibliotecii* — Buletin lunar de informare asupra creșterii colecțiilor — continuă, din ianuarie 1968, vechiul buletin, *Cărți noi*, editat de Biblioteca „V. A. Urechia” din Galați.

⁴⁾ Vezi: *Catalog de informare privind creșterea colecțiilor în biblioteca regională și în bibliotecile raionale din regiunea Dobrogea, 1965* (Constanța, 1966) și *Catalog de informare asupra creșterii colecțiilor din bibliotecă regională și din bibliotecile raionale din regiunea Dobrogea pe anul 1966* (Constanța, 1967), ambele elaborate de Biblioteca municipală Constanța. Volumele sînt tipărite.

⁵⁾ *Cartea tehnică* intrată în bibliotecă în anul 1967. Lucrare bibliografică. Oradea, Biblioteca municipiului, 1968, 47 f., șapirografiat. (Serviciul de informare bibliografică).

⁶⁾ Vezi, de pildă, volumele din *Buletinul „Cărți noi”*, cu apariție lunară, editat de Biblioteca municipiului Oradea (Serviciul de completare și organizare a colecțiilor).

⁷⁾ Vezi: Nestorescu, Horia. *Imprumutul interbibliotecar*. In: *Revista bibliotecilor*, 20, nr. 10, oct 1967, p. 591, tabelul nr. 1.

De la A la Z...

cu punctul pe I.

PROPAGANDA CĂRȚII ÎN LUNILE DE IARNA ... ȘI NU NUMAI ATUNCI

Nu ambiționăm să epuizăm tot ce s-ar putea spune în legătură cu propaganda cărții acum cînd în prag de iarnă, sub îndrumarea comitetelor pentru cultură și artă, bibliotecile își vor fi întocmit deja planurile de muncă. (Primum, de altfel, numeroase știri din țară în această privință.) Nu dorim să găsim modalități și formule noi pentru manifestările de masă, nici să reluăm îndrumările metodologice cu care revista noastră a fost darnică în decursul anilor. Nu dorim nici să dăm texte „pe de-a gata” (așa cum ne cer unii bibliotecari!), deoarece ajutorul ar fi numai aparent.

Ceea ce ne propunem, în rindurile de față, este să dăm bibliotecarilor un „aide-memoire” cum spun francezii, sau, într-o traducere aproximativă, un mic ghid pentru organizarea unor manifestări cu cartea, subliniind și precizînd, acolo unde va fi cazul, anumite trăsături ale acestor acțiuni, să facem cîteva sugestii tematice și, în final, trimiteri la unele materiale mai vechi, publicate în Revista bibliotecilor, care vor putea sluji drept sursă de inspirație sau îndreptar metodic, temele urmînd a fi alese în funcție de condițiile locale ale fiecărei biblioteci, în funcție de fonduri și, în special, de specificul publicului.

Pentru ce și pentru cine

În stabilirea obiectivelor activității cultural-educative ce urmează a fi incluse în planurile de muncă ale bibliotecilor trebuie avuți în vedere doi factori esențiali: pentru ce? și pentru cine? Adică, mai precis spus:

— Sarcinile acestei activități — desprinse cu evidență din documentele de partid și de stat: formarea multilaterală a omului contemporan, ridicarea conștiinței sale la nivelul cerințelor etapei actuale de desăvârșire a construcției socialiste în patria noastră. (Ignorarea scopului și a efectelor acțiunilor educative întreprinse conduce în mod inevitabil spre formalism);

— Publicul cărui ne adresăm. (Vîrsta, sexul, gradul de pregătire profesională și de cultură generală, preocupările legate de muncă și cele din timpul liber, înclinațiile personale, sînt factori de care trebuie să se țină seama neapărat, atît în orientarea conținutului acestor acțiuni, cît și în alegerea modalităților de realizare.)

Cu ce să începem

Cea mai bună propagandă este biblioteca însăși. Un fond de publicații variat și atractiv, pe măsura nevoilor și cerințelor de lectură ale populației deservește, un bibliotecar bine pregătit profesional și bine informat, atent și politic cu cititorii, o bibliotecă cu un cadru plăcut, primitor, curat și ordonat, sînt dintre aspectele esențiale ale problemei atragerii și permanentizării cititorilor.

Se încheie anul. Reînscirerea vechilor cititori, cîștigarea altora noi sînt probleme la ordinea zilei. Propaganda bibliotecii trebuie făcută în primul rînd în această direcție.

Pofta vine ... văzînd

Ne permitem să spunem unele lucruri foarte cunoscute dar care, poate tocmai de aceea, pot fi trecute mai ușor cu vederea.

Firma sobră dar evidentă, bine plasată, orarul bibliotecii afișat în locuri vizibile, săgeți indicatoare pe toate drumurile de acces sînt prime semnale, publicitatea bibliotecii începînd, de fapt, în afara ei.

Afișele plasate fie în incinta bibliotecii, fie în locuri foarte populate pot juca un rol mobilizator deosebit. Textul lor trebuie să fie sobru și politic. O ilustrație, făcută cu gust și ingeniozitate, asociată textului de pe afiș, va reuși să rețină mai bine atenția cititorilor și le va stîrni interesul. Indicăm o posibilă formulare:

Dragi cititori,

Pentru voi au fost alese cele mai frumoase cărți! Peste 5.000 de volume din toate domeniile, pentru toate gusturile, pentru toate cerințele!

Biblioteca sătească (comunală) ..... funcționează zilnic între orele ...

Pentru reînscirerea cititorilor, afișul va avea caracterul unui simplu anunț:

Dragi cititori,

Nu uitați că de la 1 ianuarie se face înscirerea la Biblioteca . . . . .

Anul trecut ne-am mîndrit cu un număr de . . . . . cititori. În anul 1969 am dori să avem . . . . .

Nu lipsiți din rîndurile lor!

În practica unor biblioteci — cu rezultate fructuoase — există obiceiul ca înscrierile în prima zi lucrătoare a anului să se facă într-un cadru festiv.

Alte biblioteci obișnuiesc să ofere flori cititorului al 100-lea, al 500-lea, al 1000-lea... sau să îi popularizeze numele la panoul de afișaj sau cu ocazia primei manifestări publice a căminului cultural.

E bine ca cititorilor care nu s-au reînscris sau celor care frecventează rar bibliotecă să li se trimită invitații personale, de tipul:

Stimate tov . . . . .

Din scriptele noastre rezultă că pînă la această dată nu v-ați reînnoit înscrierea la Biblioteca . . . . .

Am fi foarte bucuroși dacă ați accepta să vă numărați din nou printre cititorii bibliotecii.

Totodată vă rugăm să ne comunicați dorințele și propunerile dv. pentru îmbunătățirea activității noastre.

Dintre lucrările noi vă recomandăm următoarele titluri . . . . .

Invitații asemănătoare pot fi trimise — și e bine să se facă acest lucru — persoanelor din comună care nu pot lipsi din rîndul cititorilor bibliotecii: deputați, cursanți la învățămîntul politic, profesori, învățători, ingineri agronomi, brigadierii, cooperatori frunțași etc.

Invitațiile vor fi însoțite de liste bibliografice de recomandare, pe linia categoriei de interese ale cititorilor respectivi.

Dacă nu există posibilități de dactilografieri, invitațiile vor fi scrise de mână, cu grijă, cât mai caligrafic. Pentru difuzare, pot fi solicitați „mini-poștași” cu cravată roșie; organizația de pionieri din localitate nu va refuza, cu siguranță, să sprijine biblioteca în acțiunile întreprinse.

Pentru a putea fi cuprinși în aria propagandei toți locuitorii, ar fi bine să fie reinviată o veche practică a bibliotecilor, aceea de a se întocmi o hartă a satului pe care să fie însemnate casele în care există cititori, știut fiind că în familiile unde există un cititor, cărțile aduse sînt citite de toți membrii familiei. Ca urmare, propaganda se va îndrepta, în mod special, spre casele rămase fără însemn, fie prin invitații scrise, fie prin convorbiri directe, fie prin intermediul prietenilor și tovarășilor de muncă, cei mai buni propagandiști fiind cititorii înșiși. S-ar putea lansa lozincă: „Fiecare cititor vechi aduce un cititor nou”.

Nu trebuie pierdut din vedere că mulți oameni nu frecventează biblioteca pentru faptul că nu cunosc avantajele pe care aceasta le poate oferi. Tocmai de aceea propaganda trebuie făcută diferențiat, adresată oamenilor cu interese culturale și profesionale apropiate, cu gusturi și preocupări înrudite.

Este o obligație, prea adesea uitată, ca biblioteca să raporteze despre munca sa celor în interesul cărora există și să-și elaboreze programul de lucru cu asentimentul lor. Sfîrșitul anului poate prilejui consfătuiri cu cititorii în cadrul cărora să se prezinte o parte din realizările bibliotecii și să se discute planul de muncă pentru anul următor.

Toț în această perioadă sau în timpul „Lunii cărții la sate” este nimerit să se programeze așa-numitele Zile deschise ale bibliotecii în cadrul cărora se organizează vizite cu grupe omogene de cititori — clase de elevi, membrii organizației U.T.C., cooperatori grupați pe sectoare de muncă, cursanți la învățămîntul agricol etc. — pentru care bibliotecarii trebuie să pregătească din timp invitații, afișe cât mai atractive, expoziții tematice etc. Organizarea Zilelor deschise ale bibliotecii se va face în colaborare cu căminul cultural. Cu ocazia unor astfel de vizite pot fi difuzate scurte liste de recomandare, pe teme, cu 10—15 titluri, de preferință adnotate. Pentru întocmirea acestor liste (ca și în alte acțiuni asemănătoare) e bine să fie consultată Biblioteca municipală.

Afișele de propagandă a cărții*), dacă vor fi concepute în mod ingenios, vor avea un rol mobilizator deosebit. Textul lor e bine să fie scurt și frapant, să se adreseze unor grupe determinate de cititori, după profesie și interese, după formația culturală etc.

*) Gabrielli, Nic și Raus, Nic. *Grafica publicitară în bibliotecă*. În: Căluza bibliotecarului, 17, nr. 12, dec 1964. p. 713—723.

Vă oferim câteva mostre :

Biblioteca . . . . . vă oferă
ultimele știri, cele mai noi informații:

Cuvîntul celui ce conduce în mod strălucit destinele țării, destinele noastre, cuvîntul Partidului !

Ce se întîmplă în țară, ce se întîmplă în lume !

Viața noastră, viitorul nostru !
Citiți zilnic ziarele și revistele din colecțiile bibliotecii !

Ce extraordinară aventură este lectura !

Țări și mări ! Oameni și obiceiuri !
Trecut și viitor !

O lume întregă în rafturile unei bibliotecii !

Cărțile noastre vă așteaptă ...

Nu se poate să nu găsiți zilnic 1/2 oră pentru lectură ! Și ce înseamnă 30 de minute în lungile seri de iarnă ?

Dacă ați citi doar 1/2 oră în fiecare seară — cel puțin 10 pagini, asta înseamnă, într-o lună, 300 de pagini = o carte ;

într-o iarnă — 1 200 pagini = 4 cărți ;

într-un an — 3 600 pagini = 12 cărți.

Cîte lucruri puteți afla într-un an !

Cîte lumi vi se pot dezvălui !

Ce veți alege din cărțile noastre ?
Vă recomandăm câteva din cele mai frumoase...

Vreți să rîdeți ?

Și cărțile știu să rîdă !

Vă invităm într-o minunată călătorie „În jurul lumii” ! Puteți rămîne la gura sobei : cărțile noastre vă aduc lumea ... acasă.

Pentru fiecare cooperator .....un sfat !
 Pentru fiecare curios .... o noutate !
 Pentru fiecare cutezător .... o aventură !
 Pentru fiecare îndrăgostit .... o poezie !
 Biblioteca este deschisă zilnic între
 orele . . . . .

Un singur afiș nu-și atinge scopul. E nevoie de o pluralitate de afișe pentru a atrage atenția: în bibliotecă, la intrarea în bibliotecă, la căminul cultural, la poștă, pe drumurile cele mai umblate, în cât mai multe locuri...

Un afiș vechi are o valoare inversă: nu stimulează, ci plictisește, nu te atrage, ci te lasă să treci indiferent.

Sînt lucruri pe care bibliotecarul nu trebuie să le piardă din vedere.

Pentru cititorii începători cărora le sînt mai greu accesibile cataloagele, bibliotecarii pot folosi o formă foarte atractivă de dezvăluire, și anume, albumele tematice. Aceste albume pot fi realizate cu mijloace foarte simple, la îndemîna oricui. Pe file de carton șnuruite se lipesc supraportele de cărți, diverse ilustrații, fotografia autorului, recenzii sau prezentări ale lucrării decupate din buletinul Cărți noi sau din manșetele tipografice ale supraportelor.

Un aspect superior al propagandei vizuale îl constituie expozițiile de carte**, adevărate mijloace de atragere care se adresează deopotrivă cititorilor și publicului larg. Expozițiile au un caracter temporar și e recomandabil să fie schimbate cît mai des. Expozițiile trebuie pregătite temeinic, cu seriozitate, nu la întîmplare, ci conform unui plan judicios, pe baza unei bibliografii întocmite în urma consultării atente a cataloagelor și a cercetării fondurilor. Trebuie schițată în prealabil ordonarea materialelor, ținîndu-se seama de gradul lor de accesibilitate. Planul va cuprinde și materialele ilustrative care vor înviora expoziția — tăieturi din ziare, fotografii, planșe, grafice și chiar diverse obiecte care se încadrează în temă. Se pot întocmi liste de recomandare care să trimită la lucrări ce nu au fost expuse.

Expozițiile permanente cu cărți noi nu trebuie să lipsească din nici o bibliotecă. E foarte eficace sistemul reținerii anticipate a cărților expuse, pentru cititorii interesați, în ordinea înscrierii lor pe niște liste, anume întocmite, afișate în preajma expoziției.

Un sfat pentru bibliotecari: Nu lăsați cărțile să se prăfuiască! Expozițiile tematice trebuie schimbate la cel mult două săptămîni, cele de noutăți, improprietate în per-

manență. Actualitatea trebuie să fie principala lor trăsătură.

★

Politica Partidului Comunist Român de neabătut apărător al purității principiilor marxism-leninismului, al ideilor internaționalismului proletar, politica sa de înțelept conducător al construcției societății socialiste în țara noastră, singura societate capabilă „să asigure valorificarea plenară a înțelepciunii și energiei poporului și înflorirea multilaterală a personalității umane” se bucură de deplina adeziune a oamenilor muncii de pe întreg cuprinsul Patriei.

Interesul publicului pentru problemele politice ale țării noastre, pentru situația internațională, pentru evenimentele tumultuoase ale zilelor noastre, impune ca în centrul activității bibliotecarilor să stea sarcina de a asigura informarea curentă asupra politicii partidului, de a răspunde cu promptitudine acestui interes. Mijlocul cel mai eficient este propaganda presei***). A atrage atenția asupra articolelor mai importante este o sarcină zilnică. Pe lângă semnalarea lor la stația de radioamplificare, este foarte utilă folosirea panourilor de afișaj unde pot fi evidențiate fie doar titlurile mai semnificative tăiate din ziar, fie articole în întregime, decupate sau încadrate cu roșu. E bine ca recomandările să fie făcute pe teme: „Fermitatea partidului nostru în aplicarea concepțiilor marxist-leniniste” sau: „Întreaga energie, înfăptuirii politicii partidului” sau „Vizitele conducătorilor de partid și de stat în județele țării” sau „Ce e nou în lume” etc.

Acum, în plină campanie de pregătire a alegerilor de deputați în Marea Adunare Națională a Republicii Socialiste România și în consiliile populare județene, municipale, orașenești și comunale, bibliotecile trebuie să organizeze, cît mai des, expoziții și panouri de afișaj care să evidențieze realizările orînduirii noastre socialiste în diferite domenii pe plan național și pe plan local.

Toate-s vechi și nouă toate...

Se vorbește tot mai des despre un așa-zis impas al manifestărilor de masă în vechea lor formă, despre necesitatea „descoperirii” unor noi modalități de realizare.

Secretul reușitei nu constă însă în inovații formale (e și greu de realizat așa ceva!) ci în respectarea citorva principii dintre care cel mai important este actualitatea temei.

Ingeniozitatea (cerința de a veni întotdeauna cu ceva nou, de a te feri de șabloane) și caracterul diferențiat al acțiunilor (ideea că dacă vrei să te adresezi tuturor nu te adresezi nimănui și, de aici, necesitatea de a nu „vîna”, cu tot dinadinsul, mulți „spectatori” la manifestările de masă, ci de a te

** Dima-Drăgan, C. și Lăcătușu, Mircea. A XX-a aniversare a eliberării patriei. Indicații metodice privind organizarea unei expoziții de cărți. In: Căluza bibliotecarului, 17, nr. 5, mai 1964, p. 278-287.

***) Raus, Nicolae. Presa în bibliotecile de masă. In: Căluza bibliotecarului, 17, nr. 4, apr 1964, p. 212-215.

adresa unor grupuri restrânse cu interese comune) sînt alte principii, nu mai puțin însemnate.

Trei sînt obiectivele care trebuie avute în vedere cînd se proiectează organizarea unor asemenea manifestări :

— impulsionarea unor interese de lectură deja existente sau în stare latentă ;

— orientarea interesului de lectură spre anumite domenii ;

— adîncirea și lămurirea unor cunoștințe.

În toate trei cazurile trebuie urmărită determinarea unei atitudini active din partea participanților în procesul de recepționare a cunoștințelor respective. Tocmai de aceea se cere multă atenție în fixarea tematicii manifestărilor care nu trebuie să fie simple prelungiri ale activității zilnice, dar nici total rupte de aceasta.

Manifestările de masă sînt bivalente, avînd, în primul rînd, o funcție recreativă care răspunde nevoii de reconfortare a omului suprasolicitat de problemele cotidiene și, în al doilea rînd (e vorba de o ordine de enunțare, nu de importanță !), o funcție formativă care ține de așa-numita educație permanentă înțelegînd prin aceasta nu numai desăvîrșirea pregătirii profesionale a adulților ci și cultivarea capacității lor de a-și însuși independent și a-și selecta cunoștințele, de a se ridica la nivelul culturii și civilizației contemporane. Biblioteca trebuie să participe la procesul de educație permanentă, la care conlucrează alți factori, cu mijloace specifice. O acțiune de masă cu cartea nu trebuie să semene cu o lecție, nici cu o conferință.

Cu condiția de a nu fi formale, de a fi determinate de niște cerințe reale și de a nu se pierde din vedere nici o clipă că obiectul acțiunii e cartea și scopul, **propaganda cărții** și nu „spectacolul” în sine, orice manifestări de masă rămîn încă valabile.

Deși astăzi, cînd radioul, televiziunea și cinematograful au pătruns pînă în cele mai îndepărtate sate, timpul cercurilor de citit a cam trecut, totuși lectura cu glas tare, într-un mod artistic, pentru anumite cercuri restrînse de auditori, poate fi încă atractivă. În special pentru copii și pentru tineri, se pot organiza lecturi de fragmente, bine alese, spre a le stîrni interesul pentru întreaga carte. Ar fi deosebit de util să se poată organiza, în cadrul activității unor cluburi, seri de lectură de poezie care ar interesa nu numai tineretul, ci și pe adulți.

Prezentările de cărți și recenziile****), dacă sînt bine făcute și sînt destinate unor grupuri omogene de cititori, puțin numeroase, pot fi mijloace eficiente de propagandă a cărții.

****) Dușu, Al. *Considerații despre recenzare*. In : Căluța bibliotecarului, 18, nr. 4, apr 1965. p. 208—209.

Este însă absolut necesar să fie aleasă o temă, în funcție de interesele categoriei de cititori căreia vrem să ne adresăm, și nu să fie prezentate, de-a valma, orice cărți ce întrunesc atributul de a fi noi. Textul prezentării, cît mai succint, va comunica datele esențiale cu privire la autor și la subiectul cărții și va conține aprecieri cu privire la valoarea artistică a lucrării. Prezentarea poate fi făcută în doi, unuia din prezentatori revenindu-i sarcina lecturii fragmentului ilustrativ care nu trebuie să depășească dimensiunile unei pagini și trebuie astfel ales încît să dezvăluie, pe cît posibil, frumusețea stilului.

Pentru prezentarea unor cărți din domeniul agrotehnic, poate fi solicitat inginerul agronom ; medicul, pentru cărțile cu probleme de igienă și sănătate ; profesorul, pentru temele de educație a copiilor. Competența prezentatorilor ar asigura interesul auditorilor pentru lucrările recomandate.

Un alt atu al reușitei unor astfel de acțiuni este renunțarea la obiceiul de a obliga spectatorii să „înghită” forțat, înainte de proiecția unui film, recenzia unor cărți. Alegerea temelor celor mai adecvate pentru publicul căruia vrem să ne adresăm, calitatea prezentărilor sînt singurele menite să asigure atingerea scopului propus : deșteptarea interesului cititorilor pentru anumite cărți.

Seara literară este de fapt o formă mai complexă de prezentare de carte. După o scurtă introducere în temă, se trece la prezentarea propriu-zisă a operei. Nu se recomandă o expunere doctă, urmată de ilustrări, ci intercalarea textelor ilustrative. Alegerea fragmentelor trebuie făcută cu atenție. Dacă e posibil să se realizeze o dramatizare a textului*****), efectul artistic va fi deosebit. Nu sînt de loc recomandabile mixturile de texte fortuit fragmentate. În încheiere se fac trimiteri la alte opere ale autorului respectiv sau la cărți cu tematică înrudită.

Procesele literare, dacă vor înceta să fie punerii în scenă teatrale, după modelul proceselor juridice, și vor redeveni — cum au fost la origine — adevărate confruntări de opinii între cititori, își vor recăpăta totodată și valoarea educativă, devenind reale manifestări de propagandă a cărții. La organizarea proceselor literare, în centrul atenției trebuie să fie alegerea cărții care a suscitat cel mai larg interes din partea cititorilor în ultima perioadă. O alegere judicioasă va asigura discuții vii în jurul cărții. Cititorii vor putea să se asocieze la argumentele personajelor sau să le respingă, își vor expune propriile opinii pe baza cărora, în final, jurul va trage concluzii.

*****) Arion, Beatrice. *Moromeții — roman al destinelor satului românesc contemporan* (text pentru organizarea unei manifestări de masă). In: Revista bibliotecilor, 20, nr. 12, dec 1967. p. 743—748.

Concursurile și jocurile literare *****) sînt manifestări de masă vii care se bucură de o bine meritată apreciere în rîndurile cititorilor, motiv pentru care ar fi bine să intre în programul cît mai multor biblioteci.

Consfătuirile cu cititorii nu sînt conferințe urmate de discuțiile unor vorbitori dinaintea pregătiți, ci trebuie să fie veritabile anchete prin care bibliotecă urmărește să cunoască opiniile cititorilor, emoțiile lor, își propune să le lămurească nedumeririle. Pentru ca o consfătuire să fie eficientă se cere ca tema să fie din timp comunicată și să se asigure persoane competente care să răspundă la întrebări, la problemele ridicate.

Gama manifestărilor de masă poate fi lărgită și diversificată prin folosirea radioului, a televizorului și a filmului *****).

Afară de audițiile și vizionările în colectiv organizate în cadrul bibliotecii sau de semnalarea unor emisiuni pentru a fi urmărite în mod individual, prin întocmirea de bibliografii sau chiar organizarea de expoziții pe tema unor emisiuni literare, teatrale, muzicale, de călătorii geografice sau științifice, interesul cititorilor, deja deșteptat pentru anumite probleme, va putea fi cultivat prin lecturi adecvate. Pornind de la aceste emisiuni, bibliotecarii au un vast teren pentru organizarea celor mai diferite manifestări de masă.

Programul filmelor și al conferințelor prezentate la căminul cultural este, într-un fel, și programul bibliotecii care trebuie să fie mereu prezentă cu cărți înrudite ca temă (recenzii, expoziții, liste de recomandare...).

În sfîrșit, temele!

În această perioadă, țara noastră sărbătorește două mari evenimente: semicentenarul unirii Transilvaniei cu România și a 21-a aniversare a Republicii. Alegerile de deputați în Marea Adunare Națională a Republicii Socialiste Românie și în consiliile populare județene, municipale, orașenești și comunale sînt de asemenea probleme de vie actualitate, aflate în atenția tuturor cetățenilor patriei noastre. Tematica manifestărilor de masă din lunile de iarnă va fi legată, în primul rînd, de aceste evenimente privity pe fundalul politicii interne și externe a partidului, în lumina ultimelor documente de partid și de stat, constituind prilejuri de mobilizare pentru îndeplinirea acestei politici.

Vă oferim cîteva sugestii tematice:

- Ei și-au iubit din veac în veac pămîntul
- Tării, inima și versul
- Istorie veche și istorie nouă
- Întîlniri pe treptele istoriei în mers

*****) B. A. *Jocuri literare*. În: *Revista bibliotecilor*, 21, nr. 3, mar 1968, p. 163—165.

*****) *Tîndrea, Iulius. Transmitem emisiunea...* În: *Căluza bibliotecarului*, 18, nr. 3, mar. 1965, p. 142—144.

Jordache Anton. *Literatura pe „micul ecran”*. În: *Căluza bibliotecarului*, 18, nr. 8, aug 1965, p. 484—485.

- Partid, din tînc m-am născut
- Te cînt, te apăr și te păzesc
- Partidului viața și visurile închinăm
- Partidul nostru e trup din trupul clasei muncitoare, al țărănimii și al intelectualității

— Unde-i unul nu-i putere...

E bine ca la organizarea unor manifestări de masă pe una din aceste teme să se realizeze o îmbinare armonioasă între textele literare și cele politice.

În afară de aceste teme de interes general, bibliotecarii vor putea organiza o serie de manifestări adresate unor categorii determinate de cititori. Iată cîteva teme posibile:

construirea socialismului în țara noastră

— *Satul de ieri, satul de azi* (prezentarea, în paralel, a unor romane și nuvele care ilustrează viața satului în trecut și astăzi poate avea un caracter deosebit de mobilizator în rîndul colectivităților).

— *Facerea lumii* (în cadrul unor manifestări pe această temă vor fi prezentate lucrări care înfățișează construirea socialismului în țara noastră).

pentru tineri

— *Adam și Eva și nu numai ei* (pornind, eventual, de la poemul Mariei Banuș sau chiar de la romanul lui Liviu Rebreanu din care au fost reeditate unele capitole, s-ar putea urmări o întreagă literatură închinată marilor cupluri ale iubirii: Daphnis și Chloe, Romeo și Julieta, Tristan și Isolda, Răzvan și Vidra etc.)

— *De bună voie și nesilit de nimeni* (Problemele dragostei și ale căsătoriei pot fi puse în dezbatere într-o manifestare organizată pe această temă.)

— *La porțile cunoașterii* (O incursiune în viața și activitatea marilor savanți și inventatori. Colecțiile „Oameni de seamă” și „Savanți de pretutindeni” pot oferi un bogat material pentru organizarea unor manifestări cu cartea pe această temă)

— *Copiii noștri, oamenii anului 2000*. (Literatura de anticipație oferă un teren foarte vast unor atractive manifestări de masă.)

— *Să facem o călătorie în lumea stelelor*. (Vor fi prezentate cărțile care vorbesc despre Univers, despre zborul în Cosmos etc.)

pentru părinți

— *Rămîn părinții repenți?* (Sarcinile educării copiilor, obligațiile părinților în această direcție sînt probleme de un acut interes pe marginea cărora se pot organiza interesante consfătuiri, pornind de la literatura pe această temă.)

— *Meseria, brătară de aur* (Profesiunea copiilor, o problemă în atenția părinților. E o temă care poate prilejui o seamă de interesante manifestări de masă.)

---

pentru cooperatori

— Plouă în mai, ai mălai! (Experiența empirică a strămoșilor noștri, concretizată în unele proverbe, față în față cu agrotehnica modernă.)

— Nu numai ce știa bunicul! (Noutăți și metode moderne în domeniul agriculturii intensive.)

— Recolta din anul viitor se pregătește acum (Prezentarea unor lucrări legate de obiectivele planului de producție al cooperativei va găsi un larg auditoriu în rindul cooperabilor.)

---

teme sportive

— Literatură și sport (Pornind de la o serie de opere pe teme sportive se pot organiza manifestări de masă de larg interes.)

— Pe urmele ștafetei olimpice (Călătorie cu cartea, pe hartă, prin țările care au găzduit jocurile olimpice în ultimele decenii.)

---

satiră și umor

— Călătorie în împărăția rîsului (Literatura română și universală umoristică atrage deopotrivă pe tineri și pe bătrîni. Se pot organiza o multitudine de acțiuni pe această temă.)

— Cînd scriitorii rîd sau zîmbesc (Prezentarea literaturii umoristice va fi oricînd bine primită de cititorii bibliotecii și... cu efecte sigure.)

Sperăm că cele cîteva sugestii pe care ni le-am permis în rîndurile de față vor ajuta pe bibliotecari să-și îmbogățească tematic planurile de muncă, să-și contureze mai precis unele din obiectivele propuse pentru a se integra cît mai deplin în acțiunea generală de ridicare a nivelului de cultură, de formare a personalității umane într-un sens multilateral, prin convergența educației politice, științifice și estetice.

Îndrumarea calificată, sprijinul permanent de care se vor bucura bibliotecile în condițiile actuale cînd căminul cultural devine centrul vieții culturale și artistice locale, contribuția activă a tuturor categoriilor de intelectuali, în funcție de pregătirea și de aptitudinile lor, la desfășurarea activității cultural-educative din comună sînt premisele unei rodnice activități cu cartea, pe o treaptă superioară.

Ioana TAUTU

Bibliografie

— Mai mult loc cărților în manifestările de masă. În: Călăuza bibliotecarului, 17, nr. 9 sep 1964, p. 513—518.

— Zalis, H. Recenzia și recenzentul. În: Călăuza bibliotecarului, 18, nr. 5, mai 1965, p. 279—280.

— Doru, Valentin. Exigențe îndreptățite. Opinii cu privire la tematica manifestărilor

de masă. În: Călăuza bibliotecarului, 18, nr. 11, nov 1965, p. 672—676.

— Activitatea de masă a bibliotecilor (La „masa rotundă”: Eficiența manifestărilor cu cartea.) În: Călăuza bibliotecarului, 18, nr. 12, dec. 1965, p. 705—725.

— Ionescu, Iulia. Poezii închinăte partidului (Bibliografie) În: Revista bibliotecilor, 19, nr. 3, mar 1966, p. 148—151.

— Ursu, Horia. Momente din istoria României în creația literară. Bibliografie selectivă. În: Revista bibliotecilor, 19, nr. 8, aug 1966, p. 459—464.

— Tofan, Antoaneta. De ziua Republicii. (Bibliografie selectivă). În: Revista bibliotecilor, 19, nr. 12, dec 1966, p. 718—720.

— Savu, Elena. La aniversarea Republicii. (Bibliografie). În: Revista bibliotecilor, 20, nr. 11, nov 1967, p. 680—683.

— Petrișor, Vasile și Rauș, Nicolae. Atitudini antimonarhice în cultura românească. [Cu bibliografie]. În: Revista bibliotecilor, 20, nr. 12, dec 1967, p. 705—709.

— Ene, Virgiliu și Teodorescu, Ileana. Contribuții bibliografice la permanența ideii de unitate națională. Bibliografie în ajutorul bibliotecarilor care pregătesc texte pentru manifestările de popularizare. În: Revista bibliotecilor, 21, nr. 9, sep 1968, p. 544—547.

— Verdeș, Ion. File din istoria Patriei. (Indicații pentru organizarea unei seri literare). În: Călăuza bibliotecarului, 17, nr. 7, iul 1964, p. 427—428.

— Sufrin, A. Itinerar pe meridianele lumii. În: Călăuza bibliotecarului, 18, nr. 5, mai 1965, p. 274—278.

— Cruher, Anatolie și Bologh, Ludovic. În întîmpinarea celui de-al IX-lea Congres al Partidului. Recomandări pentru organizarea unei expoziții. În: Călăuza bibliotecarului, 18, nr. 6, iun 1965, p. 367—380.

— Dumitrescu, V. Cărți agrozootehnice de sezon. Indicații metodice cu privire la organizarea de manifestări de masă pe marginea unor lucrări agrozootehnice. În: Călăuza bibliotecarului, 18, nr. 5, mai 1965, p. 360—366.

— Comuniștii — Imagini literare din proză și poezie. În: Călăuza bibliotecarului, 18, nr. 6, iun 1965, p. 346—352.

— Tarabega, G. Itinerar pe harta României socialiste. În: Călăuza bibliotecarului, 18, nr. 7, iul 1965, p. 433—442.

— Savu, Elena. Puștoaica. (Text pentru organizarea unor manifestări de masă). În: Revista bibliotecilor, 19, nr. 12, dec 1966, p. 721—723.

— Arion, Beatrice. O complicată stare de fericiție. Roman de Ion Arieșanu. (Recomandări pentru organizarea unor manifestări de masă). În: Revista bibliotecilor, 20, nr. 4, apr 1967, p. 219—224.

ÎNSEMNĂRI DESPRE ROLUL CĂRȚII ÎN REALIZAREA STATULUI UNITAR NAȚIONAL ROMÂN

Expresiile vieții spirituale aduc laolaltă atestări în acest sens: obiceiurile și coregrafia, arta plastică și arhitectura, arta cuvântului, rostit sau scris, au trăsături fundamentale comune ce au devenit continuu argumente puternice în sprijinul stringerii în aceeași existență și sub același destin a tuturor locuitorilor de pe pământul patriei. Cuvântul scris aduce dovezi parcă și mai clare și mai neîndoelnice, el dezvăluind un aspect esențial al problemei noastre, anume că ceea ce azi poate fi regrupat într-o bibliografie, prin sine însăși grăitoare, întrucât alcătuiește o sumă a unei mari și permanente aspirații, a constituit, în fiecare răstimp în parte, mijloace diverse de luptă în slujba unui ideal.

Cuprins între copertile tipăriturilor și scoarțele manuscriselor, cuvântul scris a adus treptat un aport tot mai mare la realizarea unității politice, care nu a putut fi obținută decât mult mai târziu, după ce unitatea culturală devenise un fapt unanim recunoscut. Prin conținutul său, prin „lumea” pe care a antrenat-o în procesul de lucrare a sa, cartea a slujit din plin ideea unității poporului nostru.

Din multiplele aspecte pe care le are problema enunțată aci, nu pot fi semnalate decât câteva, cu scopul de a sistematiza datele.

În primul rînd, cartea a difuzat idei; acestea au apărut în prefețele tipăriturilor sau, uneori, în chiar cuprinsul lucrării și au făcut să fie înțeles cu claritate faptul că „moldovenii, valahii și transilvănenii” alcătuiesc același neam și au aceeași origine; după ce, în secolul al XVI-lea, apăruseră „norod”, „limbă”, „gloată”, s-au încetățenit, mai apoi, cuvintele „neam” și „popor”, al căror sens nu mai putea să scape atenției cititorilor sau ascultătorilor, așa cum ne face să înțelegem Dimitrie Cantemir, pentru care „popor” este colectivitatea care are o origine comună, se află pe un anumit teritoriu (altul decât cel încorsetat de granițele unei singure provincii) și are o unitate culturală. Expunerea acestei unități s-a însoțit, de timpuriu, cu acea idee de libertate pe care am văzut-o conexindu-se aproape spontan sub pana scriitorilor, care la rîndul lor dădeau glas aspirațiilor celor mai largi: poporul, care se afla despărțit, fusese mai înainte liber și spre libertate trebuia să năzuiască de îndată ce își recunoștea descendența și virtutea. Ideile se sistematizează la cronicarii umaniști, capătă forță științifică la iluminiști, pentru a alcătui un program la intelectualii din secolul al XIX-lea: cînd

Ca și în cazul altor popoare din Europa, care au trecut prin vicisitudini istorice mai mult sau mai puțin asemănătoare, înfăptuirea unității naționale s-a îmbinat strîns, în conștiința poporului român, cu ideea de libertate. A înlătura dominația străină a unor imperii care, pînă târziu, în secolul al XIX-lea și chiar al XX-lea, s-au arătat ostile noilor forme de conviețuire instaurate în Europa de progresul hotărîtor al vieții economice, și a desființa fărămițarea feudală, pe care numai interesele aristocrației o mențineau, au fost imperative ce s-au asociat firesc în mințile celor mai largi pături. De aceea, năzuința și necesitatea de a trăi în libertate au avut drept corolar aspirația unirii românilor din cele trei „țări”, despărțite de granițe artificiale.

ecere unirea, Kogălniceanu se înteciază pe trecut, trasează căile de dezvoltare ale poporului român și atacă, totodată, cu vigoare pe cei legați de interesele lor de castă, aristocrația dornică să nu piardă nici un privilegiu și nici o sursă de câștig. Istoricii de mai târziu, Nicolae Iorga mai ales, vor expune desăvârșirea unirii ca o necesitate.

Cartea a demonstrat, apoi, că locuitorii din cele trei provincii feudale se înțeleg în aceeași limbă și, mai mult, ea a fost aceea care a făcut ca mijlocul de comunicație, cu toate implicațiile sale pe planul mentalității, să contribuie la o și mai mare apropiere a lor. Limba vorbită de locuitori a devenit argumentul principal în scrierile umanștilor de la sfârșitul secolului al XVII-lea. Dar, așa cum s-a arătat pe drept cuvânt, umanștii români nu au transformat în teză constatările unor savanți străini, ci au dat vigoare de teorie unei conștiințe difuze pe care o aveau locuitorii din cele trei provincii. De la primele fragmente de traduceri din textele sacre, care, copii fiind, trimit la originale din secolul al XV-lea și pînă cînd tipăriturile în română covîrșesc ca număr pe cele în slavonă și greacă, în secolele XVII—XVIII, poate fi urmărit un proces ascendent ce oferă prețioase indicații asupra înfăptuirii treptate a unității culturale.

Din prima jumătate a secolului al XIX-lea, cînd condițiile generale ale vieții culturale se transformă, contactele și înfăptuirile comune se preschimbă în acțiuni de durată; Barițiu conlucrează cu Eliade, transilvănenii scriu în revistele din Principate și ideile se transmit cu repeziciune, așa cum și opera dedicată limbii literare se împlinește laolaltă. Față de planul editorial al „Societății filosofesti” de la Sibiu, de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, întemeiat pe colaborarea strînsă a cărturarilor transilvăneni cu cei munteni, activitatea publicistică a Academiei, prezidată mult timp de un transilvănean, și aceea desfășurată de ASTRA, care depășește fruntariile Ardealului, reprezintă o acțiune întreprinsă în comun.

Atît cartea veche, cit și cea nouă au circulat pe tot întinsul teritoriului patriei. După ce copişti din Maramureș au transcris manuscrisele lucrate în ctitoriile lui Ștefan cel Mare, dascăli moldoveni au colindat

Bihorul, așa cum colportori munteni au străbătut Moldova. Se poate afirma cu certitudine, pe baza însemnărilor de pe cărți și manuscrise, că „lumea cărții” a fost nu numai strîns unită, dar a fost chiar una și aceeași. Copişti, tipografi, legători, colportori, librari au trecut în permanență dintr-o provincie într-alta: tipografi rîmniceeni lucrează la Blaj și la Sibiu, un Vodiță Moldoveanu leagă manuscrise prin nordul Transilvaniei, în timp ce copistul Eustatie Popovici din Alba Iulia multiplică manuscrise în nordul Moldovei. Cînd comerțul de carte ia avînt, cititorii din Principate depind, în mare parte, de bunele oficii ale negustorilor din Sibiu și Brașov. „Lumea cărții” alcătuiește, astfel, un mare grup de slujitori ai culturii ce nu se mai disting după locul lor de baștină, dintr-o provincie sau alta, toți lucrînd pentru apariția și difuzarea cărții românești.

Prin conținutul său, ca și prin latura sa materială, cartea a contribuit la transformarea stării de conștiință colectivă în problemă de cultură, pentru ca, pe măsură ce aceasta s-a cristalizat și a dobîndit o forță, cartea să contribuie la realizarea prin faptă a unității. De la Coresi, care trecea din Tara Românească la Brașov, la Eminescu care își publica versurile în *Familia* și la Coșbuc sau Iosif care „coborau” spre București, este o distanță ce nu este egală cu etapele pe care le-a parcurs, rapid, cartea; ideile s-au cristalizat repede și oamenii au conlucrat de cîte ori prilejul le-a fost dat, fără ca granițele create de cei puternici să-i împiedice.

Cu alte cuvinte, în conținutul cărților, ca și în condițiile generale ale vieții cărții, pot fi depistate numeroase elemente capabile să releve etapele parcurse de conștiința națională pînă în momentul în care a fost realizat statul unitar național.

Regăsită în întreaga noastră literatură (în sensul cel mai larg al cuvîntului), ideea unității statului nostru apare ca una din coordonatele culturii române; intruchipată în carte, ea este expresia conlucrării cărturarilor din toate ungherele țării și a aspirației masei largi a locuitorilor acestui pămînt.

VOCABULAR DE BIBLIOLOGIE

Bilanțul recenziilor Perspective

Propunerea de a se alcătui un *Vocabular de bibliologie* a pornit în decembrie 1954, în mediul de lucru al Bibliotecii Academiei R.S.R., dar directorii ei l-au socotit, pe rând, ca o lucrare nenormată. De aceea, el este opera înfăptuită, cu sacrificii, de bunăvoința unor colegi care și-au rupt din orele lor de odihnă pentru a face să înainteze, cât de cât, o asemenea lucrare de mari proporții, rod al unor mari strădanii și al unei îndelungate specializări.

Inițiativa luată aci e necesar să fie extinsă și la alte biblioteci, mari și mici, din variate ținuturi ale țării, pentru a cuprinde, exact și din toată aria limbii românești, cuvintele și expresiile folosite pentru noțiunile necesare bibliotecarilor, documentariștilor și în genere cercetătorilor științifici (în special celor tineri, mai puțin inițiați).

Colaboratorii benevoli ai *Vocabularului* au fost îndicați în *Introducerea* lui. Dacă nu s-a ajuns încă la colaborarea unor biblioteci întregi, deși ele vor fi în prima linie beneficiarele unei atât de utile și ample opere, ajutorul individual și colegial s-a ivit îndată, chiar înainte ca *Vocabularul* să fie prezentat — și aci cu mari opunerii — la Sesiunea din mai 1966 a Asociației bibliotecarilor din Republica Socialistă România. Comentariile au fost laconice. S-a spus însă, atunci, că ajutorul temeinic va veni prin contribuțiile scrise ce urmau să fie adunate în urma apelului lansat la această sesiune.

În adevăr, observațiile și completările au venit, în oarecare măsură. Cea mai promptă a fost Maria Vulcu, conducătoarea Bibliotecii Facultății de istorie din București. A urmat Georgeta Răduică de la Biblioteca Academiei. Onisim Filipoiu, directorul Bibliotecii

centrale a Institutului de medicină și farmacie din Cluj, și Teodor Ghițan, șeful Serviciului de documentare din cadrul aceleiași biblioteci, au trimis material lexical, apoi au urmat unele observații și propuneri din partea profesorilor I. Baranga și N. Răzescu, bibliografi ai Bibliotecii municipale din Pitești, din partea istoricului arhivist Constantin Turcu din Iași și a prof. univ. Ioachim Crăciun din Cluj. Acest bogat și prețios material urmează a fi triat și folosit la a doua ediție a *Vocabularului*.

Primele note și recenzii. Curînd după apariție, în 1965, *Vocabularul de bibliologie* a fost semnalat de buletinul *Studii și cercetări de documentare și bibliologie* al Centrului de documentare științifică al Academiei și de revista *Contemporanul*. Prima recenzie propriu-zisă a fost publicată de Aurel Niculescu în revista *Limba română* a Institutului de lingvistică din București¹⁾. Sînt unele lucruri juste aci, cum e îndemnul ca *Vocabularul* să dea toți termenii familiilor de cuvinte, dar recenzentul greșește cînd pretinde ca autorii *Vocabularului* să fi redat și începuturile istoriei documentării, ceea ce n-a intrat în planul lor de a alcătui doar un vocabular de termeni bibliologici românești.

Cu recenzia documentată și în genere dreaptă a tovarășului Valeriu Moldoveanu, *Revista bibliotecilor*²⁾, ca organ de specialitate și cu tradiția a două decenii de luptă în problemele bibliologiei, intră cu dirigenție în arenă și, de unde pînă acum *Vocabularul de bibliologie* era sfios amintit, își oferă curajos paginile unor expuneri ample, pe o durată de timp și o întindere de spațiu tipografic nemaiîntîlnite în anele acestei reviste.

Valeriu Moldoveanu cerc *Vocabularului de bibliologie* consecvență terminologică față de alte lucrări cu caracter normativ, cum ar fi *Tezaur pentru indexarea coordonată în domeniul documentării și biblioteconomiei*.³⁾ Ajungerea la senii unice și generale de termeni consacrați în fiecare disciplină umană e o țintă îndepărtată și nu știm cît de realistă, sînt însă necesare compararea și apropierea între denumirile ce se dau noțiunilor identice sau asemănătoare.

Chestiunile abordate sînt grupate metodic. E vorba întii de alegerea termenilor. Recenzentul este de părere să fie eliminați

¹⁾ Nr. 3/1966, p. 318—320.

²⁾ Nr. 12, dec 1966, p. 752—755.

³⁾ București, Institutul de documentare tehnică, 1965. Paralel a apărut și *Terminologhieskii slovar po naučnoj informații*. (Glosar de termeni în domeniul informației științifice). Moscova 1966. Glosarul e o lucrare de colaborare a țârilor membre în C.A.E.R. Termenii sînt explicați în limba rusă, cu echivalenții lor în bulgară, cehă, germană, polonă, română, slovacă și ungară.

termenii prea comuni în limbă. E greu de precizat și de aplicat dozarea lor. Și nu e mai practic să ai adunați și explicați la un loc toți termenii întrebuiți într-o specialitate? Practica a dovedit că da, și așa sînt concepute multe dicționare curente, mai ales cele pe specialități, lărgite și adîncite, deci cu mai mult spațiu pentru materialele introduse. Se uită apoi că pentru *Vocabularul de bibliologie* s-a prevăzut și introducerea traducerilor fiecărui termen în limbile: franceză, engleză, germană, rusă și maghiară. Această operație nu se poate face pe sărite, cu goluri intermediare pentru presupușii termeni obișnuiți în limbă. S-ar instaura astfel arbitrarul și dezordinea.

Controlul termenilor trebuie făcut, după îndemnul tovarășului Moldoveanu, de fiecare bibliotecar și cercetător științific în parte. Fiecare va alcătui lista noțiunilor principale în domeniul său și le va compara cu *Vocabularul de bibliologie*, completînd lipsurile și alegînd forma cea mai corectă.

La fel, în ce privește definițiile. Aici se impune compararea cu cele mai izbutite și mai noi lucrări străine similare, de exemplu cu *Diccionario de bibliotecologia*⁴ a lui Domingo Buonocuore. Aplicarea îndemnului lui Valeriu Moldoveanu ar fi binevenită, măcar în forma ei cea mai puțin utopică, aceea de a se lua în dezbateri *Vocabularul de bibliologie* pe grupe de bibliotecarii, în cadrul bibliotecilor de diferite categorii din întreaga țară.

Cu delicată atenție pentru strădania îndelungată și minuțiozitatea cerute de o lucrare ca *Vocabularul de bibliologie*, mai ales în prima lui formă, nemaiîntîlnită în românește, se apropie academicianul D. Panaitescu—Perpessicius⁵). D-sa cere să se introducă peste tot etimologiile termenilor străini folosiți, cerîntă în favoarea omogenității lucrării. De asemenea, e bună propunerea de a se adăuga în *Vocabular* limba spaniolă, ca limbă foarte răspîndită pe globul pămîntesc, dar economia lucrării noastre înflă impune limbile de interes local și apoi pe cele cu o circulație și cu legături mai întinse.

Constantin Mătușoiu, recunoscînd la început în recenzia sa intitulată *În legătură cu Vocabularul de bibliologie*⁶) că lucrarea „...reprezintă o contribuție însemnată la explicarea și la înțelegerea corectă și unitară a termenilor de strictă specialitate, precum și a concepțiilor specifice conferite în bibliologie unor cuvinte” (p. 36), amintește repede și numai în general de aceste „multe calități” și se oprește imediat și stăruitor la

„inadvertențe și greșeli”. *Vocabularul* cuprinde și termeni care nu sînt de specialitate, ci aparțin lexicului limbii comune; alții sînt utilizați numai în tipografie. Dicționarele străine consacrate cărții și bibliotecii, chiar celebrul *Vocabularium bibliothecarii* îngrijit de U.N.E.S.C.O., conțin însă și termeni în legătură cu hîrtia, scrisul și tiparul.

Greșelile, inerente la început într-o lucrare dificilă, cum e un vocabular, se îndreaptă treptat în edițiile următoare, pînă să capete limpezimea de cristal a unui Larousse.

Autorii *Vocabularului* au mărturisit de la început că abia au izbutit să pregătească o ediție preliminară — și aceea numai rotaprintată —, pe care o supun discuțiilor în vederea alcătuirii, prin largă colaborare, a unei ediții tipărite.

În ianuarie 1967, cînd i se publică recenziile, tovarășul Mătușoiu ignorează și nu folosește completările aduse ediției din 1965 a Bibliotecii Academiei. Or, în 1966, Centrul de documentare științifică scoate alte sute de exemplare cu îmbunătățiri. Aici există o erată, în care se corectează, de exemplu, termenul, evident greșit, de „explicații”, cu termenul „colecții” (Valeriu Moldoveanu amintise acest nou tiraj în recenzia sa apărută în decembrie 1966.)

Observațiile tovarășului Mătușoiu sînt doar săgeți zvrîlîte din fugă și cu aglomerări de trimiteri la exemple neexplicate. Recenzentul nu se oprește însă, cu răbdare și înțelegere, ca să dea o cit de mică indicație asupra eventualelor îmbunătățiri, măcar la termenii mai însemnați. Aceasta nu înseamnă că unele lipsuri reperate nu sînt juste, dar d-sa face în genere o critică negativă, cu toată grija de a o acoperi cu amabilități.

Cam cu același plan, dar mai pozitivă și mai constructivă, e recenzia, intitulată simplu *Vocabular de bibliologie*, publicată de Ion Stoica⁷). Ne bucură de la început că recenzentul e pentru formula unui vocabular cuprinzător al bibliologiei și al domeniilor conexe, indiferent dacă termenii au pătruns ori nu în lexicul comun. Autorii *Vocabularului* nostru au mărturisit în introducerea lor și au aplicat această formulă, deși nu li se recunoaște această hotărîre clară. Se poate ca aplicarea să nu fie destul de consecventă și de unitară, dar aceasta e altceva și nu motivează și nu acoperă sistemul reticențelor, întîlnit la unii din recenzentii noștri.

Termenii speciali învechiți au fost, din principiu, trecuți și explicați. Din numărul lor mare e firesc ca unii să fi scăpat. Toți remarcă faptul, dar util era ca recenzentii să fi indicat acești termeni pentru a fi trecuți în noua ediție. Cele cîteva exemple

⁴) Santa Fe (Argentina), 1963.

⁵) *Lecturi intermitente* (XIV). În: *Gazeta literară*, nr. 50 (737), 1966, p. 1.

⁶) *Revista bibliotecilor*, 20, nr. 1, ian. 1967, p. 36—38.

⁷) *Revista bibliotecilor*, 20, nr. 3, mar. 1967, p. 167—169.

citare nasc numai bănuiala că ar fi și alte multe omisiuni și că nu s-ar fi aplicat regula de a se trece în vocabular și termenii învechiți.

Nu e de recomandat pentru un vocabular de specialitate imitarea servilă a dicționarilor curente, nici a dogmatiza afirmații gratuite ca „poezia e întotdeauna în versuri” (p. 168). Esența poeziei nu constă în elementul formal și secundar al versului. Unele definiții sînt criticate cu o asprime care exclude înțelegerea dificultății de a redacta definiții la o serie neîntreruptă de mii de cuvinte. În orice caz, recenzentul de față își dă ostentata să explice nemulțumirile sale și răsfoiește mai atent și mai răbdător lucrarea studiată decît o făcuse, în fugarele sale însemnări, recenzentul precedent.

Ne apropiem cu sîmială de acele pretențioase *Note pe marginea „Vocabularului de bibliologie”* redactate sprintar, pe un ton ascuțit de polemică, aproape de pamflet, de W. Auerbach⁹⁾. Sintem nefericiți că a folosit aici doar „o mică parte din sumedenia de note pe care le-am consemnat pe paginile *Vocabularului...* [fiindcă] mai este încă mult de lucru pentru a instaura spiritul științific în cuprinsul volumului pe care-l discutăm...” (p. 482) și în care constată „...un rabat apreciabil făcut nivelului științific” (p. 481). Curioasă e întrebuintarea aci a cuvîntului „rabat”! De pregătirea sa științifică, W. Auerbach ține să dea imediat dovadă prin reproducerea (din orice manual elementar de limbă) a regulii de definire a unui termen: delimitarea genului proxim și a diferenței specifice (p. 481).

Sigur că sînt și observări utile, cum e aceea despre fișa tipărită, în notele lui W. Auerbach, dar de ce atîta poză de savant în ajutorul tovarășesc ce urma să ni-l dea? Iar cît de superficială i-a fost lectura *Vocabularului* arată faptul că a putut crede în expresia „diversificînd bibliotecile după aparență (?)” (p. 481) care n-are sens, în loc de „...după apartenență”.

Scurta recenzie a tovarășei Irina Rădulescu-Valasoglu despre *Vocabularul de bibliologie*⁹⁾ relevă ca binevenită introducerea termenilor înrudiți și a celor prea cunoscuți, ceea ce corespunde scopului didactic al lucrării. Imperfecțiunile ei sînt inerente începutului și ele se pot remedia în edițiile următoare.

Ne întoarcem la *Revista bibliotecilor* care a continuat în cursul anului curent să publice recenzii despre *Vocabularul de bibliologie*. E de remarcat că lucrarea, primită la început cu răceală, a stîrnit apoi

o îndelungată și aș zice chiar o pasionantă preocupare, înviind revista care a avut curajul și tenacitatea să înfrunte valurile involburate ale discuțiilor. Folosul a fost și al ei, și al cititorilor. Cele mai bune organe de publicitate sînt cele cu ecou în public, creînd o punte de colaborare, întărind interesul pentru cultură și provocînd noi lucrări, după ce au fost frămîntate cele actuale.

Cel mai recent pârtaș la discuția asupra *Vocabularului de bibliologie* se numește B. B. Berceanu și el a predat *Revistei bibliotecilor* o serie de 4 articole. Titlul general al articolelor: *Observații și propuneri privind Vocabularul de bibliologie*¹⁰⁾.

Sînt aici numeroase observații, în genere îndreptățite (și chiar de importanță secundară, cum declară cu modestie autorul lor), întovărășite de lămuriri și indicații de schimbare, constituind o imediată contribuție la îmbunătățirea textului, adică sînt în adevăr și propuneri concrete. E forma cea mai adecvată și mai utilă a colaborărilor largi și a completărilor dorite de la început de redactorii *Vocabularului de bibliologie*, cînd au lansat textul lui preliminar. Tovarășul Berceanu a observat îndreptările ce s-au adus la completarea din 1966 a tirajului din 1965, pe care le-au scăpat din vedere unii recenzenti anteriori, mai puțin conștiințioși, dar cu atît mai pretențioși și mai afectați.

Menționăm spiritul practic și tehnic util din indicațiile strînse ordonat în grupa H. *Unele aspecte de prezentare*. E vorba de așezarea alfabetică sau după înțeles a unor cuvinte; deosebirea textelor comune de cele cu un înțeles deosebit; subordonarea omonimelor și în sfîrșit necesitatea ca ediția a doua să fie tipărită. Cunoașterea amănunțită a terminologiei bibliologice, decantarea minuțioasă a fiecărui element vor în domnia probabil colectivul pentru a doua ediție a *Vocabularului* să-l propună pe tovarășul Berceanu ca secretar al redacției.

Și fiindcă veni vorba de *perspectivele* ce se deschid acestei ediții tipărite, să schițăm cum stau lucrurile. E în primul rînd dreptul Academiei Republicii Socialiste România și al Centrului ei de documentare științifică să hotărască în ce condiții înțeleg să ducă la bun sfîrșit începutul făcut cu *Vocabularul de bibliologie*. De cum a apărut, am avut grija de a trimite un exemplar Editurii

⁹⁾ *Revista bibliotecilor*, 21, nr. 1, ian 1968, p. 27-29 (I); nr. 2, feb. 1968 p. 90-91 (II); nr. 6, iun 1968, p. 351-353 (III); nr. 10, oct 1968, p. 612-613 (IV). Subdiviziunile articolelor: A și B. Omitirile de cuvinte și de înțelesuri. C. Cuvinte de scos (I și II). Definiții de îmbunătățit. E. Definiții nerespectate sau dublate (II). F. Corelări interioare. G. Corelarea cu terminologia străină. H. Unele aspecte de prezentare.

⁹⁾ *Revista bibliotecilor*, 20, nr. 8, aug 1967, p. 180-182.

⁹⁾ *Studii și cercetări de documentare și bibliologie*, nr. 4, 1967, p. 500-501.

Academiei. La 11 ianuarie 1967, mi-a parvenit următorul răspuns din partea directorului general al Editurii, academician Alexandru Graur: „Vă confirmăm primirea volumului *Vocabular de bibliologie* și vă rugăm să vă adresați Prezidiului Academiei pentru a obține aprobarea ca volumul, revăzut și completat, să fie inclus în planul de tipărituri al Academiei”.

Știm prin urmare precis drumul ce avem de parcurs de acum înainte. Am adunat multe observări și completări la prima ediție. *Revista bibliotecilor* ne-a făcut un mare serviciu prin publicarea, în mod consecvent, a numeroase recenzii în coloanele sale. Alte, mai puține, dări de seamă și note au apărut în diferite organe de publicitate, chiar și în *Bulletin de l'Unesco à l'intention des bibliothèques*. Am păstrat tot acest material în vederea trierii și folosirii lui la noua ediție a *Vocabularului*.

Unele critici ne-au părut prea dure și pretențioase, iar câteva superficiale. Chiar din acestea și, cu atât mai mult, din recenziile conștiințioase vom putea scoate contribuții, unele prețioase, la pregătirea celei de-a doua ediții a *Vocabularului*. Mulțumim, de aceea, recunoscători și bucușori, tuturor aceluia care s-au preocupat de această lucrare și i-au recunoscut însemnătatea pentru munca, pe terenul încă nu destul de deslețită la noi în țară, în disciplina relativ nouă a bibliologiei.

Planul și metoda de lucru vor fi stabilite, desigur, de instituțiile care au realizat ediția preliminară: Biblioteca Academiei și Centrul ei de documentare științifică, printr-un colectiv hotărât de ele. E firesc să presupunem că vor intra în acest colectiv cei care s-au preocupat temeinic de *Vocabular*. În afară de autorii recenziilor analizate mai sus, ar fi bine să se apeleze la bibliotecile de toate gradele și din toate părțile țării, ca să desemneze delegați pentru a se ocupa de terminologia bibliologică și a ține legătura cu *Vocabularul de bibliologie* prin Biblioteca Academiei sau *Revista bibliotecilor*.

Redactorii noii ediții, nu prea numeroși, vor fi bibliotecari și cercetători științifici reputați prin aplicația lor la problemele terminologice, alături, firește, de lexicografi cunoscuți de la institutele de lingvistică, dintre care ne-a fost de mare ajutor, de exemplu, încă de la prima ediție tovarășul Mircea Seche.

Din organizarea ediției ce se pregătește nu vor lipsi, firește, reprezentanții Asociației bibliotecarilor din Republica Socialistă România, care de fapt ar trebui să îmbrățișeze întreaga acțiune de realizare a unui bun *Vocabular de bibliologie*, instrument necesar în primul rând membrilor acestei Asociații.

Să fim mulțumiți cu toții că a început a se realiza la noi un util *Vocabular de bi-*

bliologie, care a înglobat toate experiențele anterioare în această direcție, inclusiv și, mai ales, acel *Mic dicționar bibliologie*, tipărit treptat în coloanele *Căluzei bibliotecarului*, azi *Revista bibliotecilor*. Nu ne îndoiim că vigurosul organ de publicitate, reprezentând forul superior de conducere care e Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, va susține mai departe o asemenea operă până la desăvârșirea ei. Nădăjdum că la mulțumirile deocamdată ale redactorilor *Vocabularului de bibliologie* se vor alătura cu vremea glasurile recunoscătoare ale miilor de bibliotecari și cercetători științifici care îl vor consulta.

7 septembrie 1968

N. GEORGESCU-TISTU

Nota redacției

Cu răspunsul profesorului N. Georgescu-Tistu se încheie discuția inițiată de Revista bibliotecilor pe marginea ediției provizorii a Vocabularului de bibliologie.

Dacă revista noastră a consacrat numeroase pagini desfășurării acestei discuții — din păcate esalonate în timp, într-un mod neobișnuit, datorită spațiului limitat de care dispunem —, faptul s-a datorat importanței deosebite a acestei lucrări, atât pentru teoria bibliologică, cât și pentru practica bibliotecară.

După cum a subliniat și prof. N. Georgescu-Tistu, recenziții au adus contribuții prețioase care vor fi fructificate în noua ediție a Vocabularului.

Redacția ține să aducă asigurarea că toți cei care au participat la discuție, indiferent de tonul și de stilul lor personal, au abordat problemele de pe poziții științifice și au fost îndemnați de o singură intenție, aceea de a contribui la definitivarea lucrării într-o formă cât mai apropiată de perfecțiune. Nici o rea intenție, nici un gând de „a descoperi” cu orice pret „greșeli” nu au existat în recenziile publicate!

Redacția mulțumește tuturor autorilor care și-au adus contribuția în această fructuoasă discuție și cere scuze pentru faptul că unele materiale nu au putut fi publicate datorită lipsei de spațiu. Ne-am îngrijit însă de a le transmite redactorilor Vocabularului.

Redacția mulțumește în mod deosebit prof. N. Georgescu-Tistu pentru competența cu care a încheiat discuțiile. Nu ne îndoiim că o ediție îmbunătățită a Vocabularului, rezultat al experienței altă de îndelungate și de valoroase pe tărîmul bibliologiei a ilustrului ei autor, va veni cât de curînd să îmbogățească patrimoniul literaturii noastre de specialitate.

Manuscrise și cărți vechi aflate în bibliotecile personale

... este tema expoziției-concurs organizate de Biblioteca municipală Timișoara, între 1 și 15 decembrie 1968.

Expoziția va cuprinde lucrări din toate domeniile de activitate, indiferent de modul de imprimare.

Tematica expoziției-concurs cuprinde:

— Publicații și materiale grafice existente pe tot cuprinsul țării (lucrări apărute pe teritoriul Banatului până la 1920 și tipărituri și alte materiale grafice cu referire la Banat, indiferent de locul apariției și de originea autorului, publicate tot până la 1920);

— Publicații și materiale grafice existente pe teritoriul Banatului (periodeice și publicații seriale, până la 1948; carte veche românească, până la 1850; carte rară — ediții bibliofile, tipărituri, până la 1700, indiferent de limbă și de loc de apariție; ediții princeps, ediții cu autografe, ex libris-uri, cărți cu legături sau moduri speciale de imprimare — stampe, documente istorice, manuscrise, scriori etc.).

Expoziția-concurs va fi dotată cu premii (între 500 și 2.000 de lei). În limitele ofertelor permise din partea posesorilor, lucrările care prezintă interes pentru colecțiile bibliotecii vor fi achiziționate. Regulamentul expoziției-concurs organizate de Biblioteca municipală Timișoara poate fi consultat în toate bibliotecile de pe teritoriul Banatului.

Inscrierile în vederea participării la expoziția-concurs s-au primit până la data de 15 octombrie a.c., predarea exponatelor s-a făcut până la data de 1 noiembrie a.c.

Între 1 și 26 septembrie 1968 au avut loc cursurile de instruire a bibliotecarilor din bibliotecile sindicale. Cursurile s-au ținut în localul Academiei de științe social-politice „Ștefan Gheorghiu” din București și s-au desfășurat în două etape a câte 11 zile. Programul a cuprins, pe lângă expuneri și dezbateri, și o serie de demonstrații practice.

Prima serie de participanți, în număr de 170 de persoane, a cuprins bibliotecari, noi în funcție, care nu au mai asistat la astfel de cursuri. Prelegerile care le-au fost prezentate au avut caracter de inițiere în diversele aspecte ale muncii de bibliotecă.

Din cea de-a doua serie de participanți (150 de persoane) — pentru care cursurile au avut drept scop perfecționarea profesională, dezbaterile unor probleme actuale ale bibliotecilor sindicale, schimburi de experiență — au făcut parte bibliotecari cu vechime în muncă.

Expunerile s-au datorat unor lectori de la Academia de științe social-politice „Ștefan Gheorghiu” (pentru problemele politice actuale), cadre didactice de la Secția de biblioteconomie a Institutului pedagogic din cadrul Universității București, editori, specialiști de la B.C.S., Direcția bibliotecilor etc. (pentru problemele de specialitate) și activiști ai U.G.S.R.

Dintre cele mai interesante lecții pot fi menționate: Rolul și sarcinile bibliotecilor în educarea maselor (Atanase Lupu — șeful Serviciului metodic — B.C.S.), Literatura social-politică și activitatea bibliotecilor de propagandă a acestei literaturi (I. Simion — redactor șef — Editura politică), Psihologia lecturii copiilor și tineretului (dr. Ilie Stanciu — lector universitar), Problemele actuale ale literaturii noastre contemporane (Eugen Blăjan, redactor — E.P.L.), Accesul liber la raft (C. Dima-Drăgan, asist. univ.), Clasificarea zecimală (Gh. Popescu, inspector în Direcția bibliotecilor), Bibliografia (Costache Olăreanu, inspector — Serviciul pentru îndrumarea și controlul bibliotecilor școlare din Ministerul Învățământului), Metode moderne de investigații a opiniei maselor în vederea îmbunătățirii activității bibliotecilor (Em. Drob, cercetător științific), Preocupări în perfecționarea bibliotecilor pe plan mondial (Angela Popescu-Brădiceni, director al B.C.S.).

De un deosebit interes a fost simpozionul cu reprezentanți de seamă ai bibliologiei românești: prof. N. Georgescu-Tistu, prof. univ. dr. docent Dan Simonescu, N. Mironescu și Gh. Popescu, care au vorbit despre tradițiile și perspectivele profesiei de bibliotecar.

S-au mai organizat: întâlniri cu scriitorii Iona Grecea, Aurel Mihale, Theodor Constantin, Nic. Tău-

tu, Haralamb Zincă, Dragoș Viicol și Ion Crînguleanu, o seară de poezie cu Eugen Frunză, la care și-au dat concursul actorii ai Teatrului Mic, un simpozion pe tema Tineretului și viața contemporană, de participarea scriitorului Dumitru Almaș și a lui Marin Gheorghie din partea Editurii tineretului.

Cursurile organizate și-au alinat în mare măsură scopul propus, datorită dezbaterilor fructuoase și largului schimb de experiență pe care le-au permis. Cu toate acestea, mulți dintre bibliotecari și-au exprimat dorința de a participa la un curs de mai lungă durată, care să le permită aprofundarea problemelor profesionale abordate.

Rețineri anticipate la Biblioteca sindicală din cadrul Uzinelor de utilaj petrolifer — Tirgoviște.

Din dorința de a satisface cât mai multe cereri de împrumut, de a veni în sprijinul salariaților, în sensul de a-i ajuta să-și economisească timpul, Vasile Antonescu, bibliotecar la Biblioteca sindicală din cadrul Uzinelor de utilaj petrolifer—Tirgoviște, a conceput un sistem de reținere anticipată a cărților.

Popularizarea cărților noi se face prin intermediul a trei vitrine de noutăți, plasate în punctele mai circulante din cartea uzinei, prin anunțuri la stația de radioamplificare și prin liste de recomandare difuzate în sectoare, prin intermediul bibliotecarilor voluntari, sau așiate la intrarea în uzină. Tot la poarta uzinei se află, depuse într-o casetă, sub sticlă, un număr de „note de comandă” pe care solicitanții vor completa: numele și prenumele, funcția, secția, adresa, seria buletinului de identitate, autorul și titlul cărții dorite.

Un anunț vizibil vestește cititorilor: „Cărțile solicitate se pot ridica de la sediul bibliotecii după 48 de ore”.

Pot fi derute până la 10 volume. Bibliotecarul ridică „poșta” de două ori pe zi (dimineața și la prinz), apoi completează buletine de cerere, conform cu notele de comandă, urmând a fi semnate de cititorii solicitanți o dată cu ridicarea pachetelor de cărți, cu care ocazie le este verificat și buletinul de identitate.

Urmarea acestui experiment este o creștere substanțială a numărului de cititori: într-o singură lună, 214 cititori noi.

La Biblioteca Academiei: Expoziția Emil Racoviță

Cu prilejul împlinirii a o sută de ani de la nașterea lui Emil Racoviță (1868—1947) la Biblioteca Academiei a fost organizată o expoziție comemorativă. Numeroase manuscrise, scrisori și fotografii originale, publicații rare, precum și reproduceri fotografice ilustrează activitatea rodnică și multilaterală a marelui savant¹⁾. Se începe cronologic, cu anii de studii ai lui Emil Racoviță, la Institutele Unite din Iași, unde printre profesorii săi se numără Grigore Cobălcescu, Petru Poni și A. D. Xenopol. Între 1889 și 1893 Racoviță este student la Sorbona unde devine discipolul apropiat al marelui biolog Henri de Lacaze-Duthiers. Manuscrise și desene originale, note luate la cursuri, precum și cele dinții studii publicate de tânărul savant român ilustrează acest moment al activității sale. Teza de doctorat: *Le Lobe céphalique et l'encéphale des Annelides Polichètes*, Paris, 1896, l-a consacrat pe Emil Racoviță ca pe unul dintre cei mai valoroși zoologi ai timpului său. Deosebit de sugestive sînt documentele care atestă legăturile strîse și îndelungate ale lui Emil Racoviță cu conducătorii mișcării socialiste din România: manuscrisul unciă dintre conferințele ținute de Emil Racoviță la cercul studenților români socialiști din Paris, precum și cartea în care acesta a însemnat contribuțiile plătite de membrii cercului pentru sprijinirea mișcării muncitorești și a unor colegi la studii, un exemplar din *Neoibăgia* purtînd dedicația autografa a autorului și o scrisoare a lui C. Dobrogeanu-Gherea din 1912, amintind de prietenia dintre marele biolog și eminentul critic literar, *Capitalul* lui Karl Marx, în traducerea lui J. Roy în întregime revăzută de autor, exemplar ce a aparținut lui Emil Racoviță. Unul dintre episoadele cele mai strălucite ale carierei lui Racoviță este participarea sa, în calitate de naturalist, la expediția vasului „Belgica” în regiunea antarctică (1897—1899). Fotografii mărițe

după diaporizivele originale executate de membrii expediției îl înfățișează pe Emil Racoviță în laboratorul său instalat într-o cabină a vasului sau în echipament de explorator polar. Două hărți permit urmărirea etapelor expediției, relevînd totodată principalele ei descoperiri geografice. Una dintre insulele descoperite a primit numele lui Grigore Cobălcescu. Într-o vitrină specială se află expuse, alături de costumul de explorator polar și de harponul de care s-a servit Emil Racoviță, principalele cărți consacrate expediției vasului „Belgica”: Frederick A. Cook, *Through the First Antarctic Night*. (London, 1900), Adrien de Gerlache, *Quinze mois dans l'Antarctique*. (Bruxelles, 1902), Georges Lecointe, *Au Pays des Manchots*. (Bruxelles, 1910). Cîteva manuscrise originale ale lui Emil Racoviță cuprind consemnarea observațiilor făcute de naturalist în timpul expediției. Alături de acestea se află expuse alise și scrisori privitoare la conferințele de mare răsunet pe care Racoviță le-a ținut la întoarcere la Bruxelles, Paris, București și Iași. Una dintre cele mai însemnate publicații consacrate de Emil Racoviță rezultatelor științifice ale expediției este monumentală monografie *Les Cétacés* (Anvers, 1903). După întoarcerea din expediția antarctică, Emil Racoviță este numit subdirector al laboratorului marin de la Banyuls (Franța) pe care îl conduce alături de fostul său profesor Georges Pruvot pînă în 1920. Scrisori și fotografii pînă în lumină această importantă etapă a activității lui Emil Racoviță, care a consolidat renumele sa în știința mondială. Savantul român devine acum codirectorul celebrei reviste *Archives de zoologie expérimentale et générale*, întemeiată de Henri de Lacaze-Duthiers. Cercetările întreprinse în acești ani de Emil Racoviță duc la crearea unei noi științe, speologia, pe care el a numit-o atît de frumos în discursul său de recepție la Academia Română „o știință nouă a străvechilor taine subpămîntesti”. Colecția revistei *Biospeologica*, întemeiată și condusă de Emil Racoviță între 1907 și 1947, alături de harta numeroaselor regiuni cavernicole explorate pe coastele Mediteranei, atît în Europa cît și în nordul Africii, sînt mărturiile ale neobositelor sale cercetări în acest domeniu.

La chemarea Consiliului dirigent al Transilvaniei, Emil Racoviță se întoarce în țară în 1920 și întemeiază la Cluj Institutul de speologie, cel dintîi din lume în această ramură de cercetări științifice. Devine profesor la Universitatea din Cluj și membru al Academiei Române. Emil Racoviță a fost întotdeauna preocupat de metodologia documentației științifice, fiind și în această direcție un deschizător de drumuri. La Universitatea din Cluj el a inițiat întocmirea *Catalogului cumulativ al periodicelor științifice și medicale* (1926). Un alt exemplu caracteristic este metoda clasării verticale a materialului

¹⁾ O bună parte dintre plesele originale expuse aparțin Bibliotecii Academiei R.S. România (Cabinetul de manuscrise, Cabinetul de stampe și colecțiile de cărți și periodice). Un concurs prețios au dat, împrumutînd publicații rare și documente, Muzeul de Istorie Naturală Grigore Antipa și Institutul de Speologie din București precum și profesorii Constantin Moțaș, Radu Codreanu, membru corespondent al Academiei, Valeriu Pușcariu și Victor Slăvescu. La deschiderea expoziției au rostit cuvîntări prof. Șerban Cioculescu directorul general al Bibliotecii Academiei, și prof. Radu Codreanu.

EXPOZIȚIA CĂRȚII TURISTICE

documentar preconizată de el în două publicații apărute la Cluj în limba franceză: *Cartothèque à classement vertical. Essais pour trouver une méthode rationnelle et pratique de conservation et de manipulation des grandes feuilles sans les détériorer*, în *Buletinul Societății de științe din Cluj*, 1928; *Photothèque à classement vertical. Essais pour trouver une méthode rationnelle et pratique de conservation, de manipulation et de classement des collections de clichés et de documents photographiques*. Cluj, 1930²⁾.

Acste publicații au fost prezentate de Emil Racoviță la Academia Română³⁾. În cadrul Academiei Române, activitatea lui Emil Racoviță este mărturia aceluiași spirit innoitor, căutînd neîncetat soluții practice. I se datorează în largă măsură construirea noului local al Bibliotecii Academiei Române, începută în 1929, pentru realizarea căruia s-a alăturat străduințelor bunului și vechiului său prieten Ioan Bianu⁴⁾. În același an, la 27 mai, Emil Racoviță citește în sesiunea generală a Academiei un cuprinzător proiect de reorganizare a acestei instituții⁵⁾, al cărei președinte fusese ales în 1926⁶⁾, propunînd, printre alte îmbunătățiri, înființarea a două noi secții: a IV-a (sociologică și juridică) și a V-a (a artelor frumoase), secții ce aveau să ia ființă o dată cu reorganizarea Academiei Române în 1948. Propunerea lui Emil Racoviță dovedește o dată mai mult largul spirit umanist al acestui învățat, care nu a fost numai un strălucit minutor al metodelor științei pozitive, dar și o minte avîntată și generoasă, deschisă către cele mai largi orizonturi ale gîndirii.

I. NICULESCU

¹⁾ Cf. Ioan Lupu. *Un precursor al documentării științifice românești: E. Racoviță*. În: *Studii și cercetări de bibliologie*, II (1957), p. 53—70.

²⁾ Cf. *Analele Academiei Române. Seria II Desbateri*, 48 (1927—1928), p. 134 și 51 (1930—1931), p. 33—34.

³⁾ În sesiunea generală a Academiei Române din 3 mai 1929, Emil Racoviță informează pe membrii Academiei asupra intervenției sale pe lângă guvern și regența pentru obținerea fondurilor necesare construirii noului local al Bibliotecii Academiei. Cf. *Analele Academiei Române, Seria II Desbateri*, 49 (1928—1929), p. 81; două săptămîni mai tîrziu, în sesiunea generală a Academiei din 16 mai 1929, Emil Racoviță participă la discutarea contractului ce se va încheia de către Academie cu arhitectul Dulliu Marcu pentru construirea noului local al Bibliotecii. Idem, p. 33.

⁴⁾ Proiectul lui Emil Racoviță a fost tipărit întîi, în vederea discuției, într-o broșură pas-trată în Arhiva Academiei (A-3-1929, f.). În forma sa definitivă a apărut în *Analele Academiei Române, Seria II Desbateri*, 49 (1928—1929), p. 163—173.

⁵⁾ În ședința solemnă a Academiei Române din 13 iunie 1926, cînd Emil Racoviță și-a citit discursul de recepție, *Speologia: o știință nouă a străvechilor taine subpămîniene*, a avut loc și alegerea sa ca președinte al Academiei Române. Cf. *Analele Academiei Române, Seria II Desbateri*, 46 (1926), p. 199.

La sfîrșitul lunii iulie, Biblioteca municipală din Brașov, la sugestia Comitetului municipal pentru cultură și artă, a organizat, pe o durată de două săptămîni, o expoziție a cărții turistice, menită să popularizeze unele lucrări apărute în Editura Meridiane, Editura pentru literatură, Editura Consiliului național pentru educație fizică și sport.

Pentru a deștepta interesul cititorilor față de această literatură instructivă și antrenantă — literatură turistică —, biblioteca a întocmit, totodată, un indice bibliografic, pe teme, cuprinzînd peste 250 de titluri.

Literatură de călătorii este tot atît de veche ca și călătoria însăși. Prin însemnările lor de călătorie, Spătarul Milescu, Dinicu Golescu, Ion Ghica, Ion Codru-Drăgășanu, Alexandru Ulahușă, Alexandru Odobescu, Calistrat Hogaș... se înscriu printre reprezentanții de seamă ai acestui gen literar în literatura română.

Organizatorii expoziției s-au oprit doar la literatura turistică românească din ultimii zece ani.

O vitrină a fost închinată muntelui, o altă Mării Negre și litoralului românesc. Rîurile țării noastre și frumusețea Deltei Dunării au fost înfățișate prin numeroase exponate. Un stand al expoziției a fost rezervat pentru lucrările referitoare la orașul Brașov și la împrejurimile sale, precum și pentru unele cărți cu caracter turistic semnate de „brașoveni”. O serie de alte orașe — obiective turistice —, începînd cu cele ale căror istorie coboară în epoca daco-romană (Constanța, Cluj, Alba-Iulia) și terminînd cu cele mai noi orașe apărute pe harta țării (Orașul Victoria, Orașul Gh. Gheorghiu-Dej...) au fost prezentate vizitatorilor, atît prin intermediul unor lucrări cu caracter monografic, cit și prin numeroase ghiduri și îndreptare turistice.

Un alt raion al expoziției a prezentat lucrări referitoare la mănăstirile din țara noastră — valoroase monumente de artă și obiective turistice de mare interes.

Pe lângă cărțile cu însemnări din călătoriile întreprinse în țară (Tablou geografic de Geo Bogza, Pe-un picior de plai de Eugen Barbu, Țara vinurilor de Constantin Prisnea, Orașe fără arhivă de Petru Vintilă etc.), expoziția a prezentat vizitatorilor și o serie de volume cu note de drum din străinătate, aparținînd lui Mihael Ralea, Alexandru Rosetti, Titus Popovici, A. E. Baconski, Radu Tudoran, Ioan Grigorescu ș. a.

Expoziția a stîrnit mult interes atît în rîndul brașovenilor, cît și printre turiști.

Ea a fost întregită de un simpozion, în cadrul căruia au fost prezentate conferințele Turismul în România și Literatura de călătorii și s-a audiat montajul muzical Muntele și marea cu fragmente din Ceaikovski, Grieg, Debussy și Marțian Negrea.

Tot în timpul Expoziției cărții turistice s-a desfășurat, în aceeași clădire, festivalul filmului turistic. Au fost prezentate douăzeci de documentare cinematografice românești și patru serii de diapoziitive color.

Se preconizează ca, în anul viitor, să fie organizată o nouă expoziție a cărții turistice, de astă dată cuplată cu un festival internațional al filmului turistic. Se vor organiza discuții în jurul cărților expuse, iar unii autori vor fi invitați în mijlocul cîitorilor.

Carte-film, scriitori-regizori, iată un prilej de confruntare a ideilor și de rodnică îmbinare a artelor.

prof. Petru ISTRATE
președintele Comitetului
municipal pentru cultură
și artă — Brașov

ISTORIA CĂRȚII ȘI A BIBLIOTECILOR

FORMAREA BIBLIOTECII LUI T. CIPARIU ÎNAINTE DE 1848

(II)

REVISTA BIBLIOTECILOR

se găsește de vânzare

la librăria

„Mihail Sadoveanu”

B-dul Gl. Magheru, nr. 6

În comunicarea noastră precedentă*) am vorbit despre greutățile specifice care, în Transilvania dinaintea anului 1848, l-au împiedicat pe Cipariu să-și realizeze grandiosul său program de înfăptuire a bibliotecii personale. În cele ce urmează, vom arăta din ce izvoare și cu ajutorul cui a reușit profesorul-filolog din Blaj, în ciuda tuturor acestor greutăți, să înfăptuiască în orașelul de pe malurile celor două Tîrnave, încă înainte de revoluția din 1848/1849, într-un timp relativ scurt, o bibliotecă științifică de specialitate, unică atît sub aspect cantitativ, cît și calitativ.

Pentru dezvoltarea mai rapidă a modestei sale colecții, înjghebate în anii de școală, și pentru efectuarea unor cumpărături mai substanțiale, Cipariu a dispus de un venit suficient de mare și de cunoștințe necesare în cercul librarilor numai după anul 1835, cînd a devenit prefectul tipografiei de la Blaj¹⁾. După ce și-a definitivat programul de colecționare, în urma impresiilor primei sale călătorii la București, în 1836²⁾, el a pornit la realizarea planurilor propuse prin intermediul cunoștințelor sale de la Aiud.

*) Vezi: T. Cipariu și posibilitățile bibliofiliilor românești în Transilvania înainte de 1848. În: Revista bibliotecilor, 21, nr. 10, oct 1968, p. 630-636.

Cipariu însuși notează, în articolul care descrie soarta bibliotecii sale, că la Aiud a cumpărat de la Ludovic Lőcsei Spielenberg, compactor și comerciant de cărți, circa 1000 de volume, în valoare de 300 de florini, provenite din colecția lui Ioan Bodola, fost episcop reformat al Transilvaniei³⁾. Intrucât episcopul Bodola murise în ianuarie 1836⁴⁾, iar cărțile lui ajunseseră de la moștenitori — probabil prin licitație — mai întâi la Lőcsei Spielenberg, această primă achiziție a lui Cipariu nu poate fi datată anterior sfârșitului acestui an. Această considerabilă colecție, impunătoare prin legăturile cărților în piele cafenie, bogat aurite, sau în pergament alb, neornamentat, a însemnat primul pas serios spre realizarea visurilor bibliotecărești — pe atunci proaspete — ale lui Cipariu.

Biblioteca episcopului Bodola nu a ajuns probabil în întregime în colecția lui Cipariu. Există indicii că din succesiunea lui Bodola au mai cumpărat și alții, ca de pildă dr. Ioan Baritz, profesor la colegiul din Aiud (nr. 4019, 6486). Totuși, cantitatea mare de cărți care a ajuns la Cipariu e suficientă pentru a ne putea da seama de caracterul, compoziția și istoria prealabilă a bibliotecii Bodola. Se poate stabili că fondul Bodola seamănă întru totul cu bibliotecile preoților-profesori protestanți din Transilvania secolului al XVIII-lea. El se compunea, în parte, din moștenirea — în unele cazuri extrem de veche, din secolul al XVI-lea — intelectualilor grupați în jurul colegiului de la Aiud, iar pe de altă parte, din opere mai recente, achiziționate de proprietar, episcopul de mai târziu, în timpul călătoriilor sale de studii în străinătate. În fondul Bodola al bibliotecii Cipariu sînt cuprinse, de pildă, fragmente din bibliotecile unor profesori înaintași de la Aiud, ca Sigismund Borosnyai Nagy (mort în 1774) și fiul său Paul (nr. 4886, 4904), apoi Mihail Ajtay Abod (mort în 1775) (nr. 3846, 3911, 4665), și din biblioteca episcopului reformat Ioan Abats (1745—1815), care conțin la rîndul lor materiale de la alți colecționari transilvăneni anteriori (nr. 4077, 4355)⁵⁾. Prin aceste fonduri, biblioteca lui Cipariu devine continuatoarea organică a tradiției bibliofile transilvănene din secolele XVII și XVIII. Cumpărăturile lui Bodola din străinătate provin în cea mai mare parte din timpul studiilor sale universitare de la Leida, din anii 1782—1784, și din timpul călătoriei sale la Londra, în 1799. În colecția Bodola, cea mai bogat reprezentată este desigur teologia protestantă de la mijlocul secolului al XVIII-lea, dar se găsesc aici și numeroase lucrări de istorie și istorie bisericească, tra-

tate de filologie și politică, în majoritate în limba latină sau franceză și germană.

Un conținut asemănător fondului de mai sus avea și considerabila colecție de cărți cumpărată de Cipariu, probabil nu cu mult după biblioteca Bodola, de la profesorul Ioan Baritz (mort în 1859), tot de la Aiud⁶⁾. Baritz, care avea pregătire de medic, după ce fusese numit protomedic al Transilvaniei, a renunțat — după cît se pare — la cărțile de teologie moștenite de la tatăl său, respectiv la lucrările din domeniul științelor sociale, achiziționate pe vremea cît a fost profesor. Dintre acestea, în primăvara sau vara anului 1838, Cipariu a cumpărat pentru biblioteca sa un număr apreciabil de volume. Prin această achiziție, o nouă colecție particulară transilvăneană din secolul al XVIII-lea a ajuns să fie inclusă în biblioteca lui Cipariu. Anume, în pragul secolului al XIX-lea, biblioteca Baritz a înglobat colecția lui Iosif Gidófalvi Jancsó, fondată la Leida în jurul anului 1780 (nr. 3825, 3845), precum și moștenirea lui Iosif Kovásznai Gotz (nr. 6273, 6461, 6493, 26298), care, la rîndul ei, conținea fragmente din biblioteca lui Valentin Maksai (nr. 3011, 4507) și a profesorului Samuil Szabo (mort în 1789), ambele înfiripate în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea (nr. 2824—5, 6306)⁷⁾.

Aceste cumpărături au mărit biblioteca lui Cipariu în așa măsură, încît era nevoit de acum să se ocupe de problemele evidentei fondului, ale inventarierii. Trebuie să presupunem că el a început această operațiune în primăvara sau vara anului 1838; în orice caz, după cumpărarea fondurilor Bodola și Baritz și înaintea primei sale călătorii la Viena (august-septembrie 1838). Singurele urme ale acestei încercări de sistematizare sînt cotele autografe ale lui Cipariu pe anumite cărți, care constau din numele proprietarului (sau din inițiale) și un număr de ordine. În cazul seriilor, Cipariu deosebea volumele unitare prin litere adăugate numărului de ordine. Un inventar sau vreo listă oarecare nu s-a păstrat din această sistematizare, dar, după părerea noastră, la acel moment un asemenea instrument nici nu a fost realizat, deoarece Cipariu probabil abia începuse aceste lucrări înaintea plecării sale la Viena, iar după întoarcere, sub influența impresiilor acumulate în bibliotecile de acolo, nu le-a mai continuat, propunîndu-și mai degrabă dezvoltarea rapidă a bibliotecii sale. În prezent, dintre cărțile numerotate cu această ocazie, volumul notat cu 83 poartă cel mai mare număr de ordine existent, ceea ce confirmă presupunerea noastră. Nu pare verosimil ca numerotarea să se fi extins asupra

unui număr cu mult mai mare de lucrări. Totuși, această încercare de sistematizare a bibliotecii, chiar și neterminată, oferă un punct sigur și neîndoiește de reper în stabilirea, evident, a celei mai vechi părți din colecția cipariană. Tocmai de aceea considerăm ca fiind utilă enumerarea cotelor actuale ale acestor cărți, în ordinea vechii sistematizării⁸⁾.

Azi putem considera ca și elucidată problema influenței multilaterale, și de o amploare deosebită, pe care au exercitat-o asupra lui Cipariu impresiile din Viena și Pesta ale primei sale călătorii de studii în străinătate⁹⁾. Efervescenta viață spirituală a strălucitului oraș imperial, primele contacte personale cu specialiștii orientaliști din Viena și din Germania, bogăția aproape neînchipuită a numeroaselor librării vieneze în rarități de anticariat și cele mai proaspete noutăți ale literaturii și științei europene l-au entuziasmat în mod deosebit pe bibliofilul Cipariu. Călătoria i-a dezvăluit acele surse inepuizabile de la care el putea să obțină tot ceea ce îi era necesar, în vederea propriilor cercetări și în împlinirea năzuințelor sale. Se poate urmări cu exactitate, în corespondența sa cu Bariț, procesul frământării în spiritul lui deosebit de receptiv la problemele culturii, căutările îndelungate, în timpul cărora el a reușit să realizeze o concordanță între impresiile acestei călătorii și planurile sale anterioare¹⁰⁾. Ca un rezultat al acestei temeinice reconsiderări, Cipariu va reuși să depășească cadrul tradițional al bibliofiliei transilvănene, creîndu-și relații, prin Viena, cu piața de cărți din străinătate și ridicîndu-și colecția la nivel european.

Cu anul 1839 începea o perioadă net deosebită în viața bibliotecii Cipariu, care, pe lângă menținerea vechilor relații din Transilvania, era de acum caracterizată prin preponderența achizițiilor din afara granițelor. Totuși, în această perioadă, Cipariu încă nu realizase legături directe și permanente cu librării străine, fără îndoială din cauza controlului oficial care mai paraliza circulația cărților în Transilvania. Prin firma Steinhausen (înainte de 1843 Hochmeister) de la Sibiu, care întreținea excelente relații cu Germania, Cipariu putea să ajungă pe căi mult mai sigure la orice material, chiar și din Anglia, decît dacă ar fi încercat să intre în relații directe cu anticarii din Europa occidentală. În timp ce, pe de o parte, după călătoriile sale la Viena din anii 1838, 1845, 1847, 1848¹¹⁾, cu fiecare prilej se revărsau dintr-o dată, ca un torrent, spre rafturile bibliotecii blăjene, valori de anticariat și noutăți din domeniul filologiei, alese cu competență, pe de altă parte, prin intermediul lui Steinhausen, se adunau

acolo, printr-un curent permanent și neîntrerupt, cele mai variate lucrări din străinătate.

Înainte însă de a încerca să ne formăm o imagine despre schimbarea substanțială determinată în dezvoltarea bibliotecii lui Cipariu prin deschiderea pieței de cărți externe încă înainte de 1848, trebuie să mai amintim despre cele mai importante achiziții autohtone ale sale. Cipariu a menținut în continuare legătura sa cu Romanov, ba a realizat, chiar în 1840, relații directe cu comisionarul acestuia la Constantinopol, Simion Petroviciu, în interesul colecției sale orientale¹²⁾. Bucureștiul însă nu mai era pentru el singura sursă de achiziție, nici măcar în privința cărților românești. *Magazinul istoric pentru Dacia*, al lui Laurian și Bălcescu, a fost comandat prin Steinhausen, deoarece pe această cale primirea revistei era mai sigură și mai rapidă¹³⁾. Cea mai importantă achiziție din țară în această perioadă a fost, fără îndoială, cumpărarea colecției dr. Vasile Pop (1789—1842)¹⁴⁾, probabil încă în 1842 sau în anul următor. Intrucît a achiziționat acest fond, cunoscut și mult apreciat de el înainte, imediat după moartea proprietarului, de la moștenitori¹⁵⁾, este verosimil că biblioteca lui Pop să fi trecut în întregime la Cipariu. Cu toate că moștenirea pionierului bibliografiei românești, împărțind soarta cărților lui Cipariu, a avut de suferit pagube în 1849, totuși, din însemnările păstrate, se poate stabili cu oarecare precizie conținutul ei. Pe lângă numeroase tipăriri vechi românești, erau deosebit de valoroase cele mai bine de 200 de hrisoave domnești din Moldova și Muntenia, cumpărate de Pop de la boierii refugiați la Brașov în timpul revoluției lui Tudor Vladimirescu, în 1821, precum și colecția manuscriselor latine, ungurești și germane privitoare la istoria românilor din Transilvania¹⁶⁾. Asupra acestor valori ne putem forma o părere pe baza articolelor despre unele din ele, publicate mai tîrziu de Cipariu în coloanele *Arhivului-lui*. Tot atunci a achiziționat Cipariu notele științifice ale doctorului Pop, precum și manuscrisele lucrărilor sale încă nepublicate. Între acestea se găsea și traducerea *Eclogelor* lui Virgil, publicată de Cipariu în colaborare cu I. Mureșianu, în 1853, în *Gaceta Transilvaniei*¹⁷⁾.

Dacă achiziționarea moștenirii arhivistice a lui V. Pop s-ar putea explica prin interesul științific comun și prin relațiile de colaborare care au existat între T. Cipariu și V. Pop, prin cumpărarea moștenirii literare a poetului de inspirație populară Vasile Aron (1770—1820) trebuie să sesizăm la Cipariu simțul răspunderii față de creațiile înaintașilor literaturii naționale, străduința

conștientă de a strânge și păstra monumentele literaturii românești născunde. Aceste manuscrise — printre care și traducerea românească a *Aeneidei* lui Virgiliu — au ajuns în posesiunea lui Cipariu prin ruda sa Dimitrie Aron¹⁸⁾.

Ultima cumpăratură mai masivă de cărți a lui Cipariu la Aiud a avut loc în 1845. În acest an, văduva lui Sigismund Szathmári Pap pusese în vânzare biblioteca socrului ei, Mihail Szathmári Pap (1787—1812). Această colecție de cărți grecești, latine, germane, franceze și de manuscrise prețioase, cunoscută în toată Transilvania, urma să fie împărțită între Cipariu și — printre alți bibliofili pasionați — istoricul Iosif Kemény¹⁹⁾. Prin cumpărarea acestor cărți, biblioteca lui Cipariu a beneficiat de valorile unor celebre colecții vechi transilvănene, cum fuseseră, de pildă, biblioteca profesorului Samuil Kaposi (mort în 1713) de la Alba Iulia, cunoscut și în urma studiilor sale orientaliste, aceea a profesorului clujean Francisc Csepreghi Turkovics (mort în 1758), a episcopului reformat Gheorghe Verestői (mort în 1765), a marelui bibliofil Iosif Sófalvi (mort în 1794), profesor la Cluj, sau a memorialistului Stefan Halmágyi (mort în 1785), bibliotecă de o deosebită importanță pe vremea lor (nr. 4103, 4632, 6427, 7982, mss. lat. nr. 110, 119)²⁰⁾. O achiziție deosebit de valoroasă pentru colecția lui Cipariu au fost notele universitare manuscrise din secolul al XVIII-lea ale membrilor familiei Szathmári Pap, care studiaseră pe vremuri în străinătate (mss. lat. nr. 34, 38—57, 195, 225, 243).

Dintr-un fragment al jurnalului lui Cipariu reiese că, cel târziu din august 1838, el avea relații comerciale permanente cu anticarul clujean cu o pregătire unică pe vremea lui în Transilvania, Paul Burian²¹⁾. Se poate afirma, pe baza facturilor și a scrisorilor, că încă din 1846 Cipariu cumpăra de la Burian mai ales material referitor la istoria Transilvaniei, literatură clasică și antichități bibliofile²²⁾. Manuscrisele și tipăriturile cumpărate în 1846, provenite din colecția lui Nicolae Cseray, consilier gubernial și asesor al Tablei regești (mort în 1844), pot fi considerate ca fiind cele mai importante achiziții din această sursă²³⁾. Acestea din urmă erau publicații referitoare la istoria Transilvaniei, la instituțiile juridice și politice, diete, administrație, statistică, descrierea țării, care puteau fi admirabil folosite de Cipariu pentru sprijinirea punctului de vedere al românilor în luptele politice duse în dietă și în presă, în jurul concetățeniei pe Pământul crăiesc și al limbii oficiale (nr. 3080, 3971, 5476, 5750, 6082, 8155, 8166).

Între timp Cseray fusese mare iubitor de literatură, având relații cu scriitorii și conducătorii vieții culturale (de pildă, cu Francisc Kazinczy), colecția lui de manuscrise oferă date valoroase despre mișcările culturale transilvănene de la începutul secolului al XIX-lea, dar mai ales privitoare la istoria teatrului clujean (mss. lat. nr. 91, 98, 106, 148, 179, 188; ms. ung. nr. 11). Ca și achiziționarea fondului Cseray, scopuri politice servea, de asemenea, copierea hrisoavelor medievale din colecția lui Iosif Kemény, cu colaborarea tinărului Ștefan Moldovan, a episcopului Lemeni și, mai ales, a lui Burian²⁴⁾.

Din cele de mai sus reiese că, în deceniul premergător anului 1848, colecția lui Cipariu se alimenta din cele mai bune surse străine și autohtone și a constituit astfel o bază documentară serioasă pentru lupta dusă atît în interesul egalității politice a românilor din Transilvania, cît și al ridicării nivelului lor cultural.

prof. univ. dr. docent JAKÓ Sigismund

NOTE

¹⁾ Pentru cele mai importante date privitoare la activitatea sa ca prefect al tipografiei, vezi: *Arhiva T. Cipariu*, nr. 1398, 1722, 11292.

²⁾ Cf. Jakó, S. *Bibliofilia lui Cipariu*. In: *Anuarul Institutului de istorie, Cluj*, 10 (1967), p. 147—148.

³⁾ Cipariu, T. *Arhive și biblioteci*. In: *Arhiva pentru filologia și istoria*, 1870, p. 669.

⁴⁾ Szinnyei, J. *Magyar irók élete es munkái* [Lexicon biobibliografic al scriitorilor maghiari]. Budapest, 1890, vol. 1, p. 1146—1147.

⁵⁾ Privitor la datele biografice ale colecționarilor menționați, vezi: Szinnyei, J. *Op. cit.*, vol. 1, p. 13, 1252—1254; Szathmári, K. P. A. *gyulafehérvár-nagyenyedi Bethlen-főtanoda története* [Istoricul Colegiului Bethlen de la Alba Iulia și Aiud]. Nagyenyed, 1868, p. 206—210, 300—303.

⁶⁾ Privitor la biografia lui, vezi: Szathmári, K. P. *Op. cit.*, p. 300.

⁷⁾ Pentru datele biografice ale persoanelor amintite, vezi: Szinnyei, J. *Op. cit.*, vol. 3, p. 1323; Szathmári, K. P. *Op. cit.*, p. 313.

⁸⁾ Aceste numere sînt următoarele: 4538, 3618, 6723, 6539, 6567, 6516, 6527, 8108, 5471, 1523, 1524, 1528, 1548, 6388, 6413, 4380, 27093, 4098, 4144, 1742, 6494, 6459, 6460, 5428, 4080, 3907, 4063, 4019, 6458, 6485, 4069, 389, 6435, 6461, 6493, 4188, 3884, 3923, 4031, 5058, 6642, 7438, 4904, 2821, 2822, 2418, 27102, 6243, 17915, 26689, 26298.

⁹⁾ Cf. Jakó, S. *Op. cit.*, p. 148—150.

¹¹⁾ *Corespondența lui G. Bariț*, vol. 3, fol. 69—70 (26 sep/10 oct 1838), fol. 65—68 (12 nov—30 dec 1838).

¹²⁾ *Ibidem*, fol. 61—62 (5 iul 1838); *Arhiva T. Cipariu*, nr. 1597; *Organul Luminării*, fol. 304 (7 ian 1848); *Organul Național*, fol. 55—56 (28 iul 1848).

¹³⁾ *Arhiva T. Cipariu*, nr. 2850—2862.

¹⁴⁾ *Ibidem*, nr. 11306.

¹⁵⁾ Pentru date biografice, vezi: Mușlea, I. *Viața și opera doctorului Vasile Pop (1789—1842)*. In: *Anuarul Institutului de istorie națională*, 5 (1928—1930), p. 86—157; Sulică, N. *Doctorul Vasile Pop, primul bibliograf român*. In: *Șoimii*, 5 (1929), nr. 1—2, p. 59—65.

¹⁶⁾ *Corespondența lui G. Bariț*, vol. 3, fol. 100 (10/22 mar 1842). La 4/16 februarie 1844, colecția de manuscrise a lui Pop se afla deja în posesiunea lui Cipariu — vezi: *Ibidem*, fol. 107; Cf. *Archivul*, p. 34, 37; Bariț, G. *Dr. Vasile Pop*. In: *Transilvania*, 1 (1868), p. 131; *Cipariu, T. Acte și fragmente latine românești*. Blasiu, 1855, p. 138, 272.

¹⁷⁾ Manuscrisele pierdute din colecția Pop au fost descrise de Cipariu în lista de pierderi, întocmită în toamna anului 1849 în felul următor: „Eine romanische Handschrift, mit kyrillischer Schrift, historischen Inhaltes, in farbigen Steifbände, unbeschnitten, in 4°. Original. Ein gleiches in 4°, brosch. verschiedenartigen Inhaltes, v. B. Pop. Original. Mehrere kleinere Hefte von demselben Verfasser, romanisch, ungarisch, lateinisch und deutsch, desgleichen Inhaltes, in folio und 4°“.

¹⁸⁾ *Arhiva Mureșienilor*, Brașov, nr. 2063—2064.

¹⁹⁾ *Archivul*, p. 234.

²⁰⁾ *Kurz's Magazin*, 2 (1946), p. 415. Cf. *Erdélyi prédikatori tár* [Magazinul preoților ardeleni], 5 (1833), p. III—XVI.

²¹⁾ Pentru datele lor biografice, vezi: Szinyei, J. *Op. cit.*, vol. 2, p. 280; vol. 5, p. 978—980; vol. 12, p. 1203—1204; vol. 14, p. 1126—1128.

²²⁾ *Arhiva T. Cipariu*, nr. 2157.

²³⁾ *Ibidem*, nr. 2107, 2112, 2115—2118, 2124.

²⁴⁾ Pentru date biografice, vezi: Szinyei, J. *Op. cit.*, vol. 2, p. 296.

²⁵⁾ *Arhiva T. Cipariu*, nr. 2107; *Corespondența lui G. Bariț*, vol. 3, fol. 171 (dec 1846), fol. 184—185 (28 feb 1847), fol. 193—194 (13/25 iun 1847). Cf. Patachi, L. *Cărți vechi românești în Țara Hațegului de pe o listă din 1857*. In: *Studii și cercetări de bibliologie*, 3 (1960), p. 283—284.

Ex libris

Ex libris-uri românești din Țara Năsăudului

În Țara Năsăudului, unde cultul pentru carte a cunoscut tradiții de veacuri, arta ex libris-ului s-a bucurat și ea de o largă răspindire în rindul cărțurilor de seamă, care au reușit, în decursul vieții lor, să înjghebeze bibliotecii înzestrate cu cărțile vremii. De aceea, nu ne surprinde faptul că în colecțiile particulare de publicații și mai ales pe cărțile păstrate în biserici și mănăstiri apare destul de frecvent arta ex libris-ului.

Astfel, în biblioteca parohială din comuna Rusul Birgăului, de pildă, pe tetraevangelul slavonesc din anul 1511^{*)}, care se păstrează aici, găsim, în cadrul unei note marginale, textul unui interesant ex libris cu blestem, de tipul manuscris, cu următorul conținut: „Făcutu-și-au rugă și pomană Popa Gavril din Birgău de au plătit un meșter și au legat aiastă carte anume... și iar o au lăsat să fie în besearecă la hramul uspenii la beseareca din jos în Birgău unde-i hramul uspenii unde a au fost dat și mai di de

^{*)} Vezi: Dan, M. și Filipoiu, O. *Contribuții la istoria legăturilor culturale dintre Moldova și Transilvania...* In: „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, 39 (1963), nr. 1—2, p. 56.

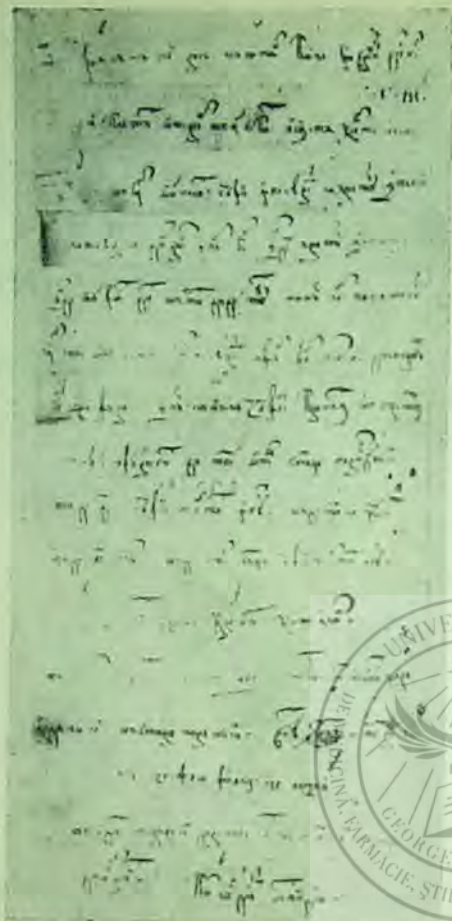

Fig. 1.

mult moșul lor, Popa Mihul iar cine o va scoate din besecăcă afară fără blusenie di la priut au o va sura unul ca acela să fie procleat și treleat și să fie afurisit' di... sfinți părinți din Nikei și de d. să fie neier-tați în veci și de maica precistă și de 12 apostoli și de toți sfinții să fie ucertat în viaci. Și s-au legat în zilele craiului Kimi Iamoș și episcop au fost pre nume Sava și mitropolit a toată țara Ardealului și a Maramoreșului... pis Ion diac ot vidic" (fig. 1).

Un alt exemplu de ex libris cu blestem manuscris ni-l oferă evangheliarul din „Colecția Fratilor Martian” (nr. 32/1938), aflat acum la Biblioteca centrală universitară din Cluj. Pe paginile 22—23 ale acestui manuscris, găsim următorul ex libris: „Această sfință leturghie cumpăratu-am eu robul lui Dumnezeu Nan Ion din F(cleac) și cu semeea mea și am dat-o la sfința minăstire a noastră unde este hramul Sfința Troiță, iar cine o va lua de la sfința minăstire, dieci sau popi sau călugări, fără știrea noastră, să fie procleți anastema...”

De altfel, Iulian Marțian (1866—1937), din a cărui colecție face parte manuscrisul menționat mai sus, a cultivat el însuși, pentru colecțiile sale, arta ex libris-ului.

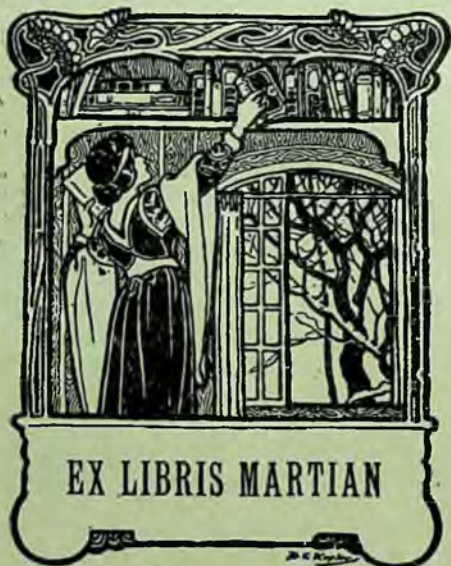
Intr-adevăr, Iulian Marțian, fost membru al Academiei Române, după o scurtă carieră militară petrecută în diferite garnizoane ale imperiului austriac, s-a întors ca pensionar în orașul copilăriei, Năsăud. Lăzile sale de campanie n-au fost pline cu trofee militare, ci încărcate cu cărți și documente de preț, pe care le-a salvat achiziționându-le de peste tot, pe unde soarta l-a purtat. Disponind de însemnate posibilități materiale, I. Marțian a investit, fără ezitare, o întregă avere pentru cumpărarea de incunabule, ediții princeps, rarități bibliografice, opere de artă, documente, obiecte muzeale etc., care, în totalitate, i-au îmbogățit mai tirziu casa într-o ciudată unitate de valori. Mare parte din ele se păstrează și astăzi, fie în Biblioteca din Năsăud a Academiei, la Arhivele Statului din același oraș și la Biblioteca centrală universitară din Cluj, fie în alte biblioteci, arhive și muzee din țară.

Cercetătorul găsește adesea pe cărțile păstrate acolo ex libris-ul lui Iulian Marțian, semn al proprietății, dar și al aprecierii pe care posesorul o acorda acestora.

Ex libris-ul lui Iulian Marțian, de tipul vinierei aplicate pe cărți, reprezintă simbolic o scenă de bibliotecă, în care muza

Fig. 2

grațioasă a cărților alege din raftul încărcat unul din volume, iar pe geamul larg deschis al bibliotecii un aer răcoros de iarnă îmbie la lucru. În subsolul viinetei urmează textul: **EX LIBRIS MARTIAN**, încadrat într-un chenar negru (fig. 2).

Pe documentele și manuscrisele provenite din patrimoniul aceluiași cărturar năsăudean, apare în mod consecvent un alt tip de ex libris: **DIN COLECȚIA IULIAN MARTIAN**, aplicat cu ștampilă în tus.

Pe cărțile existente în Biblioteca din Năsăud a Academiei, găsim și un alt ex libris interesant. Este vorba de ex libris-ul profesorului Iuliu Moisil (1859—1947), distins cărturar și fost membru al Academiei Române.

Pregătit la universitățile marilor centre apusene, I. Moisil a inițiat și a organizat în țara noastră multe biblioteci, muzee, arhive etc., pe care le-a condus și pe care le-a înzestrat cu valoroase colecții de publicații și de opere de artă. Propriile lui colecții de publicații, păstrate azi în Biblioteca din Năsăud a Academiei, oglindesc, printre altele, marea pasiune a omului de cultură pentru carte, iar ex libris-ul, care nu lipsește din această colecție, constituie un semn al prețurii deosebite pe care o acorda cărții de valoare.

De tipul viinetei, ex libris-ul lui I. Moisil (fig. 3) înfățișează în cimpul principal profilul viitorului academician, proiectat pe frontispiciul **Muzeului Gorjului**, instituție înființată de el. În contextul grafic al ex libris-ului, este reprezentat un raft încărcat cu multe cărți, printre care se disting titlurile celor scrise de el sau ale celor la care a colaborat. În colțul din dreapta, jos, cele două obiecte împodobite cu motive naționale reprezintă modele de vase executate în *Școala ceramică din Tg. Jiu*, de asemenea înființată de el. Subsolul, într-un chenar hașurat, cuprinde textul: **EX LIBRIS I. MOISILU** 1902.

Autorul acestui ex libris este profesorul de desen V. R. Piekarschi, colaborator al lui I. Moisil. Acesta a fost un mare caricaturist român, întemeietor al litografiei artistice din România, și-l găsim printre membrii fondatori ai **Muzeului Gorjului**.

Tot de tipul ex libris-ului viinetă este și cel aplicat pe cărțile profesorului dr. Emil Hațieganu, fost rector al Universității din Cluj. Acest ex libris reprezintă, într-un sistem ornamental simplu, un craniu omenesc pe o carte deschisă: totul este executat în tus negru (fig. 4).

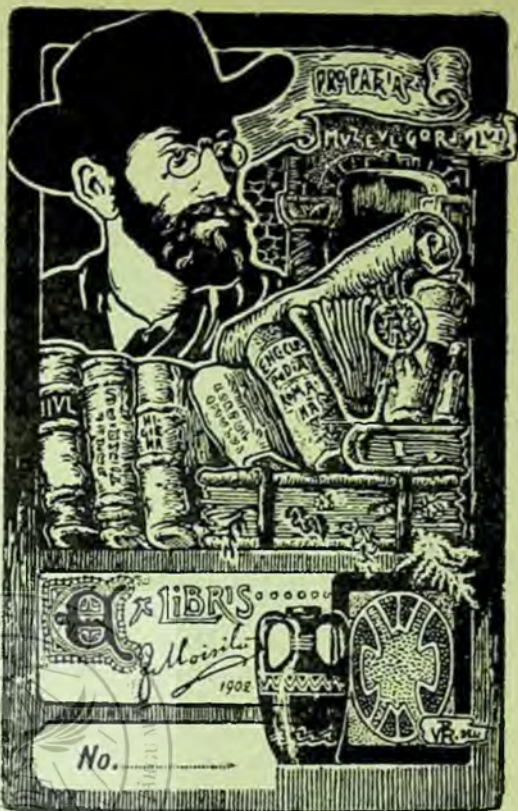

Fig. 3

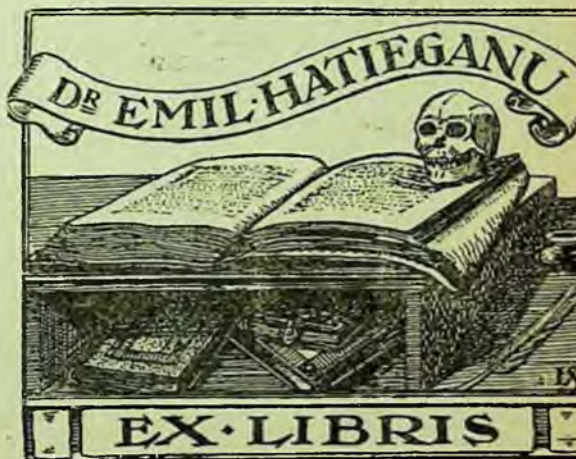

Fig. 4

Pe lângă ex libris-urile de tip vinieta, în colecțiile de cărți din bibliotecile clujene găsim multe ex libris-uri de tipul ștampilei aplicate în tuș. Din categoria acestora, menționăm ex libris-ul profesorului dr. V. SENI, fost inspector școlar regional la Cluj, originar din Năsăud.

Un alt gen de ex libris îl constituie ex libris-urile obținute prin presare mecanică. Exemple din această categorie găsim în colecțiile canonicului dr. Octavian Domide, prieten și coleg al lui George Coșbuc pe băncile școlilor năsăudene. Ex libris-ul este reprodus cu ajutorul unei mici prese manuale, cu care se imprimă, pe foaia de titlu sau pe o altă foaie din interiorul cărții, denumirea colecției din care face parte și numele posesorului.

Tangential, dorim să mai arătăm că pe colecțiile mai vechi de cărți apare adeseori o categorie de ex libris manuscris de tipul: *In possessione*. Un astfel de exemplu ne oferă colecția bibliotecii catedrei de istoria medicinei din cadrul I.M.F. Cluj, în care, pe publicația *Theatrum ingenii humani sive de cognoscenda hominum...*, Amsterdam, 1648, găsim următorul ex libris: IN POSSESSIONE IOACHIMI MARA.

În sfârșit, o ultimă categorie de ex libris, mai rar întâlnit, pe care o semnalăm cu acest prilej, este *supraexlibris-ul*. Imprimat o dată cu compactarea publicației respective, acest gen de ex libris îl găsim, de obicei, pe coperta sau pe cotorul cărții și cuprinde fie inițialele, fie numele întreg al posesorului, însoțit de anul apariției sau de data achiziționării publicației. Un exemplu, destul de rar, îl găsim pe cartea lui Apafi Mihaly, *Marcus Fridericus Wendelinus...*, 1674, pe a cărei copertă a fost imprimat în piele următorul supraexlibris: BORNEMISZA ANNA E.D.F.A. ANNO DO. 1674, text încadrat de un sistem ornamental cu motive picturale de un efect decorativ foarte delicat.

Onisim FLIPOIU

director al Bibliotecii
I.M.F. Cluj

DE PESTE HOTARE

Bibliotecile în slujba unei populații multinaționale, în U.R.S.S.

... este tema conferinței speciale organizate de către Ministerul Culturii al R.S.F.S. Ruse, între 11 și 14 octombrie 1967. Conferința, consacrată problemelor de funcționare a bibliotecilor în vederea servirii populației multinaționale din R.S.F.S. Rusă, a avut loc în clădirea Bibliotecii naționale a Basfiriei, din Ufa, capitala R.S. Autonome Basfiriei (R.S.F.S. Rusă). La examinarea rapoartelor prezentate de Direcția bibliotecilor din Ministerul Culturii al R.S.F.S. Ruse, de Biblioteca „V. I. Lenin” din Moscova și de Biblioteca „M. E. Saltikov-Scedrin” din Leningrad, au luat parte activă peste o sută de reprezentanți ai celor 16 biblioteci naționale ale republicilor socialiste autonome și ai bibliotecilor din 5 regiuni autonome, directorii Camerei cărții din republicile autonome baskiră, tătară și ciuvașă, precum și delegați ai bibliotecilor sindicale, publice și din alte rețele. De un interes deosebit s-a bucurat din partea celor prezenți la conferință expunerea directorului Institutului de lingvistică, de literatură și de artă al Basfiriei, K. S. Sairanov, consacrată dezvoltării și stadiului actual al bibliotecilor acestei republici autonome, care deservește mai bine de 50 de naționalități. Dacă în 1917, pe teritoriul vechiului guvernământ din Ufa, se aflau doar câteva biblioteci foarte mici, și acestea aproape inaccesibile populației autohtone, astăzi Basfiria sovietică posedă peste 1700 de biblioteci publice, revenind o bibliotecă la 2400 de locuitori. În anul 1967, fondurile de publicații ale acestor așezăminte cuprindeau 16 milioane de volume, în limbile baskiră, rusă, tătară, mari, mordvă, ciuvașă și udmurtă. Numai în bibliotecile din rețeaua Ministerului Culturii, numărul cititorilor a depășit 1 milion, iar al volumelor împrumutate a atins aproape 20 de milioane. Potrivit informațiilor furnizate de participanții la conferință, situația este asemănătoare și pentru bibliotecile din Tataria, Carelia, Daghestan, Buriția, Ciuvașia și Udmurtia. (Bull. UNESCO bibl., 22, nr. 4, iul-aug 1968).

Un sistem de înregistrare automată a cererilor

... a fost pus în funcțiune la Biblioteca municipală din Köln (R.F. a Germaniei). Noua instalație permite înregistrarea cererilor formulate prin telefon în afara orelor de serviciu ale bibliotecii, mai precis noaptea și în zilele de sămbătă și duminică. În urma formării unui anumit număr de telefon, solicitantul este invitat să-și exprime cererea, pentru a-i fi înregistrată pe bandă magnetică; după 30 de secunde, el este avertizat de declanșarea dispozitivului de înregistrare. Sistemul automat, compus dintr-un Teleboy 100 (Grundig) în legătură cu un dictafon, este prevăzut pentru maximum 45 de înregistrări de câte 30 de secunde fiecare. Deocamdată, instalația este utilizată de către serviciile bibliotecii, pentru împrumuturi interioare, și de către lucrătorii din unitățile anexe, pentru a transmite bibliotecii centrale comenzi urgente de titluri determinate sau de lucrări referitoare la o temă oarecare. Serviciile de împrumut și în viitor, pentru solicitanții din afară, serviciile de informare) ale bibliotecii vor satisface, în dimineața zilei următoare înregistrărilor, cererile de cărți (și, respectiv, de informații). (Bull. UNESCO bibl., 22, nr. 4, iul-aug 1968).

O consfătuire consacrată problemelor învățământului superior bibliotecomic în țările socialiste

... a avut loc, între 26 și 29 iunie a.c., la Leningrad. Participanții la această întâlnire, șefii ai școlilor superioare de biblioteconomie din Bulgaria, Cehoslovacia, R. D. Germană, Polonia, România, Ungaria și Uniunea Sovietică, au dezbătut și au analizat interesante expuneri și comunicări despre pregătirea cadrelor de bibliotecari în țările amintite. O problemă deosebit de importantă care a stat în atenția participanților, în cadrul discuțiilor generale despre dezvoltarea învățământului superior bibliotecomic, a fost aceea a necesității pregătirii cadrelor de documentariști, în condițiile actuale ale creșterii impetuoase a fluxului informațional.

De curând, Biblioteca centrală de economie din Bratislava (R. S. Cehoslovacă)

... a trecut la modernizarea procesului de servicii a cititorilor și la reamenajarea sălilor de lectură și a sălilor de cataloage. Aceste săli au fost dotate cu mobilier nou, adecvat și cu instalații moderne. Depozitele au fost înzestrate cu

stelașe metalice și cu dispozitive pentru servirea mecanică directă a sectorului de împrumut al cursurilor universitare. În fiecare sală de studiu sau de lectură, au fost amenajate biblioteci uzuale, formate din colecții bogate de cărți și periodice de specialitate, destinate consultării libere de către cei 674 de cititori care pot ocupa deodată locurile acestor săli. Programul de funcționare a bibliotecii a fost extins, accesul publicului fiind permis între orele 8 și 22. La dispoziția cititorilor, în localul reamenajat al bibliotecii, se află de asemenea frumoase săli destinate unor activități social-culturale și unor cercuri artistice, precum și numeroase spații special amenajate pentru destindere și odihnă. În urma îmbunătățirilor aduse în amenajarea localului bibliotecii, este prevăzută creșterea frecvenței la peste 200.000 de cititori anual și a împrumutului la circa 550.000 de volume anual (Ctenaș, 20, nr. 9, sep 1968).

Arhivele Hegel, aflate până acum sub administrarea Comisiei Hegel de cercetare științifică de la Bonn (R. F. a Germaniei)

... au fost preluate de Universitatea din Ruhr și transferate la Bochum. Pentru Universitatea din Ruhr, una din sarcinile cele mai urgente este aceea de a publica o ediție critică a operelor complete ale lui Hegel. Edițiile curente nu sînt decât decit de scrierile care datează din perioada clasică a activității filozofului german, iar scrierile din perioada de la Nürnberg și Iena nu sînt cunoscute decit parțial. Multumită Arhivelor Hegel, opera de tinerete a filozofului va desoperi un aspect nou al personalității hegeliene. Arhivele Hegel posedă cîteva mii de volume, printre care multe din ele autografe și exemplare ale unor publicații rare. (Informations culturelles d'Allemagne, 2, nr. 9, sep 1968).

Un seminar ibero-american asupra planificării serviciilor de bibliotecii și de documentare

... a fost organizat de către UNESCO, în colaborare cu guvernul spaniol, la Madrid, între 5 februarie și 2 martie 1968. Pe plan local, desfășurarea lucrărilor seminarului a fost asigurată de către Instituto de Cultura Hispánico-americano. În cadrul acestei reuniuni, la care au participat reprezentanți din Argentina, Brazilia, Costa Rica, Peru, Spania, Uruguay și Venezuela, cursurile au fost predate de cinci profesori spanioli, un membru al Departamentului documentării, bibliotecilor și arhivelor din cadrul UNESCO

și un expert al UNESCO în probleme de planificare în domeniul educației. Din subiectele tratate în expuneri, amintim: dezvoltarea economică și socială; politica educației și planificarea integrală a educației; mijloacele informării de masă; starea actuală și tendința producției bibliografice și a mijloacelor audio-vizuale în limba spaniolă; statistica pentru serviciile de bibliotecii; planificarea serviciilor de bibliotecii. Au atras atenția, în mod deosebit, temele: definirea planificării serviciilor de bibliotecii și de documentare, caracterizarea situației actuale în Spania și în țările Americii Latine, strategia planificării și metodologia planificării, Seminarul a subliniat necesitatea stabilirii unui plan de acțiune, în scopul de a realiza, în măsura posibilității, sugestiile făcute în timpul lucrărilor reuniunii. (Bibliographie. Documentation. Terminologie, 8, nr. 3, mai 1968).

Între 1 și 12 iulie a.c., Școala de bibliotecari de la Case Western Reserve University (S.U.A.)

... a organizat un curs special cu tema Sursă de informare asupra lucrărilor pentru copii. Cursul, destinat bibliotecarilor interesați în problemele literaturii pentru copii, a acordat o atenție deosebită situației internaționale în acest domeniu și a avut la bază repertoriul Children's literature: A guide to reference sources (Literatura pentru copii: ghidul surselor de referință), editat de Biblioteca Congresului din Washington. (Bibliographie. Documentation. Terminologie, 8, nr. 3, mai 1968).

Comitetul internațional pentru documentele științelor sociale

... s-a reunit, între 11 și 12 decembrie 1967, la Paris. Printre numeroasele probleme abordate a fost și aceea a punerii în aplicare a unui program de automatizare în documentare. Comitetul a examinat raportul grupului de lucru asupra tratamentului mecanic al informației și a hotărît lărgirea, începînd din anul 1968, a indexului la volumul Sociologie din Bibliografia internațională a științelor sociale. De asemenea, s-a hotărît să fie întreprinsă, pe cit posibil, organizarea unui sistem documentar automatizat pentru Bibliografia economiei. Comitetul a recomandat pregătirea unei liste a publicațiilor consacrate progreselor în domeniul științelor sociale și umane, care va putea fi încorporată în aceea publicată de UNESCO pentru diferitele ramuri ale științei și tehnicii.

Rubrică redactată de
George VLĂDESCU

Universul de creație al lui

I. S. TURGHENIEV

— 150 de ani de la nașterea sa —

„Nu știu cum să vă explic — scrie Turgheniev — însuși procesul dezvoltării caracterelor în mintea mea. Orice rînd scris de mine e inspirat de ceva care fie mi s-a întîmplat mie personal, fie a fost observat de mine. Nu copiez episoade reale sau persoane vii, dar aceste scene și persoane îmi dau materialul brut pentru plăsmuiri artistice... Nu mă pot lăuda cu o imaginație deosebit de bogată și nu mă pricep să clădesc edificii pe aer”.¹⁾

Această succintă autoprezentare ne permite să pătrundem mai ușor în universul de creație al unui scriitor a cărui operă — echilibrată, elegantă, plină de farmec — a prezentat Occidentului „enigmatică” Rusie, cunoscută încă prea puțin în Europa apuseană pînă la mijlocul secolului al 19-lea cînd își începe activitatea Turgheniev. Era un *realist*, după cum el însuși se prezenta, un scriitor care, deși a trăit ani îndelungați departe de Rusia (între anii 1855 și 1883, cînd a murit în Franța, Turgheniev a locuit mai mult în străinătate, de unde revenea periodic în țară), era legat prin toate sîbirele ființei sale de poporul căruia îi aparținea. „Înțeleg prea bine — scria el — că șederea mea continuă în străinătate e dăunătoare activității mele literare, atît de dăunătoare încît o va distruge poate cu totul; dar nici asta n-o pot schimba. Dat fiind că — în decursul carierei mele de scriitor — n-am pornit niciodată de la *idei* (subl. a.), ci întotdeauna de la imagini...”²⁾ Vrînd să înfățișeze „insuși chipul și pasiunea vremii” („the body and pressure of time”, după formula lui Shakespeare, pe care-l admira), Turgheniev s-a străduit să redea „conștiințios și nepărtinitor”, după propria-i expresie, „fizionomia în vertiginoasă schimbare a oamenilor ruși din pătura cultă”, căci mai ales acești oameni i-au servit ca obiect de observație. Nu e mai puțin adevărat însă că opera care l-a consacrat ca scriitor, intitulată inofensiv, aproape șters *Povestirile unui vînător*, aducea în prim plan chipul țaranului iobag într-un fel cu totul nou în literatura rusă. Talentați, inteligenți, trăind intens sentimentul dragostei și al urii, iobagii ruși erau așezați cu cîteva capete mai sus decît moșierii care-i asupreau. Turgheniev, de origine nobiliară, occidentalist și liberal prin convingerile sale, vedea cu claritate care era cel mai de temut dușman al Rusiei și al poporului său. „În ochii mei acest dușman avea o înfățișare bine conturată, purta un nume cunoscut: iobăgia. Am adunat și am concentrat în acest

cuvînt toate fenomenele cu care eram hotărît să lupt pînă la capăt, cu care jurasem să nu mă împac niciodată... A fost jurămîntul meu de Hannibal. Și nu eram singurul care-l rosteam³⁾. Desigur, între Turgheniev, care vedea ieșirea din impas a Rusiei pe calea reformelor, și democrații-revoluționari (Cernîșevski, Dobroliubov și alții) existau deosebiri esențiale, care s-au și concretizat, de altfel, în polemicile pe marginea unor romane ca *Rudin* și *Părinți și copii*. Dar, deși era un artist care pornea întotdeauna de la imagini, Turgheniev înțelegea profund că „sînt epoci în care literatura nu poate fi numai artă (subl. a.)... în sensul detașării ei totale de frămîntările vieții sociale”. De altfel, Dobroliubov îl definea pe Turgheniev ca pe un scriitor foarte receptiv la fenomenele contemporanității, iar acesta, la rîndul său, considera că nu există satisfacție mai mare pentru un artist decît redarea adevărului în mod fidel și viguros „chiar dacă acest adevăr nu coincide cu propriile lui simpatii⁴⁾”. Turgheniev nu-l aprecia pe Dostoevski, fiindcă i se părea că acesta voia originalitatea cu orice preț, că „încurca adresele” cu bună știință, căutînd să-i uimească, să-i năucească pe cititori. Turgheniev, el însuși un fin analist, nu admitea vagul, clar-obscurul, nefirescul. Modest, îl admira fără rezerve pe Pușkin. Despre Tolstoi, titanul de la Iasnaiâ Poliana, scria: „Eu bunăoară, sînt socotit artist, dar ce valoare eu față de el?” În literatura europeană actuală nu există altul de talia lui. Într-adevăr, de ori ce s-ar apuca, totul prinde viață sub pana lui și ce vast este domeniul creației sale — e de-a dreptul uimitor. Fie că e vorba de o întregă epocă istorică, ca în *Război și pace*, fie că e vorba de un om din timpurile noastre, cu interese și năzuințe spirituale superioare, sau de un simplu țaran cu sufletul lui specific rusesc, pretutindeni rămîne maestru⁵⁾.

După cum se vede, Turgheniev acorda o mare atenție măiestriei. În Franța, unde și-a petrecut cea mai mare parte din viață, a legat prietenii cu scriitori și artiști, îndeosebi cu G. Flaubert, E. de Goncourt, E. Zola, Alphonse Daudet și Prosper Mérimée, personalități de mare prestanță, oameni care-l apreciau și-l iubeau, unii din ei (Alphonse Daudet, Zola) considerîndu-se chiar discipolii lui, tocmai pentru că Turgheniev observa „natura cotidiană a oamenilor și a lucrurilor, fără a plăti tribut moralei și filozofiei⁶⁾”.

În anul 1872, George Sand i-a dedicat lui Turgheniev nuvela *Pierre Bonnin*. În dedicația făcută, ea subliniază măiestria proza-

torului rus de a crea portrete „d'après nature”. Pe Prosper Mérimée, Turgheniev l-a cunoscut în anul 1857. Scriitorul francez a tradus cîteva nuvele scrise de Turgheniev și a prefăcut unele romane ale acestuia, care au apărut în limba franceză. S-au întîlnit ades și s-au stimat reciproc. În necrologul scris la moartea lui Mérimée (în anul 1870), Turgheniev releva interesul acestuia pentru limba și obiceiurile rusești, precum și venerația ce i-a purtat-o scriitorul francez lui Pușkin.

În ciuda blîndeții firii și a modestiei, Turgheniev s-a impus ca o personalitate de prim rang, care s-a bucurat de o unanimă stimă și recunoaștere. Și fiindcă opera lui este prea cunoscută ca să necesite o prezentare amănunțită (cine n-a citit *Povestirile unui vinător*, nuvelele *Asea*, *Prima iubire*, *Ape de primăvară*, sau romanele *Rudin*, *În ajun*, *Părinți și copii*?), vom mai releva unele aspecte ale artei lui scriitoricești.

Aproape în toate lucrările sale, Turgheniev povestește la persoana întîii (era o modă a timpului, dar și o manieră de prezentare ce i se potrivea de minune). De altfel, Turgheniev avea o modalitate constantă de lucru.⁷⁾ Întocmea o listă de personaje, scria apoi scurte biografii despre fiecare personaj în parte (pentru care avea întotdeauna un model din viață), făcea apel la impresii și amintiri, păstrînd continuu un echilibru între preocupările sentimentale și cele sociale ale eroilor. *Inventa* o fabulație simplă. Scria (după ce-și alegea cu grijă hîrtie de cea mai bună calitate, notînd pe prima pagină de unde a fost cumpărată și la ce dată) o primă versiune. Lăsa manuscrisul un timp fără să-l recitească, apoi recopia ceea ce scrisese. Urmărea lucrarea în redacție și ținea caiete de îndreptări stilistice pentru fiecare operă în parte. Ducea o muncă ordonată, continuă, metodică, profundă. În afară de creația originală, care cuprindea povestiri, nuvele, numeroase romane, piese de teatru, poeme în proză, studii critice și o imensă corespondență, Turgheniev a tradus în limba franceză operele dramatice ale lui Pușkin (între anii 1860 și 1870) și — spre sfîrșitul vieții — a tradus în limba rusă două povestiri de Flaubert.

Turgheniev era un contemplator și un visător. În copilărie, se refugia în sinul naturii pentru a scăpa de asprimea unei mame despotice. Mai tîrziu, ca scriitor, a descris natura în toate ipostazele, sugerînd, ca Eminescu, dorința unei totale contopiri cu ea. Pentru Turgheniev, natura n-avea taine. „Natura n-are rafinamente, nu are nimic greu de înțeles — scrie el — nu face niciodată

paradă de nimic, nu cochetează, e blajină pînă și în capriciile ei" 8). Nenumărate pagini din creația turgheneviană sînt adevărate imnuri închinată naturii. Pe acest fond apar și se autodefinesc eroii. Tipologia turgheneviană (comparativ cu Tolstoi) e restrînsă (iobagi, nobili, raznociti). În schimb, proza lui Turgheniev prezintă cititorului o mare varietate de caractere bine tranșate. Ca și Gogol, acordă o grijă deosebită detaliilor, reușind adesea să definească un caracter printr-un gest, o atitudine, un cuvînt. Elementul autobiografic este foarte pronunțat în opera lui Turgheniev, amintind în permanență că primele lui încercări literare au fost de poet. De altfel, pentru acest scriitor rus atît de original, viața este un fenomen poetic și misterios, ceea ce-l îndeamnă să creeze atmosferă, să nu anticipeze niciodată povestirea. El nu dezvăluie aprioric nici o taină, nu insistă, nu explică, lasă acțiunea să decurgă în mod firesc. Sentimentul de tristete este leit-motivul operii lui Turgheniev. Iubirea, care ocupă un loc primordial în creația lui, e intuită ca o stîhie a naturii care vine năprasnic cînd nu te aștepti și de unde nu te aștepti și are *intotdeauna* un aspect tragic (se știe că, în viața lui intimă, Turgheniev a fost nefericit). Fatalitatea, întimplarea nenorocită se întîlnesc, după cum bine remarcă poetul Al. Philippide, la tot pasul în opera lui. Și încă un aspect. Turgheniev a acordat o mare atenție personajelor feminine, creînd eroine nemuritoare (Elena Stahova din romanul *În ajun*, Liza Kalitina din romanul *Un cuib de nobili*, Asea, din nuvela cu același nume, și multe altele). L-a atras, după cum plastic se exprimă același poet citat mai sus, „justa intuiție că sufletul femeiesc este un material mai bogat pentru prelucrare literară decît sufletul bărbatului" 9).

Ordinea armonioasă, măsura, gustul, claritatea, eleganța, forța de sugestie sînt tot atîtea calități definitorii pentru arta lui Turgheniev și explică pe deplin aria largă de răspîndire a operii lui, precum și viabilitatea-i mereu tinără.

FI. CALOIANU

Aron Pumnul

ARON PUMNUL

înaintaș
al culturii
românești

1, 2, 3, 4, 5, 8. I. S. Turgheniev *despre munca literară*. Buc., Cartea rusă, 1957. (p. 119-120 și respectiv, 116, 19-20, 75, 34, 51).

6. E. Kalperine-Kamensky. *Prefață la vol.: I. S. Tourguéniev, Récits d'un chasseur*. Paris, Albin Michel, 1926, p. 25.

7. Vezi: André Mazon. *Manuscrits parisiens d'Ivan Tourguéniev*. Paris, Honoré Champion 1930.

9. Al. Philippide. *Prefață la vol.: I. S. Turgheniev. Un cuib de nobili*. Buc., Cartea rusă, 1946, p. VIII.

— 150 de ani de la nașterea sa —

Se implinesc anul acesta 150 de ani de la nașterea transilvăneanului Aron Pumnul, unul dintre cei mai de seamă oameni de cultură filozofică, istorică și filologică din secolul al XIX-lea de la noi, profesor, luptător înflăcărat pentru propășirea limbii românești. Opera sa, redusă ca dimensiuni, a supraviețuit prin patriotismul fierbinte care o însuflețește, prin ideile progresiste pe care le conține.

Aron Pumnul s-a născut în satul Căciulata de lângă Făgăraș, la 27 noiembrie 1818. Părinții săi erau țărani săraci. Abia la 14 ani intră în școala începătoare de la Odorhei, această întârziere datorându-se atît debilității sale fizice (a fost bolnav de la vîrsta de 6 ani¹⁾, cît și lipsurilor materiale. După terminarea primelor patru clase, trece la gimnaziul din Blaj (1836), orașul din a cărui școală românească, prima în Transilvania, porniseră reprezentanții Școlii ardelenice: S. Micu, Gh. Sincai, Petru Maior. Aron Pumnul își desăvîrșește cultura străbătînd aceleași căi pe care merseseră și înaintașii săi: la Cluj și apoi la colegiul Sf. Barbara din Viena, unde are posibilitatea să-și lărgescă mult orizontul de cultură. Pe lângă studiile teologice impuse, se ocupă și cu studiul filozofiei, istoriei și filologiei. Din perioada vieneză datează și primele sale preocupări lingvistice (anul 1845). În 1840, A. T. Laurian scosese la Viena *Tentamen Criticum in originem, derivationem et formam linguae romanae in utraque Dacia*. A. Pumnul, ca membru al Societății „România jună” a studenților români de la Colegiul Sf. Barbara, societate cu program iluminist, participă la încercările de întocmire a unei ortografii românești. La Viena, el traduce din franțuzește un manual de filozofie, cartea lui Felix Colson *De l'état présent et de l'avenir des Principautés de Moldavie et de Valachie*. Paris, 1839 (traducere inedită) și, din limba germană, un manual de fizică a lui Baumceister. Toate aceste lucrări s-au pierdut, o dată cu evenimentele dramatice ale anului 1848.

În 1846, reintors ca profesor de filozofie la Blaj, A. Pumnul se atașează de profesorul Timotei Cipariu, devenind în 1847 colaborator la gazeta acestuia, *Organul luminării*. Anul revoluționar 1848 îl găsește pe A. Pumnul alături de colegii lui, Bărnuțiu, Barițiu, Cipariu și alții, printre fruntașii mișcării revoluționare, fiind unul din principalii organizatori ai adunării de pe Cîmpia Libertății²⁾. Urmărit apoi de autorități, A. Pumnul trece munții în Țara Românească și activează în calitate de comisar de propagandă în județul Rîmnicu-Sărat. Se găsea la Focșani cînd trupele țariste, chemate de re-

acțiune, au venit să înăbușe revoluția. De această perioadă grea își amintește mai tîrziu A. Pumnul în scrisoarea sa către Paul Banuțiu, unul din elevii săi: „Apoi cîzînd revoluțiunea și constituțiunea României... am fost nevoit să călătoresc de acolo și providența mă îndreptă fără vreo precauțare a mea spre Cernăuți; dar eu n-aveam nici o para la sufletul meu și cu două deciarî impurnuțați de la profesorul ardelen Nistor, am călătorit apostolește de la București, prin Urziceni, Brăila, Galați, Birlad, Iași, Botoșani, Mihăileni, la Cernăuți...³⁾. A. Pumnul ajunge aici într-o stare de necunoscut⁴⁾ și este introdus, ca și V. Alecsandri, frații Golescu, Gh. Sion etc., în casa primitorilor frați Hurmuzachi. Rămîne pentru totdeauna în Bucovina, unde desfășoară o bogată activitate culturală și mai ales didactică la gimnaziul din Cernăuți.

A. Pumnul a fost în primul rînd un neobosit colaborator al gazetei *Bucovina*, foaic politică și literară, scoasă în românește și nemțește de frații Hurmuzachi (4/16 oct. 1848—1850), la care a scris mare parte din textul românesc. Mai tîrziu, între 1865 și 1869, apare *Foaea Șoietății pîntu literatură și cultura română în Bucovina*, scrisă cu ortografie pumnuleană; asupra acesteia, A. Pumnul a avut de asemenea o mare înrînire.

Frații Eudoxiu, Gheorghe și Alexandru Hurmuzachi reușesc, după îndelungate strădanii, să obțină de la împăratul austriac despărțirea administrativă a Bucovinei de Galiția și înființarea unei catedre de limbă și literatură română la gimnaziul din Cernăuți. A. Pumnul participă la concursul pentru ocuparea acestei catedre și o obține prin emisul nr. 1813 din 12 februarie 1849.

Profesor suplinitor la Institutul teologic din Cernăuți, A. Pumnul ține cursuri și la gimnaziul din localitate pînă în 1852, cînd este numit ca profesor definitiv.

Venind la catedră, își dă seama că nu are la îndemînă decît foarte puține cărți didactice. Se publicaseră înainte cîteva gramatici românești și nemțești, ca cele aparținînd autorilor: I. Văcărescu, R. Tempea, C. Loga, I. Eliade Rădulescu, Iordache Golescu, N. Bălășescu, I. Cimpeanu, dr. I. Molnar, A. de Marchi, And. Clemens etc. Prima mare preocupare a lui A. Pumnul a fost aceea de curățitor și propagator al limbii române. Convingerea că „poporul este trupul națiunii, iar limba este sufletul” stă la baza luptei sale pentru introducerea alfabetului latinesc

¹⁾ Vulcan, Iosif. *Panteonul român*. Pesta, 1869. p. 61—66.

²⁾ Papiu Ilarian, Al. *Istoria Românilor din Dacia Superioară*, Tom. 2, Viena, 1852.

³⁾ Scrisoare datată 23 martie 1863, Cernăuți, publicată în *Lucașfarul*, 1 (1902), p. 105.

⁴⁾ Oltinescu, Dionisie, *Arune Pumnul*. În: *ziarul Țara*, 1 Ian 1895, p. 1.

în locul celui chirilic, socotind că cele patruzeci și două de semne ale acestuia din urmă nu corespund sonorităților latine ale limbii noastre (*Convorbire între un tată și între fiul lui, asupra literelor și limbii românești*). Bine pregătit filologic, el se zbuțuiește citiva ani până să la iveală sistemul său ortografic, sistem prin care se desparte hotărît de învățătorii săi din Școala ardeleană și de urmașii acestora, Timotei Cipariu și August Trebniu Laurian. Ideile sale ortografice sînt formulate încă din articolul *Literele corespunzătoare firei limbii românești și înțelegue-va*⁵⁾ și apoi mai clar în *Gramatik der rumänischen Sprache*. Wien, 1864⁶⁾, în care A. Pumnul se manifestă împotriva etimologismului, formulînd principiile ortografice fonetice. Studiat în ansamblu, sistemul lingvistic al lui A. Pumnul reprezintă direcții noi: fonetismul său înseamnă o reacție împotriva latinismului în aspectele lui etimologizante; în dialectica dezvoltării ideilor sale asupra limbii, el reprezintă un stadiu intermediar între Școala ardeleană (prin concepția raționalistă și metafizică) și direcția istorică dezvoltată de discipolii săi (Vasile Bumbac⁷⁾). Ca și Eliade Rădulescu în gramatica din 1828, A. Pumnul greșește, exagerînd poate din dorința de a situa limba română pe poziție de egalitate cu limbile romanice de mare cultură europeană. Exagerările lui, numite de urmași „pumnulisme”, au determinat izbucnirea lui D. Petrino care, în broșura *Puține cuvinte despre coruperea limbii române*, își bate joc în mod nejust de întreaga activitate a lui A. Pumnul („să piară în leptura-i rumînu papă-lapte” etc.). Mai explicabilă este satira lui V. Alexandri în cunoscuta sa *Marseileză a ciuniștilor*, acea „Improvizaciune în considerăciunea Ciunelui”. Greșelilor le găsește o pioasă justificare cel mai de seamă elev al său, M. Eminescu, în lucrarea *O scriere critică*⁸⁾.

Opera de seamă a lui Aron Pumnul rămîne *Lepturariul românesc* în patru tomuri și șase părți⁹⁾. Aceste cărți sînt primele ma-

nuale pentru școlarii din clasele I-VII ale liceului de atunci, sînt primele manuale de istoria literaturii și culturii românești, cuprinzînd perioada de la Coresi pînă la Gh. Sion. Alegerea textelor, criticată aspru de Titu Maiorescu¹⁰⁾, a fost determinată în primul rînd de scopul patriotic pe care îl urmărește autorul. Deși se spune că manualele au fost alcătuite de o comisie, I. G. Sbiorea ne asigură că atît planul cît și întreaga muncă au aparținut lui A. Pumnul. S-au folosit texte din 106 scriitori români. Din literatura veche bisericească, A. Pumnul a ales pe: Coresi, mitr. Varlaam și mitr. Dosoftei. Literatura istorică e reprezentată prin: Grigore Ureche, Miron Costin, N. Costin, I. Neculce, D. Cantemir, R. Popescu și prin *Cronica falsificată* a lui Huru; primii poeți moderni, prin I. Văcărescu, V. Gîrlova Costache Conachi, Gh. Asachi, Al. Donici, A. Pann. Din Școala latinistă se dau texte din S. Micu, Gh. Șincai, P. Maior, Gh. Lazăr, A. Tr. Laurian, Eliade Rădulescu, Andrei Mureșanu și T. Cipariu. Generația de la 1848 e bogat reprezentată prin: Gr. Alexandrescu, V. Alecsandri, N. Bălcescu, D. Bolintineanu, M. Kogălniceanu, C. Negruzzi, Cezar Bolliac. În *Lepturariul* lui A. Pumnul figurează o serie de scriitori pe care îi cunoaștem foarte sumar sau de loc, ca: Alexandrescu-Urechia, Gh. Sion, C. Caragiale, Gh. Crețeanu, Al. Hasdeu, I. Kogălniceanu, Al. Pelimon, Gr. H. Granda, D. Aricescu, I. Pralca etc.

Toate scrierile publicate în *Lepturariul...* sînt originale. A. Pumnul are foarte puține traduceri din diferiți scriitori străini, cîteva reproduceri din *Ioana lumii și Foale pentru minte...* precum și cîteva poezii semnate „Un satean” — care ar fi chiar autorul¹¹⁾. *Lepturariul...* este nu numai un complet manual de limba română, ci și una din cele mai bune antologii din literatura noastră. Prin lucrările alese, el este o școală de educație națională, ce dezvoltă încrederea în posibilitățile poporului, dragostea pentru tot ce este românesc. *Lepturariul...* urmărea să dea și cît mai multe cunoștințe din cultura antichității. Se alege astfel lecturi din viața grecilor și romanilor (clasa a II-a), mitologia greco-romană (clasa a III-a) etc. Începînd cu tomul al treilea (clasa a V-a), se face istoria literaturii române. De obicei, se dă mai întîi biografia scriitorului, iar la încheierea biografiei, un alineat final, pus între ghili-

⁵⁾ *Foale pentru minte, inimă și literatură*. VIII, 1845, nr. 42, 43, 44, 45, 47, 48, p. 337—339, 341—345, 353—356, 369—370, 378—380, 384—386.

⁶⁾ Gramatica a fost reeditată cu puține schimbări de prof. D. Isopescu, sub titlul: *A. Pumnul's Grammatik der...*, Czernowitz, H. Pardin, 1882.

⁷⁾ Petrescu, Ioana. *Concepția lingvistică a lui Aron Pumnul*. In: *Cercetări de lingvistică*, 11, nr. 2, iul-dec 1966.

⁸⁾ Eminescu, M. *O scriere critică*. In: *Albina*, Pesta, 1870. Reprodusă în *Opere*, I, ed. I. Crețu. Buc., Cultura Românească, 1939.

⁹⁾ Manualele au apărut în Editura cărților școlare din Viena și au fost tipărite în Tipografia curții și a statului, iar ultimele 2 cărți (tom. IV) au apărut cu cheltuiala Fondului bisericesc gr. or. al Bucovinei; deci celelalte 4 tomuri au apărut cu cheltuiala primei edituri.

¹⁰⁾ Maiorescu, Titu. *Critice*. Buc., Socec, 1874, p. 278.

¹¹⁾ Loghin, C. A. *Pumnul — Mihai Eminescu*. Cernăuți, 1943.

Profesorul IOACHIM CRĂCIUN

la

70 de ani

mele și tipărit cu litere cursive, sintetizează importanța scriitorului. A. Pumnul nu selectează valori¹²⁾, iar când apreciază opera unui scriitor, o face în termeni superlativi. Autorul își exprimă adesea părerile în comentariile și notele din subsolul paginii, note care servesc mai puțin la lămurirea textului și mai mult la scoaterea în evidență și explicarea anumitor momente istorice. Informația surprinzătoare în domeniul culturii naționale pe care o dovedește Eminescu ca adolescent, când debutează, își are sursele, în bună parte, în biblioteca din casa lui A. Pumnul și în *Lepturariul...* său. Fără această pregătire, aproape că geneza *Epigonilor* nici nu poate fi întrevăzută.

După adunarea de la Blaj, Pumnul pierde, pe lângă toate celelalte, și o prețioasă bibliotecă, strinsă cu mare greutate. La Cernăuți însă, el înființează biblioteca gimnaziștilor români, la conturarea căreia contribuie și literați din diferite provincii, trimițând gratuit operele lor. Mult timp, aceasta a fost unica bibliotecă românească și unicul cabinet de lectură din toată Bucovina. Aici s-au format poetul V. Bumbac, folcloristul S. Fl. Marian, filologul Vasile Burlă și, în fruntea tuturor, Mihai Eminescu.

Aron Pumnul a murit în ziua de 24 jan. 1866, în vîrstă de 48 de ani. Moartea sa a trezit un ecou adînc în toate cercurile românești din Bucovina. La înmormîntare s-au ținut discursuri impresionante. *Focea Societății pentru literatura și cultura română în Bucovina* i-a închinat un număr întreg (anul II, 1866), în care au scris: Al. Hurmuzaki, M. Călinescu, Al. Pleșca și Eudoxiu Hurmuzachi, iar Comitetul Societății a luat hotărîrea să creeze o *Fundațiune Pumnuleană*, prin care, în decursul deceniilor următoare, au fost sprijiniți sute de elevi, și să ridice un monument pe mormîntul lui A. Pumnul. I. G. Sbierea a publicat volumul *A. Pumnul. Uoci asupra vieții și însemnătății lui*. Cît de puternic a fost ecoul trezit de moartea lui Pumnul ne arată broșura *Lăcrămiarele învățăcelilor gimnaziști din Cernăuți la moartea preaiubitului lor profesor A. Pumnul*¹³⁾, în fruntea căreia este publicată cunoscuta poezie a „privatistului” M. Eminoviciu: „Te plînge Bucovina, te plînge-n voce tare, Te plînge-n tînguire și locul tău natal; Căci umbra ta mărața în falnică-i zburare O urmă-nceț cu ochiul în trista lacrimare. Ce-i simț național!”

Ileana MANOLE

¹²⁾ *Scrisoarea către At. Sandor*. Cernăuți, 22 apr 1862. In: *Lucașfărul*. II, 1903, p. 309.

¹³⁾ Cernăuți, Cu tiparul lui Rudolf Eckardt, 1866.

Străjuț de cărți, nestingherit de cei 70 de ani pe care de curînd i-a împlinit, profesorul clujean dr. Ioachim Crăciun veghează zi de zi, tinerește, la masa de lucru bătrînă, așezată într-unul din birourile Institutului de istorie din Cluj.

Cu pași domoli, ce amintesc de o putere altădată și mai mare, septuagenarul profesor se îndreaptă mereu spre vechiul loc de muncă, continuînd cu pasiune ceea ce a început cu cîteva decenii în urmă. Cu perseverență de mentor, se apleacă și azi asupra vechilor cărți românești, urmărește cele mai proaspete file de istorie, vechi sau nouă, ieșite din tipografiile contemporane, ori evocă, în stilu-i propriu, amintiri și fapte din viața sa, din viața și activitatea unor reprezentanți ai culturii românești din vremi trecute.

Născut în albia Tirnavei Mari, în comuna Dirlos (jud. Sibiu), cu doi ani înaintea încheierii vechiului trecut, pornesc pentru a învăța carte mai întîi la Mediaș, trece apoi la Dumbrăveni, ajunge la Sibiu și Blaj, iar de aici la București.

În anii războiului, la Sibiu, va avea prilejul fericit să înlînească, în calitate de dascăl, printre alți viitori profesori universitari, pe Silviu Dragomir și Romul Cîndea. Generații la rînd, aceștia vor impresiona,

atunci și mai târziu, primul prin condeiel său plăcut și temeinic, al doilea prin inimioasele cursuri, prin simțul oratoric desăvârșit.

Blajul — loc de cultură cu vechi tradiții și cu un binecunoscut rol în viața social-culturală a Transilvaniei pînă la formarea statului național unitar român, răsuna prin valoarea școlilor sale la loc de seamă și în România Unită — îl va găzdui în ultimul an de școală, 1919—1920. Aici cunoaște, e drept, nu viitorii profesori universitari, așa cum întîlnise la Sibiu; va fi însă elevul unor profesori destoinici ca Augustin Galiani, Coriolan Suciu și Ștefan Pop — pentru a-i aminti numai pe titularii unor catedre umane —, a căror bogate cunoștințe se revărsau cu cea mai mare dăruire și la un înalt nivel, atribuite ce-i poate așeza și pe ei în rîndul profesorilor ardeleni cu o temeinică pregătire.

De pe băncile universității bucureștene, va asculta glasurile puternice, de adînc răsunset științific și patriotic, ale lui N. Iorga, V. Pârvan, D. Onciul.

La terminarea studiilor universitare, se reîntoarce în Ardeal, la Cluj, în cea mai tinăra — pe atunci, — universitate românească. La Cluj, și cîțiva ani la Sibiu, desfășoară o bogată activitate didactică și de cercetare, în special în domeniul bibliologiei și al istoriografiei, pune bazele bibliologiei ca discipline a învățămîntului universitar românesc (1932) și creează, așa cum cu modestie spune domnia-sa, o adevărată școală bibliologică olujeană.

Deprins încă din anii studenției să descifreze vechile cărți din țara noastră păstrate la Academia Română, povățuit fiind în această muncă de I. Bianu și Al. Sadi-Ionescu, este ajutat mai tîrziu de profesorii Alex. Lapedatu și I. Lupăș să cunoască organizarea altor biblioteci de mare prestigiu, din Franța, Italia, Belgia, Germania. Popasuri mai lungi face la École de Chartes din Paris. Adăugînd cu pricepere ceea ce a văzut aici la ceea ce știa, respectînd cu severitate preceptele internaționale din știința bibliologică, va continua să întocmească cu migală și competență bibliografia românească pe mai mulți ani, să dea glas, prin studii și articole de adîncime, tipăriturilor vechi sau incunabilelor apărute pe teritoriul țării noastre.

Ne îngăduim să cităm doar cîteva din colaborările sau publicațiile domniei-sale. A colaborat în anii 1926—1939 și 1947 la *Bibliografia istorică anuală a României* publicată în *International Bibliography of Historical Sciences* (Washington — Paris), la tratatul de *Istoria României*, vol. II și III¹⁾ și

1 Buc., Editura Academiei R.P.R., 1962 — 1964. Vol. II, p. 687—700 și 1034—1055; vol. III, 1964, p. 294—314 (în colaborare cu S. Jakó, G. Gündisch la vol. II, cu R. Tudoran la vol. III).

la *Bibliografia istorică a României*, sec. XIX (ultima în curs de apariție). Este coautor la *Repertoriul manuscriselor de cronici interne*, sec. XV—XVIII privind istoria României²⁾. Tipărește *Bibliografia Transilvaniei românești, 1916—1936*³⁾ *Contribuții românești privitoare la istoriografia universală. Bibliografie, 1927—1936*⁴⁾ *Activitatea științifică la Universitatea din Cluj în primul deceniu, 1920—1930*⁵⁾ *Cronica lui Szamoskozy și însemnările lui privitoare la români 1566—1608*⁶⁾, *Le livre roumain au cours des siècles*,⁷⁾ *O știință nouă: bibliologia în învățămîntul universitar din România*,⁸⁾ *Catechismul românesc din 1544*,⁹⁾ *Dietele Transilvaniei (ținute sub domnia lui Mihai Viteazul (1592—1600))*,¹⁰⁾ articole dedicate lui I. Bianu, Al. Sadi-Ionescu¹¹⁾ etc.

Șirul lor ar putea fi continuat încă în multe rînduri. Sînt acestea, ca și cele neamintite, lucrări de specialitate menite a constitui un prețios ghid în munca de cercetare, sînt și lucrări de reală contribuție la elucidarea unor probleme de seamă legate în primul rînd de viața culturală din Transilvania. Din ele desprindem o muncă neobosită, bazată pe o tehnică de lucru ireproșabilă stăpînită în lucrările bibliologice și pe izvoare autentice, ce îngăduie concluzii judicioase formulate, în cele de istorie.

Cu mîna poate ușor obosită, cu glasul, ca și pasul, domol, cu multă voință, profesorul clujean — bogat în ani și fapte — a pornit spre deceniul ce-l va face octogenar, hotărît a sluji necontenit cartea, prieten devotat, căruia cu devotament i s-a încredințat.

Marcel ȘTIRBAN
cercetător.

Institutul de istorie Cluj

2. Buc., Editura Academiei R.P.R., 1963, 503 p. (Cronicle medievale ale României, 1) — în colaborare cu A. Ilies.
3. Buc., Imprimeria Națională, 1937, 366 p. (Bibliotheca Bibliologica, nr. 15).
4. Buc., Imprimeria Națională, 1937, 47 p. (Bibliotheca Bibliologica, nr. 13).
5. Cluj, Cartea Românească, 1935, 321 p. (Bibliotheca Bibliologica, nr. 3).
6. Cluj, „Ardealul”, 1928, 214 p. (Teză de doctorat).
7. Buc., Imprimeria Națională, 1938, 18 p.
8. Cluj, Cartea Românească, 1933, 26 p. (Bibliotheca Bibliologica nr. 1).
9. Sibiu-Cluj, Cartea Românească, 1945—1946, 168 p. (Bibliotheca Bibliologica, nr. 19).
10. Buc., Imprimeria Națională, 1939, 23 p.
11. Doi bibliologi români: Ioan Bianu și Al. Sadi-Ionescu. Cluj, Cartea Românească, 1937, 49 p. (Bibliotheca Bibliologica, nr. 9); — Un mare iubitor al cărții: Ioan Bianu. Sibiu, Astra, 1943, p. 583—589. (Extras din „Transilvania”, 1943, a. 74). — Alexandru Sadi Ionescu. Buc., Editura Academiei R.S.R., 1957, p. 197—201. (Extras din „Studii și cercetări de documentare și bibliologie”, 1967, nr. 2—3).

Biblioteca municipală Cluj. Cărți noi. Buletin bibliografic. Nr. 1 (ianuarie—martie) 1968. Elaborat [de] Maria Pop.

Cu mare bucurie și satisfacție am înțors ultima pagină a buletinului bibliografic *Cărți noi*, editat în cadrul Serviciului de completare și organizare a colecțiilor din Biblioteca municipală Cluj. Cu bucurie și satisfacție pentru că, de-a lungul celor 70 de file ale buletinului, este evidentă o deosebită grijă pentru ținuta corectă, științifică a înscrerilor bibliografice.

Buletinul apare trimestrial și cuprinde descrierile tuturor titlurilor nou intrate în intervalul respectiv în bibliotecă, din producția editorială națională sau străină. Publicația a adoptat planul tematic aplicat și de bibliografia națională, vădind astfel o binevenită preocupare pentru facilitarea consultării și integrarea în circuitul publicațiilor bibliografice asemănătoare existente la noi.

În general, ca și în amănunt, încadrările fișelor în grupele tematice sînt corecte, prezentă fiind și preocuparea pentru valorificarea, prin trimiteri, a aspectelor secundare ale subiectelor. Ar fi fost totuși de dorit o separare a celor cîteva seriale (de exemplu, *Limbă și literatură*, vol. XV, de la p. 35) de celelalte publicații neperiodice, deoarece primele au un regim de descriere și de înscriere în cataloage diferit de cel al cărților propriu-zise.

În ceea ce privește aspectul general al notișelor bibliografice inserate, se remarcă îndeosebi corectitudinea și completudinea descrierilor: vedetei i s-a acordat o deosebită atenție, astfel că numele autorilor personali este alcătuit într-un mod uniform, iar autorul colectiv își găsește (în sfîrșit!) o exprimare fericită. Ordinea inserării elementelor descrierii este mereu aceeași, cea recomandată de regulile în vigoare. Reliefăm, de asemenea, ca foarte binevenită grija avută pentru completarea observațiilor, ca și a notelor din subsolul descrierii, cu titlul lucrării în limba originală (pentru traduceri) sau traducerea titlului în limba română (pentru publicațiile apărute în alte limbi).

În ceea ce privește indicii de clasificare zecimală, se poate observa mereu o preocupare atentă pentru o propice alegere a celor mai cuprinzătoare cifre în exprimarea noțiunilor principale, ca și pentru uniformitatea și constanța întrebuintării indicilor auxiliari. Sînt foarte puține, în cuprinsul buletinului, fișele cărora ar fi trebuit să li se mai adauge vreun indice principal (de exemplu, clasificatorii trebuie să se decidă mai ferm pentru ce colecții editoriale anume acordă și indicele 082.1), sau în alcătuirea cărora au intervenit greșeli de multiplicare, denaturin-

du-le sensul (de exemplu, la fișa nr. 12, pentru volumul *Logos și Ethos* de Athanase Joja). Indicii sînt, în general, bogați, exprimînd într-o formă corectă și logică multiplele aspecte — principale și secundare — prezentate de publicații.

Buletinul bibliografic *Cărți noi* al Bibliotecii municipale Cluj, așa cum se prezintă el astăzi, pare a fi rodul muncii competente și îndelungate a unui colectiv cu verificate cunoștințe de catalogare și clasificare, care și-a însușit într-un mod activ și creator îndrumările cuprinse în materialele de specialitate. Acest buletin este, pentru noi, cheazăia existenței unor cataloage alfabetic și sistematice judicios alcătuite, fără de care întreaga activitate a unei biblioteci enciclopedice mari, și în special orientarea lecturii cititorilor de către bibliotecari și munca de informare la nivel științific, nu este de conceput.

Ar fi interesant de urmărit efectul — desigur pozitiv — al acestei serii de publicații asupra muncii de alcătuire a cataloagelor, de completare a colecțiilor și de informare în bibliotecile de pe teritoriul județului, cărora un atît de util instrument de muncă le parvine.

Buletinul „*Cărți noi*” al bibliotecii municipale clujene apare însă cu o destul de însemnată întârziere. De ce? Oare colectivul care a învins vicisitudinile înțelegerii juste a autorului colectiv, de exemplu, nu poate depăși greutățile — desigur obiective — ale multiplicării prompte și corecte a publicației care le face o deosebită cinste?

N. CULEA

BERNARD, ANDRÉ. *Alexandrie la grande*. Paris, Arthaut, 1966. 382 p.+28 f. ilustr. (Collection Signes des temps, XIX).

Arheologia și epigrafia reușesc, prin studiul lui André Bernard, să aducă date noi privind destinul orașului Alexandria, „cel mai original” din lumea antică, cu referire la perioada cuprinsă între 332 î.e.n., data fondării orașului de către Alexandru cel Mare, și 295 e.n., anul cuceririi și distrugerii lui de către Diocetian.

Autorul, expert în arheologie orientală, prezintă sub titlul *Cadrul vieții alexandrine* (cap. VII, p. 111—123) numeroase date noi și prețioase cu privire la muzeul și bibliotecă renumită, informații care pot servi celor interesați de istoria culturii, de istoria scrișului, a cărții și a bibliotecilor.

Sînt relevate importanța bibliotecii, munca tenace depusă de alexandrinii pentru a fabrica, a aduna și a clasa cărțile de care aveau nevoie savanții acelor timpuri, precum și incredințarea conducerii bibliotecii unor eminenți oameni de cultură și știință. După cum arată Plutarh, Demetrios din Falca a fost primul bibliotecar al Ptolemeilor, elev

al Școlii lui Teofrast de la Atena. Exilat, refugiat în Egipt, Demetrius l-a sfătuit pe Ptolemeu Soter, prin anul 290 î.e.n., să întemeieze o bibliotecă enciclopedică. Chiar din primii ani de domnie a lui Ptolemeu Filadelful, biblioteca cuprindea 200 000 de cărți manuscrise (rulouri). Colecțiile îmbogățindu-se continuu, biblioteca cuprindea, la sfârșitul domniei lui Ptolemeu, circa 500 000 de rulouri, fără a mai socoti dubletele. După Ammien Marcellin și Aulu-Gelle, în anul 47 î.e.n., când s-a pierdut acest valoros tezaur, biblioteca număra 700 000 de volume. Aceste date, furnizate de autorii antici, apar ca plauzibile, ținând seama de bogăția literaturii grecești, de numeroasele discipline cultivate, de averile de care dispuneau membrii dinasticii Ptolemeilor, folosite în acest scop.

Autorul subliniază în lucrare originalitatea cărții alexandrine. Folosindu-se de lucrarea lui A. Dain, *Dictionnaire archéologique des techniques*, în care este prezentat un volum recent descoperit la Dherveni (lingă Salonic), cuprinzând un comentariu la *Teogonia* lui Orfeu (360—350 î.e.n.), Bernard face o seamă de precizări cu privire la pergament, la carte „codex” și alte considerații cu privire la cartea profană și la exemplarele unice din Biblioteca din Alexandria.

Aducând informații prețioase, André Bernard se oprește și asupra bibliotecarilor Bibliotecii din Alexandria. După Demetrius din Faler, sînt amintiți Zenodotos, primul bibliotecar titular, specialist în opera lui Homer, apoi poetul Callimach, geograful-astronom-matematician Eratostene, poetul Apollonius din Rhodos, precum și numeroase alte personalități care au adus glorie Muzeului și Bibliotecii din Alexandria.

Datorită creșterii colecțiilor și activității sporite, biblioteca întemeiază o filială în *Serapeum*, numită *Epiphane (Fiica celei mari)*, în care erau păstrate cărțile mai puțin solicitate, dubletele și unde au fost instalate atelierile de pregătit papyrusul și de copiat manuscrise.

Cu privire la incendierea bibliotecii, autorul prezintă cunoscutele versiuni ale autorilor antici, care arată că Iulius Caesar, pentru a se apăra, a incendiat flota egipteană, ceea ce a provocat și incendierea bibliotecii. Sînt adăugate și comentariile istoricilor moderni cu privire la incendiul din anul 47 î.e.n.

O dată cu stabilirea cuceririi romane, biblioteca a fost parțial refăcută prin darul lui Antoniu către Cleopatra, dar ce a constat din 200 000 de volume provenite din biblioteca din Pergam. Epoca ce a urmat nu a favorizat dezvoltarea bibliotecii. Dimpotrivă, se afirmă că la sfârșitul secolului al IV-lea nu mai exista în Alexandria nici o bibliotecă publică.

Cole 21 de note bibliografice, privind acest capitol, aduc cercetătorului un plus de in-

formații în legătură cu Muzeul și Biblioteca din Alexandria, orașul care a fermecat istorici și călătorii antici — pe Herodot și pe Strabon —, orașul devenit o nouă Atenă, centru al elenismului cel mai rafinat, orașul cel mai drag lui Alexandru cel Mare.

Simona NISTOR

Johnson, Elmer D. *A History of Libraries in the Western World* [Istoricul bibliotecilor din lumea occidentală]. New York and London, The Scarecrow Press, Inc., 1965. 418 p.

Restrîns în titlu la bibliotecile occidentale, subiectul este supus în expunere unei operațiuni inverse, de lărgire a sferei. Nu este vorba, într-adevăr, numai de modul în care au evoluat bibliotecile, ci și de o încadrare a lor în istoria generală, cu aprecierea rolului pe care l-au avut acestea în trecutul omenirii. Dacă volumul ar fi avut un subtitlu, acesta ar fi putut să fie alcătuit din cuvintele cu care autorul însuși explică ideea pe care a urmărit-o: „*Cum s-au dezvoltat și cum au influențat bibliotecile istoria socială și culturală a civilizației noastre*”.

Istoricul bibliotecilor occidentale nu poate însă a nu avea și el „un trecut”. Pentru a ajunge la subiectul anunțat, trecem astfel printr-o serie de capitole introductive, care contribuie și ele la amplificarea prezentării: originea bibliotecilor, bibliotecile babiloniene și asiriene, egiptene, grecești, romane, bizantine și mahomedane.

În economia cărții, termenul „occidental” este luat într-un sens larg, incluzînd de fapt toată Europa și Statele Unite ale Americii, ceea ce dă subiectului un cadru intrucitiv diferit de cel la care eventual s-ar aștepta cititorul.

Nu putem accepta însă perspectiva istorică a studiului decît dacă acceptăm mai întîi definiția dată *bibliotecii* de către autor: „o *colecție de materiale scrise, aranjate pentru o utilizare relativ ușoară, de care se îngrijesc una sau mai multe persoane, familiarizate cu această aranjare, colecție care poate fi utilizată cel puțin de un număr limitat de persoane*”. În această accepțiune, biblioteca include și arhiva, distincția între cele două noțiuni fiind relativ modernă. Adoptînd această concepție asupra bibliotecii, autorul trece la prezentare cu însuși începutul epocii istorice.

Este foarte probabil, spune el, că ideea conservării și organizării materialelor scrise (și aici autorul examinează diversele tipuri de materiale utilizate în acest scop), cărora uneori li se acorda un caracter sacru, să fi apărut foarte curînd după inventarea scrierii, ceea ce plasează „*protobiblioteca*” într-o perioadă îndepărtată.

Bibliotecile din antichitate, publice sau particulare, s-au dezvoltat și au decăzut

o dată cu civilizațiile lumii vechi. Datele care ne-au rămas despre înființarea și organizarea lor, despre rolul bibliotecarilor (se menționează, printre altele, faptul că bibliotecarii din Pergam au răspândit folosirea pergamentului) sînt uneori surprinzătoare.

Bibliotecile bizantine și, poate chiar mai mult decît acestea, bibliotecile mahomedane au fost păstrătoarele culturii clasice, constituind puntea de legătură între cultura greacă și Renaștere.

După dispariția marilor biblioteci ale lumii vechi, s-a constituit mica *bibliotecă mănăstirească* de tip medieval, alcătuită cei mai adesea din câteva sute de manuscrise. Războaiele și prădăciunile, la care se adaugă scăderea interesului pentru citit, au făcut ca în anul 1200, de pildă, în Europa occidentală să existe mai puține cărți decît în anul 900, cu toată activitatea continuă a copistiilor.

În număr mai mic decît bibliotecile mănăstirilor și avînd un rol mai puțin important în istoria culturii europene, *bibliotecile catedralelor*, dezvoltate ceva mai tîrziu, și-au creat colecții mai bogate, cuprinzînd mai multe cărți laice decît bibliotecile mănăstirilor.

În evul mediu se practica împrumutul între biblioteci, mai ales între bibliotecile apropiate, dar și între cele care se aflau la distanțe mari (de exemplu, între bibliotecile din Franța și Grecia, din Anglia și Austria).

Apariția tiparului și dezvoltarea producției tipografice au micșorat însemnătatea culturală a bibliotecilor mănăstirești și de catedrale, unde pînă atunci existase o activitate intensă de copiere a manuscriselor. Unele dintre aceste biblioteci au dispărut în secolul al XVII-lea.

Bibliotecile universităților s-au dezvoltat începînd din secolul al XIII-lea. Ele au deschis calea spre biblioteca modernă, prin aceea că au fost biblioteci de lucru, și nu numai de conservare a materialelor.

În secolele XIV și XV, *bibliotecile particulare* au avut un rol major în viața culturală: dacă Renașterea nu s-a datorat în întregime colecționării de cărți, trebuie să se recunoască însă că bibliotecile acestora, alături de cele ale instituțiilor, au oferit sursele unei noi culturi.

După anul 1500, dezvoltarea tiparului și a producției de cărți a avut drept consecință un mare avînt al bibliotecilor din Europa. *Bibliotecile naționale* cuprînd, la un loc, o magnifică moștenire culturală. Autorul le urmărește evoluția pînă aproape de vremea noastră, enumerînd, în afară de aceasta, problemele actuale ale unora dintre ele (fonduri inadecvate, spațiu și personal insuficient, imposibilitatea obținerii sau înregistrării întregului volum de materiale tipărite și imposibilitatea introducerii noilor metode științifice și tehnice de organizare). *Bibliotecile*

universităților s-au dezvoltat ca centre de cercetare în toate domeniile, fiind în același timp păstrătoare ale ideilor vechi și izvor al celor noi. *Bibliotecile publice* au avut o evoluție diferită în timp: s-au dezvoltat încet pînă la 1900, fiind distruse sau împrăștiate în timpul războaielor, pentru a lua după aceea o mare amploare. Evoluția lor, considerată în ansamblu, a fost „istoria a patru secole de indiferență, urmate de un singur secol de progres” (comparînd bibliotecile între ele, se constată, evident, o serie de inegalități). *Bibliotecile de specialitate* sînt caracterizate fie prin limitarea fondurilor la anumite domenii sau prin limitarea accesului anumitor categorii de cititori, fie prin amîndouă aceste trăsături. Originea și scopurile lor au variat, dar importanța lor în dezvoltarea culturii europene este de netăgăduit. *Bibliotecile particulare*, create în Europa modernă datorită unui impuls transmis de Renaștere, donate sau vindute la un moment dat în întregime unei instituții publice, sau vindute parțial amatorilor de cărți, chiar dacă un timp au constituit fonduri cu o întrebuintare limitată la posesorii lor, se constituie, în ultimă analiză, în beneficiul umanității.

Într-o serie de capitole aparte, autorul se ocupă de istoricul bibliotecilor din S.U.A., începînd cu *bibliotecile colegiilor, semipublice sau particulare* din coloniile engleze, în perioada 1607—1776. Nici una dintre acestea nu a atins dimensiuni mari. S-a calculat că, în 1760, în Philadelphia existau tot atîtea biblioteci și librării cîte erau în orice oraș european de aceeași mărime.

În perioada următoare, *bibliotecile de colegii și universitare* au cunoscut remarcabile îmbunătățiri. Dar în secolul al XX-lea nu se poate face o caracterizare cu valoare generală în privința acestor biblioteci, care prezintă o gamă foarte variată, de la Biblioteca Harvard, cu 6 milioane de volume, cu sute de salariați și cu un buget de milioane de dolari, la biblioteca de la „Junior Colleges”, cu un bibliotecar, o singură încăpere și 1 500 de cărți.

Bibliotecile publice au înregistrat mari progrese. Cu toate acestea, în anul 1963, mai mult de 18 milioane de americani nu aveau acces în bibliotecile publice.

Bibliotecile de specialitate (independente sau alcătuint o parte dintr-o bibliotecă publică generală sau dintr-o bibliotecă universitară), profesionale, comerciale sau guvernamentale, au sarcina importantă de a fi la curent cu ceea ce apare în lume, în specialitatea respectivă. Organizarea informării reclamă tehnici moderne, automatizarea ajungînd să fie considerată ca o caracteristică a multor biblioteci de acest gen.

Fiecare din categoriile de biblioteci de mai sus este însoțită de numeroase exemple,

prezentate în ordinea cronologică a vechimii bibliotecilor.

În final, este reexaminat rolul bibliotecilor în diferite epoci, ajungându-se la concluzia că între procesul cultural al omenirii și evoluția bibliotecilor se află un raport de interdependență și nu relații de la cauză la efect.

Diverscele capitole au fiecare o bibliografie suplimentară, iar întreg volumul dispune de un index alfabetic general.

Cartea lui Elmer Johnson este un studiu de erudiție și de idei, o vastă sinteză constituită pe un fundal de detalii.

Ileana BÂNCILA

NOUA REVISTĂ A BIBLIOTECILOR PUBLICE DIN ȚĂRILE SCANDINAVE*)

Începînd cu anul acesta, revista de specialitate *REOL*, destinată bibliotecilor publice scandinave, care apărea din 1962, și-a schimbat denumirea în *Scandinavian Public Library Quarterly* [Revista trimestrială a bibliotecilor publice scandinave]. Noua publicație apare sub conducerea aceluiași colegiu editorial, format din șefii direcțiilor bibliotecilor publice din Danemarca, Suedia, Norvegia și Finlanda, schimbarea titlului revistei fiind dictată de lărgirea profilului și a scopului ei. *REOL* publica, în cea mai mare parte, articole și recenzii de interes particular pentru bibliotecile publice din țările scandinave, în limbile popoarelor respective. Creșterea interesului altor țări față de biblioteconomia scandinavă, ca rezultat al dezvoltării cooperării internaționale în domeniul bibliotecilor, a generat dorința firească a unui schimb mutual de experiență și de idei prin publicarea unui periodic biblioteconomic scandinav în limba engleză. *SCANDINAVIAN* este revista destinată împlinirii acestei dorințe. Ea va exprima punctul de vedere scandinav asupra problemelor importante ale muncii de bibliotecă și va cuprinde articole despre organizarea și activitatea bibliotecilor publice din țările nordice (Danemarca, Suedia, Norvegia, Finlanda și Islanda), precum și recenzii ale lucrărilor din literatură curentă de specialitate publicată în engleză, germană, franceză și în limbile scandinave. Vor mai fi cuprinse, de asemenea, și recenzii din literatura apărută în limbile rusă, spaniolă și italiană. În fiecare număr, *SCANDINAVIAN* va publica, la rubrica *Around Scandinavia*, scurte știri din viața bibliotecilor nordice.

Editorii revistei scandinave își exprimă, în articolul program apărut în primul număr,

*) *Scandinavian Public Library Quarterly*; în mod curent, este folosit titlul prescurtat: *SCANDINAVIAN*.

speranța că noul periodic, prin conținutul fiecărui volum, va constitui o contribuție însemnată la dezvoltarea cooperării internaționale în domeniul biblioteconomiei. Lectura primului număr din *SCANDINAVIAN* ne face să credem că speranța editorilor este întemeiată. Vom încerca acum să facem o scurtă prezentare a articolelor publicate în acest număr.

Cititorul străin face o primă cunoștință cu bibliotecile publice scandinave prin intermediul articolului *A General View of Scandinavian Public Libraries* [Privire generală asupra bibliotecilor publice scandinave] (p. 2—23), semnat de Helle Kannila, fostă directoară a bibliotecilor publice din Finlanda, între 1921 și 1949, și lector la catedra de biblioteconomie de la Universitatea din Tampere, pînă în 1963. Materialul amplu, de o mare bogăție de informații, atrage atenția în mod deosebit prin sistematizare și accesibilitate. Legate printr-o continuitate aproape naturală, capitolele articolului oferă, cu multă claritate, o documentație bogată despre dezvoltarea bibliotecilor publice pînă la 1900, autoritățile guvernamentale locale și bibliotecile publice, bibliotecile din mediul rural, bibliotecile din mediul urban, ajutorul statului și legislația de bibliotecă (și efectele acestui sprijin), controlul și îndrumarea, serviciul consultativ pentru bibliotecile publice, bibliotecile centrale regionale, localurile bibliotecilor, organizarea internă, fondurile de publicații, materialele audio-vizuale, bibliotecile școlare, servicii de bibliotecă pentru grupuri speciale, educarea și poziția socială a bibliotecarilor, raționalizare și cercetare, asociațiile bibliotecare, oficiile bibliotecilor. Articolul se încheie cu o comparație interesantă între bibliotecile publice și celelalte biblioteci scandinave.

De același interes pentru lectorul revistei este articolul „*Bibliotekstjänst*” — *The Swedish Library Bureau* [„*Bibliotekstjänst*” — Oficiul Suedez al bibliotecilor] (p. 24—34), sub semnătura lui Jan Gumpert, director al oficiului din 1965. La fel de atent sistematizate, informațiile despre acest organism bibliotecar național, condus și îndrumat de către *Asociația bibliotecară suedeză*, prezintă istoricul lui, scopul, organizarea, structura și activitatea pe care o depune. O argumentare susținută motivează, după definirea scopului *Bibliotekstjänst*-ului — organizație de raționalizare pentru bibliotecile suedeze —, profilarea lui ca societate pe acțiuni. *Bibliotekstjänst* este însă, mai mult decît „corporatie de afaceri”, organizație de lucru. Sarcina principală a ei este asigurarea, pe plan național, centralizat, a tuturor operațiilor teh-

nice de bibliotecă, a achizițiilor de publicații și a înzestrării cu mobilier și cu echipament a bibliotecilor publice. În mod deosebit, reține atenția activitatea unora din principalele departamente ale *Bibliotekstjänst*-ului în direcția raționalizărilor în domeniul muncii de bibliotecă. Amintim, de pildă, activitatea amplă a „*Departamentului de legătură colectivă*” [The collective Binding Department], secția care asigură: informarea asupra producției editoriale suedeze, aprecierea și recomandarea lucrărilor editate, achiziționarea publicațiilor solicitate de bibliotecă, legarea acestora pentru uzul bibliotecilor, la prețuri competitive ș.a. La fel de interesantă este activitatea „*Departamentului catalogării*” (însărcinat cu catalogarea și clasificarea celor mai multe lucrări din producția editorială suedeză, precum și cu tipărirea fișelor de catalog), a „*Departamentului publicațiilor*” (care publică lucrări de specialitate destinate bibliotecarilor, precum și bibliografii și liste de cărți pentru uzul cititorilor), ea și aceea a „*Departamentului pentru echiparea și aprovizionarea bibliotecilor*”, care furnizează mobilierul și echipamentul de bibliotecă necesar. Articolul se încheie prin schițarea unor scopuri noi pe care le vizează astăzi *Oficiul suedez al bibliotecilor*, printre care, de o importanță deosebită, este lărgirea contactelor cu organizații similare din alte țări.

Al treilea și ultimul material publicat în primul număr din *SCANDINAVIAN* este consacrat de Else Granheim, directoră Direcției de stat a bibliotecilor din Norvegia, standardizării clădirilor destinate bibliotecilor publice. Toate problemele legate de acest subiect — necesitatea standardizării, flexibilitatea normelor standard, coeficienții, factorii principali în standardizarea localurilor pentru bibliotecă și munca de planificare în proiectarea și construirea bibliotecilor — sînt tratate în lumina datelor oferite de lucrarea *Folkebiblioteksbygningen [Clădiri pentru bibliotecile publice]*, apărută la Copenhaga, în 1967, sub redacția lui Sven Plovgaard. Acesta este și motivul pentru care articolul Elsei Granheim se intitulează *O lucrare standard despre clădirile de bibliotecă publice* (p. 35—44).

Numai consemnarea acestei prime părți a volumului inaugural al *SCANDINAVIAN*-ului, pe lângă rubrica *Around Scandinavia* și pe lângă recenziile competente la un număr mare de lucrări de specialitate, străine și scandinave, ne întărește impresia că noul periodic își va îndeplini scopul propus. Credem că bibliotecarii și specialiștii noștri vor aștepta și urmări cu interes numerele următoare.

GRIG V.

Sărbătorirea Unirii în atenția editurilor

Sărbătorirea, în acest an, a unei jumătăți de secol de cînd s-a desăvîrșit unitatea națională a statului român a determinat înscriserea, din timp, în planurile editurilor a unor lucrări legate de marile evenimente.

Alături de lucrările deja apărute, *Unitatea socialistă a poporului român* de S. Puni (Editura Academiei), *Istoria lui Mihai Viteazul* de N. Iorga (Editura militară), *Transilvania în istoria poporului român* de C. C. Giurăscu (Editura Meridian), *Unirea Transilvaniei cu România* de V. Netea (Editura Meridian), *Alba Iulia* de H. Ursu în seria „Memoria pămîntului românesc” (Editura tineretului), sînt date la tipar și altele deosebit de valoroase.*

Un colectiv de istorici, sub conducerea prof. univ. Miron Constantinescu, a elaborat o valoroasă monografie științifică ilustrată: *Unificarea statului național român. Unirea Transilvaniei cu vechea Românie* (Editura Academiei R.S.R.); ea va apărea atît în limba română, cit și într-o ediție pentru străinătate în cadrul colecției „*Bibliotheca Historica Romaniae*”. Pe parcursul celor 11 capitole ale lucrării este dezbătută problematica majoră a acestui proces însemnat din istoria patriei. Un capitol special este destinat activității mișcării muncitorești și socialiste din Transilvania desfășurate în sprijinul unirii.

O sinteză de largă popularizare a acestui eveniment, sub titlul *Adunarea Națională de la Alba Iulia* (autori I. Gheorghiu și C. Nuțu), este în curs de apariție la Editura politică. Tipărită în tiraj de masă, în limbile română, maghiară și germană, ea înfățișează cercurilor largi de cititori străvechile legături istorice, economice și culturale dintre țările române, lupta lor comună împotriva dominației străine și asupririi sociale. Este subliniată importanța desăvîrșirii unității statului român și se insistă asupra creșterii luptei pentru unitate politică ce se manifestă cu pregnanță la începutul secolului al XX-lea, luptă ce a culminat cu Marea Adunare Națională din 1 decembrie 1918, act ce a însemnat, așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu: „incununarea victorioasă a luptei seculare duse de cele mai înaintate forțe ale poporului român din Moldova, Muntenia și Transilvania, de căr-

* Materialul de față a fost predat redacției la sfîrșitul lunii septembrie; între timp unele lucrări au apărut deja în librării.

turării și marii gânditori ai neamului, a activității desfășurate de elementele revoluționare, de militanții sociali, a aspirațiilor și voinței întregului popor român.

Tot Editura politică a pregătit pentru tipar o ediție tematică ce apare pentru prima dată la noi în țară, rezultată dintr-o merituoasă strădanie a trei istorici: Miron Constantinescu, Al. Porțeanu și Rodica Șoimescu, 1918 — *Unirea Transilvaniei cu România*. Lucrarea redă fragmente din operele celor mai iluștri cărturari români care au înțeles necesitatea și au militat pentru unirea țărilor române. Sînt redate pagini de adînci semnificații din scrierile cronicarilor, ale lui Dimitrie Cantemir, ale reprezentanților Școlii ardelenice, articole și însemnări din presa vremii, cu accent pe cele ce au premers marilor evenimente, și sînt puse în lumină documentele oficiale ale Unirii, prea puțin cunoscute de urmașii celor care au înfăptuit-o. Un valoros studiu introductiv ajută cititorul cu lămuriri asupra textelor și-l conduce la adevărata interpretare a desfășurării și semnificației evenimentelor de acum cîinci decenii.

Menționăm de asemenea și volumul de studii ale unor reputați istorici români axate pe tema *Continuitate și unitate în istoria poporului român*, ce apare sub egida Editurii Academiei R.S.R., sub redacția acad. C. Daicoviciu și a prof. D. Berciu. Bazîndu-se pe cele mai recente cuceriri ale istoriografiei noastre, autorii relevă multiplele aspecte ale unității și continuității istoriei poporului român în spațiul carpațo-dunărean. De o deosebită importanță sînt studiile: *Problema originii poporului român după cele mai noi cercetări* de C. Daicoviciu, *Unitatea străveche carpațo-dunăreană, bază a dezvoltării istorice ulterioare* de D. Berciu, *Elemente de continuitate și unitate în istoria medievală a românilor* de A. Sacerdoțeanu, *Marea Adunare Națională de la Alba Iulia* de St. Pascu. Prin caracterul său, lucrarea este deopotrivă de utilă oamenilor de știință, cît și unui public larg.

Editurile au predat la tipar și alte lucrări a căror apariție poartă amprenta marii sărbători. La Editura științifică este în curs de apariție *Mișcarea culturală românească pentru Unirea din 1918* de V. Curticăpeanu, iar la Editura enciclopedică română, în cadrul colecției de largă popularizare „Orizonturi”, apare lucrarea *Ideea de unitate națională a poporului român* de A. Răduțiu și P. Teodor.

Adela IANCU

Florian, Radu. *Sensul istoriei*. Buc., Editura politică, 1968. 260 p.

Interesanta și prestigioasă colecție „Biblioteca de filozofie și sociologie” s-a îmbogățit cu un nou volum de „însemnări pe marginea unei dezbateri filozofice contemporane”, o contribuție la abordarea pe baze științifice, marxiste, a problemei sensului istoriei, problemă cu implicații de ordin filozofic, sociologic și politic.

În loc de introducere, autorul relevă conținutul și importanța dezbaterii contemporane asupra sensului istoriei, făcînd o incursiune în filozofia idealistă a istoriei și accentuînd asupra caracterului mitic și a științific al acesteia.

Conținutul propriu-zis al lucrării îl constituie capitolele: *Istoria umană — conținutul și procesualitatea ei; Există un sens al istoriei contemporane (Criza capitalismului și nu a civilizației umane, Socialismul — sensul contemporan al istoriei, Socialismul — nouă sinteză a civilizației umane); Sensul istoriei și omul contemporan (Locul individului în făurirea istoriei, Corelația individ-societate, Sensul omului și realizarea lui concret-istorică)*.

În încheierea lucrării sale, Radu Florian conchide că „istoria umană nu este o mișcare absurdă, o neîntreruptă cale sisifică lipsită de sens, ci manifestarea activității cu sens a societății, a oamenilor, de făurire a propriei existențe și realități, este procesul înaintării societății pe calea progresului social și uman, care evidențiază analiza conținutului și dialecticii dezvoltării ei.”

E. P.

Curticăpeanu, V. *Mișcarea culturală românească pentru Unirea din 1918*. Buc., Editura științifică, 1968. (În curs de apariție).

Mișcarea culturală din Transilvania din a doua jumătate a secolului al XIX-lea pînă la 1918 a jucat un rol de frunte în lupta românilor din aceste provincii (aflate atunci sub dominația habsburgică) pentru drepturi politice și libertăți naționale, contribuind din plin la înfăptuirea Unirii din 1918. Viața culturală românească, a cărei imagine o reconstituie monografia de față, se caracterizează prin convergența scopurilor în cadrul unei mari

diversități a formelor de organizare și de activitate. Scopurile mișcării culturale din Transilvania erau: răspindirea culturii în rîndul populației, cultivarea limbii și istoriei naționale, stimularea științelor și artelor, cultivarea folclorului și a tradițiilor naționale. Numeroasele „casine”, asociații școlare și studentești, societăți literare, corale și altele organizau serate literare, conferințe, expoziții, festivități artistice, editau cărți și broșuri, difuzau literatura națională la sate etc.

Locul central în această mișcare culturală îl ocupa societatea „ASTRA” din Sibiu. În decursul existenței sale îndelungate, „ASTRA” a avut în fruntea sa personalități de seamă ale populației românești, ca: mitropolitul Andrei Șaguna, George Bariț, Vasile Pop, Iacob Bologa, Timotei Cipariu, Andrei Bârseanu și alții, iar adunările sale anuale constituiau evenimente centrale ale vieții culturale din aceste provincii, adevărate congrese naționale. Ea a editat ziare (*Transilvania*), a publicat o enciclopedie, a difuzat prin numeroasele sale filiale cărți, a organizat o vastă acțiune de luminare a maselor, a menținut trează năzuința spre unitatea tuturor românilor. „ASTRA” a influențat activitatea asociațiilor studentești „Petru Maior” din Budapesta și „România Jună” de la Viena (care a organizat, în 1871, marile festivități de la Putna sub semnul unității culturale și, implicit, a celei politice a tuturor românilor).

Mișcarea culturală românească din fosta monarhie habsburgică a întrecut strînsle legături cu România veche, în special prin intermediul „Academiei Române”, participînd prin numeroși reprezentanți la activitatea înaltului for de cultură din București. Intelectualii din Transilvania colaborau la publicațiile din vechea Românie, iar cei de aici — la publicațiile din Transilvania. Activitatea organizației culturale din Transilvania era susținută de „Liga pentru unitatea națională a tuturor românilor” de la București, care ducea o vastă acțiune de popularizare a marelui ideal al unității naționale, acțiune sprijinită activ și de „Universitatea populară” de la Vălenii de Munte înființată de Nicolae Iorga.

Mișcarea culturală românească oferă cititorului nenumărate exemple de abnegație și devotament în slujba idealului unității naționale a poporului român, în slujba progresului și culturii. Dezvoltîndu-și activitatea în condițiile grele ale asupririi habsburgice, ea are meritul de a fi contribuit la maturizarea premiselor care au dus la înfăptuirea actului Unirii din 1918.

I. P.

Iorga, Nicolae. *Istoria lui Mihai Viteazul*. Buc., Editura Militară, 1968. 458, p.

Fără a fi un simplu „corpus al știrilor privitoare la subiect”, o îngrămădire seacă de documente, mod în care N. Iorga nu admitea să arate vreo carte, lucrarea de față a izvorît din căldura unui patriot, imbinată cu truda lui de a stringe urmele trecutului.

Figura lui Mihai Viteazul l-a preocupat pe autor aproape o jumătate de secol, timp în care o tratează în diverse variante, în conferințe, ce au stîrnit mult interes la vremea lor, sau în cartea de sinteză, realizată în ediții separate, atît pentru o largă pătrundere în mase, cît și pentru satisfacerea exigențelor științifice. Dar, adevărata lucrare, cea de azi, capătă definitivare numai în anul 1935, după ce minuțiosul cărturar parcursese o imensă bibliografie și acumulase tot ce se putea ști pe această temă.

Istoria lui Mihai Viteazul nu reprezintă decît o mică parte din uriașa sa operă, cifrată de urmași la peste 1 200 de cărți și 25 000 de articole, dar ea este parte integrantă din seria de lucrări evocatoare ale figurilor eroice din istoria neamului: Ștefan cel Mare, Tudor Vladimirescu, Horia, Cloșca și Crișan, Avram Iancu, Al. I. Cuza, pe care un mare istoric și un patriot le redă poporului său.

Cu talentul său de prozator și mare portretist, imbinat cu stilul științific, N. Iorga ne înfățișează pe „vijeliosul” domn cu firea, gîndurile și faptele sale, înconjurat de intrigi și dușmani, străbătînd pînă la noi ca o falnică figură cu „mîndria sa de stăpînitor independent”. Epoca lui Mihai Viteazul este adînc analizată, în multiplele ei semnificații și influențe, eroii și personajele ei îi aparțin, capătă viață, expresivitate.

Ediția aceasta, repusă în circulație după mai bine de trei decenii prin meritoasa străduință a Editurii Militare și a îngrijitorilor N. Gheran și V. Iova, reunind într-o singură carte cele două volume la care s-au adăugat și două conferințe ținute de marele cărturar cu cinci decenii în urmă (*Politica lui Mihai Viteazul* și *Soarta faimei lui Mihai Viteazul*), este o ediție de largă respirație ce solicită atenție tuturor cititorilor.

După cum menționa Barbu Theodorescu în prefața volumului, „Cartea capătă astfel o dublă însemnătate: de comemorare, în spirit științific, a unui erou național și, totodată, de prestigios adaus științific la

corpusul fundamentării hotarelor firești ale neamului, croite prin istorie, jertfă și trăire în spații milenare rămase nouă prin moștenirea strămoșească“.

A. D.

Arta însușirii științei. Buc., Editura politică, 1968. 226 p.

În paginile acestei cărți sînt înmănușate gîndurile a 28 de renumiți oameni de știință, cultură și artă cu privire la „arta însușirii științei“. Pornind de la propria lor experiență de viață, autorii, acad. prof. univ. Miron Nicolescu, acad. dr. Ing. Aurel Avramescu, acad. prof. Eugen Bădărău, acad. prof. Miltiade Filipescu, acad. prof. Eugen Rădulescu, acad. prof. Ștefan Milcu, Șerban Cioculescu, membru corespondent al Academiei R.S.R., prof. univ. dr. docent Alexandru Roșca, membru corespondent al Academiei R.S.R., prof. univ. dr. Alexandru Balaci, membru corespondent al Academiei R.S.R. etc., adresează un mesaj convingător tinerilor din patria noastră dornici să se afirme pe tărîmul științei.

În cuvîntul introductiv, semnat de acad. prof. univ. Miron Nicolescu, președintele Academiei R.S.R., se face o amplă incursiune în istoria dezvoltării științei românești reliefîndu-se patriotismul înflăcărat de care au dat dovadă de-a lungul veacurilor sîii luminați ai poporului, care au militat neobosit pentru a îmbogăți patrimoniul nostru științific și cultural, exprimînd prin creația lor năzuințele spre progres ale poporului român. Referiri largi se fac și asupra realizărilor de seamă obținute de oamenii de știință și cercetătorii din țara noastră în anii socialismului, care au continuat și au dus mai departe tradițiile progresiste ale creației spirituale a înaintașilor, au ridicat pe trepte mai înalte știința și cultura românească. Urmează apoi patru colocvii în care sînt dezbătute temele de bază ale artei de a-ți însuși știința: profilul și calitățile specialistului, raportul dintre specializare și cultura generală, metodică studiului și relația știință-conștiință etc.

În primul colocviu, care are ca temă *Om specializat*, sînt puse în discuție probleme cu privire la căile care conduc la formarea personalității multilateral dezvoltate, profilul și calitățile specialistului. Confruntarea de păreri ale participanților la acest colocviu caută să răspundă la întrebările pe care și le pun tinerii aflați la cumpăna alegerii drumului în viață cu privire la profesiune și specializare și contribuie la înțelegerea justă a cerințelor pe care știința contemporană le pune în fața tuturor celor porniți pe căile grole, dar pasionante, ale cunoașterii.

Ideea principală a colocviului al doilea, *Pledoarie pentru cultură*, este aceea că dezvoltatul intelectual al zilelor noastre, al țării noastre socialiste, nu se poate claustra în aria îngustă a propriei sale specialități. Formația filozofică și culturală multilaterală, cunoașterea unor domenii cît mai largi ale științelor apropiate, paralel cu aprofundarea specialității, sînt cerințe nu numai ale evoluției însăși a științei, dar și ale caracteristicii conștiinței și eticii noului intelectual.

În colocviul al treilea, *Învăț să înveți*, se arată că tehnica muncii intelectuale, sau „arta însușirii științei“, nu este altceva decît știința dezvoltării personalității și talentului. Aceasta presupune însă ca tînărul intelectual să-și însușească o tehnică a studiului conform cerințelor contemporane, cînd cantitatea informației științifice și umanistice crește de peste cinci mii de ori pe parcursul unei singure vieți.

Problemele puse în discuție în ultimul colocviu, *Știință și conștiință*, se axează pe exigențele epocii noastre în ceea ce privește însușirea culturii și specializării, formarea profesională, stăpînirea tezaurului de cunoștințe acumulate de omenire, pe corelația dintre îndatorirea însușirii științei și cea a formării unei conștiințe înalte. Concluzia acestui ultim colocviu este că în epoca noastră, luminată de zorii comunismului, dinamizată de ritmul impetuos al dezvoltării sociale și științifice contemporane, înalta specializare trebuie să fie întotdeauna construită pe temelii unei largi culturi și cimentată de orientarea filozofico-etică umanistă.

Pentru tinerii cititori ai acestui volum se desprinde clar ideea că pe calea spre cunoaștere nu există, desigur, drumuri bătătorite, experiențe general valabile, rețete și scheme șablon. Fiecare este chemat să străbată cu propriile sale puteri și aptitudini căile nu ușoare, adeseori întortocheate, aride, cu suișuri abrupte care duc spre cele mai înalte culmi ale științei. Dar, într-o asemenea activitate, pentru formarea și împlinirea personalității, a fi călăuzit de oameni care au străbătut această experiență, a urma exemplul și sfaturile unor maeștri ai profesiei lor, înseamnă a beneficia de un ajutor prețios.

La vîrsta avîntului generos spre viitor, a nepotolitei sete de a cunoaște, o dezbateră despre „arta însușirii științei“ răspunde unora dintre cele mai adînci preocupări ale tineretului.

NICOLAE TUE

șeful Redacției de literatură politică pentru tineret din Editura politică

Geyl, Pieter. *Napoleon — pro și contra*. Buc., Editura științifică. 1968. (În curs de apariție).

Puține personaje din istoria universală au suscitat un interes atât de pasionant în lumea publicului cititor de toate vârstele ca figura primului împărat al Franței care, prin dramatismul existenței și al evenimentelor epocii sale, se adresează așa de viu imaginației fiecărui individ. De la publicarea volumului *Napoleon*, al istoricului sovietic E. V. Tarle, apărut cu mulți ani în urmă, se simțea nevoia unui studiu care să răspundă exigențelor sporite ale noilor generații.

Apariția în tălmăcire românească a lucrării *Napoleon pro și contra* de Pieter Geyl, titularul catedrei de istorie modernă de la universitatea din Utrecht (Olanda), răspunde tocmai acestor năzuințe, aducând o nouă și valoroasă contribuție la vasta literatură napoleonică care depășește în prezent cifra impresionantă de 200 000 de titluri. Căci spre deosebire de multe lucrări de specialitate sau de istorie romântă cu caracter descriptiv, opera lui Geyl nu este concepută ca o expunere liniară a epocii napoleoniene sau a personalității lui Napoleon, ci ca un fel de contrapunct istoriografic, o confruntare dialectică de păreri admirative sau critice cu privire la acest complex și contradictoriu personaj istoric.

Pentru a contura cât mai fidel figura lui Bonaparte cu luminile și umbrele ei firești, autorul procedează după o metodă proprie, pe cât de originală pe atât de eficientă. Ca și alpinistul care, înainte de a porni la escaladarea unui masiv muntos, înalt și inaccessibil, încearcă să facă ascensiuni de sondaj pe diferite pante și sușuri spre a obține o cunoaștere mai apropiată și mai veridică asupra căilor de acces, tot așa și autorul abordează personalitatea celebrului corsican din nenumărate unghiuri și puncte de vedere. Spre a-și atinge ținta, Pieter Geyl analizează, de pe poziții strict științifice, nu numai lucrările istoricilor francezi dintre anii 1815—1940, dar și ale unor scriitori din secolul trecut ca Chateaubriand, Victor Hugo, Stendhal, doamna de Staël, Balzac etc., care au oglindit și interpretat în operele lor epoca intrată în istorie sub denumirea de primul imperiu francez.

Autorul își sprijină adeseori argumentarea cu citate extrase din textele originale ale istoricilor sau ale scriitorilor respectivi. Dar departe de a constitui o antologie de citate sau argumente greoaie și monotone, Pieter Geyl reușește să țină veșnic treaz interesul cititorului printr-o strânsă motivare logică în care luciditatea și obiectivitatea triumfă întotdeauna.

Însușindu-și punctul de vedere al istoriografiei înaintate care vede în Napoleon un exponent al burgheziei franceze în ascensi-

une, purtător în prima perioadă a stăpînirii sale a ideilor Revoluției franceze, autorul supune unei critici severe „legenda” țesută în jurul primului împărat al Franței, realizările obținute de acesta pe plan social, economic, cultural, meandrele politicii externe, atât de strins legată de atitudinea plină de duplicitate a lui Talleyrand, precum și influența adincă, dar uneori nefastă, exercitată de Napoleon asupra urmașilor săi spirituali imediați sau, mai târziu, de pe continentul european. Efortul de sinteză, dar și de demitizare și demistificare a faptelor istorice, apare astfel cu pregnanță în toată amploarea lui. Asemenea prisme care descompune lumina zilei într-un fascicul de culori elementare, strădania lui Geyl s-a îndreptat spre o adevărată analiză spectrală a actelor și manifestărilor principalului personaj al cărții.

În acest fel, lucrarea îmbracă caracterul unei largi dezbateri de un înalt nivel intelectual despre Napoleon și epoca al cărei exponent a fost el, scoțind la iveală semnificația trecerii sale pe scena istorică a Franței și a Europei. De aceea socotim pe deplin întemeiată aprecierea revistei „American Historical Review”, care afirmă că studiul prof. Pieter Geyl este „cea mai bună lucrare de proporții reduse apărută despre Napoleon în limba engleză”.

În pofida dificultăților stilistice, inerente unei opere de sinteză, traducerea românească redă cu fidelitate și acuratețe științifică gândirea autorului, încit cartea se urmărește cu interes și plăcere intelectuală. La rîndul ei iconografia care reproduce o serie de tablouri ale unor pictori clasici — David, Goya, Meissonier, Gérard etc. — adaugă o nouă dimensiune acestei lucrări menite să rețină atenția celor mai diverse cercuri de cititori.

dr. Mircea PĂDURELEANU

Istoria literaturii române. Vol. 2. Buc. Editura Academiei, 1968. 340 p.

De curind a apărut, în Editura Academiei R.S.R., cel de-al II-lea volum al *Istoriei literaturii române*, lucrare amplă, menită să umple un mare gol resimțit de multă vreme în cercetarea literaturii române. De la apariția în 1941, a monumentalei *Istorie a literaturii române de la origini pînă în prezent*, a lui George Călinescu, și pînă acum, n-am avut un asemenea tratat și nici alte corcetări unitare de sinteză, dacă excludem — și trebuie să excludem din această ordine de idei — cele câteva ediții de manuale școlare care au abordat, de cele mai multe ori necompetent, literatura română în diferite epoci.

Prezenta lucrare este rodul mai multor cercetători și istorici literari (George Călinescu, Șerban Cioculescu, Al. Dima, G. C. Nicolescu, I. C. Chițimia, Paul Cornea, D. Păcuraru etc.) avind un comitet de redacție format din Al. Dima — redactor responsabil, Paul Cornea, I. C. Chițimia și Eugen Todoran — redactori responsabili adjuncți — și Stanciu Ilic — secretar.

Materia cuprinsă în cel de-al II-lea volum al *Istoriei literaturii române* începe cu *Școala ardeleană*, capitolul în fața căruia s-a oprit volumul I¹⁾ și se încheie cu o serie de scriitorii mărunți care preced momentul „Junimea” și epoca marilor clasici. Este o perioadă bogată a literaturii noastre, în care valorile estetice se diferențiază tot mai mult de cele general-culturale sau strict-istorice.

Tot acest vast material este grupat în trei părți: *Partea I*, care cuprinde cultura și literatura română între anii 1780—1830, cu diverse capitole și subcapitole; *Partea a II-a*, care cuprinde literatura română între 1830—1860, ceea ce numim îndeobște literatura pașoptistă; *Partea a III-a*, care cuprinde literatura română între 1860—1867, și care aduce, cum spuneam, la momentul „Junimeii”, moment care, desigur, va deschide cel de-al III-lea volum al tratatului.

Fiind vorba de un tratat, și nu de un manual oarecare, autorii acestuia au prezentat curente, grupările, scriitorii și operele lor exhaustiv, și din același motiv, n-au scăpat din vedere nume de scriitori mai puțin valoroși, dar care, în momentul istoric respectiv, au completat tabloul general al culturii și literaturii române.

Școala ardeleană, capitolul prim al volumului, peste care și George Călinescu trecuse ușor în a sa *Istorie a literaturii române...*, este analizată pe larg, punându-se în valoare contribuția fiecărui reprezentant în toate domeniile activității lui, și, în mod deosebit, este prezentată figura lui Ion Budai-Deleanu, scriitor în toată puterea cuvintului, reprezentativ nu numai pentru epoca în care a trăit și a scris, ci pentru întreaga noastră literatură.

Capitolul următor, cu care începe, de fapt, literatura română modernă propriu-zisă, se deschide cu Eliade Rădulescu, repus în valoare după alțiia ani de nedreptate ce i s-a făcut. Ne-a plăcut să recităm despre el, încă din primele rînduri, aceste foarte adevărate cuvinte, aparținînd autorului capitolului — George Călinescu: „După Dimitrie Cantemir, a doua mare personalitate a lite-

raturii române este, fără îndoială, I. H. Rădulescu, scriitor cu suflet ardent, creator pretutindeni, desfășurat deopotrivă în viață și în artă, înzestrat cu mari însușiri și cu tot atît de mari cusururi”²⁾.

În același spirit, de cuprindere integrală a scrierilor lor, sînt tratați Vasile Cîrlova, Grigore Alexandrescu, Cezar Bolliac, Anton Pann, Gheorghe Asachi, Costache Negruzzi, Alcu Donici, George Barițiu etc. *Curentul național-popular*, cel mai reprezentativ capitol al volumului, este abordat prin viziunea revistelor *Dacia literară*, *Proșășirea*, *România literară* și cuprinde scriitorii care au ilustrat ideile acestor reviste în operele lor: Mihail Kogălniceanu, Costache Negri, Vasile Alecsandri, Alcu Russo, Nicolae Bălcescu, C. A. Rosetti, D. Bolintineanu, Andrei Mureșanu, Ion Codru Drăgușanu. Urmează apoi, alți scriitori, mai puțin însemnați, după care, în *Partea a III-a*, vin cei trei mari scriitori, Nicolae Filimon, B. P. Hasdeu, Al. Odobescu, urmați de un grup mai puțin ilustru, din care fac parte: N. Crețeanu, N. T. Orașanu, N. Rucăreanu, Al. Depărateanu, Al. Sihleanu etc.

O bogată și foarte utilă bibliografie însoțește fiecare subcapitol, luminînd și prin aceasta figura scriitorului și interesul pe care acesta l-a stîrnit în epoca respectivă sau mai tîrziu.

Prezentarea unui material atît de vast a necesitat acțiunile unite ale unui mare colectiv de autori, unii dintre ei personalități recunoscute în domeniul cercetării istoriei literaturii. Acest fapt a creat, prin forța lucrurilor, o mare varietate de stiluri și a făcut ca, nu numai volumul, dar și capitolele și subcapitolele să piardă din unitate. Singurul punct de convergență stilistică îl constituie încercarea evidentă a celor mai mulți autori de a redacta, mai ales partea istorico-biografică, în manieră călinesciană. Ar fi de observat și faptul că, în tratarea multor scriitori mai mărunți, partea destinată biobibliografiei este mai extinsă decît cea rezervată analizării operei literare. (Este cazul scriitorilor Paul Iorgovici, C. Diaconovici Loga, D. Tichindeal, Ionică Tăutu etc.)

În ceea ce privește gruparea scriitorilor pe regiuni istorice, ni se pare că acest procedeu n-a dat întotdeauna rezultatele cele mai bune. Cazul cel mai concludent în acest sens îl constituie Gh. Asachi, personalitate proteică în jurul căreia se rotește întreaga mișcare literară și științifică a Moldovei pînă la apariția *Daciei literare*. Așezarea oronologică era deci, în acest caz, cerută de împrejurările spirituale ale epocii, precum și de faptul că opera literară a lui

¹⁾ Volumul I din *Istoria literaturii române* a apărut în 1964, în Editura Academiei, avind ca redactor responsabil pe acad. Al. Rosetti, iar ca redactor șef al comitetului general de coordonare pe George Călinescu.

²⁾ *Istoria literaturii române*, Vol. 2, Buc., Editura Academiei R.S.R., 1968, p. 261.

Gheorghe Asachi aparține unui anume moment. Tratarea lui însă în fruntea unui capitol destinat Moldovei, după ce s-a trecut printr-o destul de largă perioadă literară, nu reprezintă o soluție prea fericită. După Eliade Rădulescu, Vasile Cîrlova și Grigore Alexandrescu, poezi a căror creație se înscrie deplin în literatura modernă, Gh. Asachi ne întoarce într-o perioadă ante-Eliade. Dacă această metodă, de grupare pe regiuni, este binevenită în cazul unor scriitori mai puțin importanți și aparținând unor epoci de început, când fenomenul literar nu se desprinsese de cel general-cultural sau istoric, în cazul personalității lui Asachi ea ni se pare nepotrivită.

Privitor la prezentarea volumului, trebuie să observăm cu regret că, deși e vorba de o lucrare tipărită pe hîrtie velină de bună calitate, cu o bogată și reprezentativă iconografie, volumul al II-lea nu mai păstrează nimic din aspectul formal al primului volum: nici culoarea copertilor, nici caracterele grafice, nici hîrtia, nici imprimarea desenului în relief pe copertă. Credem că e timpul ca editurile noastre să țină cont și de acest aspect al cărților pe care le editează, mai ales cînd e vorba de lucrări reprezentative ca aceea despre care vorbim.

Dincolo de aceste observații, apariția volumului al II-lea din *Istoria literaturii române* marchează o dată importantă în dezvoltarea istoriei noastre literare.

George RADU

Benador, Ury. *Final grotesc*. Buc., Editura pentru literatură, 1968. 360 p.

Modalitățile diferite pe care Ury Benador le experimentează în două romane și două nuvele incluse într-un volum recent apărut, *Final grotesc*, afirmă drept însușire de prim plan a scriitorului capacitatea analizei lucide.

Subiect banal — cea mai realizată dintre lucrările sale în discuție — se axează pe analiza sentimentului de gelozie, întreprinsă cu subtilitate, cu mari posibilități de pătrundere în zonele raționale și iraționale ale conștiinței umane. Ludwig Holdengraeber, personajul central, își torturează soția și se torturează pe sine cu bănuiele neîntemeiate; aducerea în casă a unui prieten i se pare a face parte din demonstrația că orice nevăstă își înșală bărbatul, indiferent dacă are sau nu vreun motiv; de fapt, însă, în subconștient, așteaptă proba contrară. Proba unei iubiri absolute. Mărturisirea trădării și reușita demonstrației sale îl duc la nebunie și moarte.

În 1935, Pompiliu Constantinescu situa romanul *Subiect banal*, „alături de cele mai bune pagini ale d-lor Camil Petrescu și Anton Holban, scriitori care au exprimat com-

plexul sentiment al geloziei cu rezonanțe intense umane”.

În cel de-al doilea roman, *Final grotesc*, accentul cade pe anedotic, pe conducerea unei intrigi aproape polițiste, deși se încearcă și descifrarea unei psihologii.

Autorul înscenării unui furt — mod ilicit de a ieși dintr-o încrecătură financiară — este om cu inimă generoasă, cu vocație artistică ratată, gata să ajute — în compensație — artiștii tineri, uzînd însă de orice mijloace, chiar necinșite din perspectiva legilor de morală cuvenită.

Explicarea însușirii unor bani străini — prin afinitatea cu Beethoven și coincidența miraculoasă cu viața acestuia, prin ajutorul dat unor tineri compozitori și poeți — ca și onestitatea absolută cu care, în final, înapoiază banii sustrași, strecoară o notă de neverosimil și melodramatic în țesătura romanului. Se adaugă și procedeele prea mult uzitate al „caietelor găsite”, procedee la care Ury Benador a renunțat în această ediție în cazul *Subiectului banal* (poate la sugestia cronicii lui P. Constantinescu, datorită căruia — după cum mărturisește — a înlăturat și episodul morții copilului soților Holdengraeber, caracterizat de inestratul cronicar dintre cele două războaie mondiale ca „melodramatic”).

Pașiunile deviate în obsesie sau nebunie par a atrage în mod deosebit spiritul vioi și scormonitor al lui Ury Benador. Cînd ele intră în obiectivul prozei analitice, rezultatele sînt remarcabile (*Subiect banal*); atunci cînd devin element de intrigă polițistă (*Final grotesc*), obiect de divagații eseistice (*Final*) sau pretexte pentru sublim într-o proză de sugestie (*Appassionata*) — valoarea le este diminuată prin melodramă și loetri comune.

M. F.

Constantin, Theodor. *Jonny Boambă*. Buc., Editura tineretului, 1968. 266 p.

Romanul prezintă un interes deosebit datorat, în primul rînd, problematicii abordate de scriitor: universul uman al unui copil crescut într-o familie ce se destramă sub ochii lui, cu toate implicațiile psihologice ce le are asupra formării personalității sale.

Redînd cu multă sensibilitate și înțelegere trăirile sufletești ale copilului, reacțiile inerente trecerii spre adolescență, autorul a surprins ipostaze variate privind contactul cu universul înconjurător, idealul spre care tinde, dorința de cunoaștere, de a evada din propria-i familie, pentru care devine inutil, chemarea către aventură, către teribilism, prin care să „atace onoarea” familiei.

Eroul principal al acestui roman este un copil inteligent și sensibil, cu trăiri contradic-

torii, datorate atât vârstei, cât și situației în care se găsește, cu o imaginație efervescentă, la vârsta când nu poate înțelege exact ce se va întâmpla cu el în urma despărțirii părinților lui. Frământările și conflictele sufletești sînt redade de scriitor cu o anumită sobrietate, care imprimă faptelor și mai multă autenticitate. Grijă față de amănuntul semnificativ, cu valoare de simbol adeseori, pune în relief valoarea ideilor abordate. Măiestria literară a scriitorului se simte din plin în întreg romanul, mai ales în felul cum urmărește trecerea de la un plan la altul, izbutind o fluiditate perfectă între situațiile și faptele trecute și prezente. Permanent ai impresia că asști la viața trecută și prezentă a lui Ionuț, că te încadrezi și înțelegi mai bine coordonatele umane în care se prefigurează ca om. Ionuț are condiții materiale excepționale, are, din acest punct de vedere, tot ce-și poate dori un copil, îi lipsește însă esențialul: căldura părintească. Stingerea sentimentelor de dragoste dintre părinți îi provoacă mari dureri copilului. Criza sufletească se amplifică însă atunci când își dă seama că părinții lui nu se mai pot regăsi, hotărîndu-se să se despartă. El constată — o dată cu venirea „unchiului Mitru” — nou lui „tată” — că mama lui nu-i mai acordă atenția cuvenită, îl îndepărtează și-l alungă într-un fel. Deși înainte de despărțirea părinților, Ionuț se simțea mai bine lângă sufletul cald și duios al mamei, o dată cu ocuparea locului tatălui său de către alt bărbat, copilul se simte tot mai străin în noua familie și încearcă să se apropie de adevărul lui tată. Trăiește, în același timp, și drama sufletească a mamei sale, care, din veselă și exuberantă cum o cunoștea înainte, își pierde parca buna dispoziție o dată cu venirea „unchiului” Mitru. El nu înțelege de asemenea de ce mama lui, altădată mîndră, cu personalitate, acceptă acum toate șicanele noului soț, provocate de existența copilului. Situațiile acestea contradictorii sînt sfîșietoare pentru copil. Deși despărțiti, cei doi soți continuă să se certe din cauza lui, fiecare dorind să aibă cît mai puțin obligații. Urmărindu-și fiecare interesele, copilul scapă total atenției lor. Sufletul îi este mutilat tot mai mult, frământările lui ating intensități maxime, atunci când își dă seama că femeia ce și-a luat-o de soție tatăl lui nu-i iubește pe nici unul dintre ei. Între aceste alternative se înscrie marea dramă sufletească a băiatului, care înțelege că nu mai are dreptul la nimic. Fără comunicativă, Ionuț se zburciună, caută să găsească răspunsuri la noianul de întrebări ce-l năpădesc, încearcă punți de legătură cu copiii de vîrsta lui — Ștefăniță și Smaranda — însă nimic nu poate compensa setea de dragoste părintească. Necontrolat, îndepărtat, dezorientat, încearcă să-și găsească refugiu în prie-

teni de genul lui „Pistil”. Băiatul se comportă urît cu ai lui și cu cei din jur, vrea să fie dinadins un derbedeu spre a-l face de rîs mai ales pe „unchiul” Mitru, pentru că făcea prea mult paradă de prestigiul și onoarea lui, în timp ce el, Ionuț, era privit ca un obiect inutil, ce-i încurca viața. În acest context social, Ionuț alunecă pe panta unor acte antisociale atunci cînd, împreună cu alți derbedei certăți cu normole de conviețuire socială, participă la furtul unei mașini. Vinovat numai pe jumătate, ajunge la casa de corecție.

Aici, unde diversitatea caracterelor și conduita fiecăruia erau urmărite îndeaproape, Ionuț își dezvăluie totuși puritatea sufletească, năzuința permanentă spre această puritate, spre un ideal înalt, concretizat mai ales în pregătirea temnică pentru examenle de bacalureat.

Ideea examenului îl obsedează aproape, încă, după ce este eliberat, simte nevoia unui schimb de opinii cu cei dinafară, vrînd parca să se compare cu ei. Prietenia pentru Ștefăniță, nestirbită de cei trei ani petrecuți acolo, aduce o ușoară însuflețire, însă de scurtă durată, pentru că, intrînd în camera lui Ștefăniță, constată mai multă lumină, mai multă ordine decît la el acasă. Sînt ordinea și lumina specifice unei familii frumoase. Aceasta îi dă un sentiment de nostalgie, de regret că lucrurile și obiceiurile, altădată numai ale lui și ale părinților lui, și le-a însușit cu ușurință un intrus, „unchiul” Mitru. Nu-l mai atrage nici propria-i casă, totul îi pare străin. Dar numai pentru scurtă vreme, pentru că Ionuț își găsește suprema satisfacție, luînd examenle strălucit. În mama lui se reaprinde căldura de altădată, amîndoi privind cu mai multă încredere viitorul.

Iordana URECHE

Pahlen, Kurt. În lumea minunată a muzicii. Buc., Editura muzicală a Uniunii compozitorilor din R. S. România, 1968. 240 p.

Această carte despre muzică adresată copiilor e în realitate consemnarea în formă epică a unor întâmplări reale, fantezia autorului necontribuind decît ca element subsidiar la înțelegerea ei. Kurt Pahlen, muzicolog și critic muzical, a avut revelația cărții în contact cu copiii care i-au cerut să scrie o poveste despre muzică, un basm despre instrumentele muzicale și despre cîntăreți... Cu alte cuvinte să le arate „de unde vine muzica?”. Pentru un spirit obișnuit de povestitor, invitația copiilor s-ar fi soldat cu o povestire, mai mult sau mai puțin instructivă. Dar autorul nostru deși a conceput subiectele muzicale ca niște personaje dintr-o lume de basm, necunoscută celor mici, a acordat acest imperiu al lui Euterpe la mentalitatea copiilor. Le-a făcut instru-

mente-jucării de la care au învățat cum se produc sunetole, utilizând jocuri muzicale distractive pe scara casei, a vizitat un muzeu de instrumente muzicale, i-a deprins să scrie și să citească notele, i-a dus la concerte, la operă, la stațiile de radio-emisiune, la televiziune, a mers în vizită la un studio de filme, a organizat un cor... După fiecare acțiune practică le-a povestit despre compozitori și cântăreți, le-a prezentat muzica de-a lungul veacurilor.

Cartea e în fond consemnarea acestor suite intuitive, *jurnalul* de bord al acestei călătorii, tipărit mai întâi în America de Sud și, desigur, în limba spaniolă. Ulterior a rescris povestirea în limba germană. Curînd a fost tradusă în principalele limbi europene, stîrnind un mare interes în rîndurile copiilor. Dar povestea muzicii, chiar în această formă elementară, este frecventată și de alte categorii de cititori pentru că toți găsesc aici tainele artei muzicale, expuse într-o formă seducătoare, autorul netulburînd prin explicații didactice vraja interioară a lucrurilor.

Traducătorul român a adaptat, și n-am înțeles prea bine de ce, numele personajelor din original la nume românești, protagoniștii numindu-se astfel Ionel și Maria. Prin-

tr-o postfață, muzicologul George Sbircea, în aceeași tonalitate cu autorul cărții, face o scurtă plimbare pe „meleagurile lui Pan”, adică oferă metaforic o scurtă poveste a muzicii românești.

Prin structura ei, povestirea lui Kurt Pahlen se adresează natural și direct copiilor de vîrstă preșcolară și școlară, e ca o introducere în studiul muzicii, ca o *prolegomenă* estetică. Din lectura ei, copiii nu vor învăța ca dintr-un manual notele, intervalele, valorile, sunetele muzicale, noțiuni pe care numai manualul le imprimă, dar oferă cititorilor ceea ce manualul oricît de bun ar fi, nu poate da: dragostea de muzică. Povestirea lui Kurt Pahlen e ca o alchimie epică, sau mai exact, ca o modalitate estetică prin-care ni se revelează un mister: misterul muzicii ca artă.

Traducătorul a intuit absența oricărui element teoretic și s-a menținut, în transpunere, la prezentarea epică. De o savoare deosebită se bucură scenele puțin anecdotice din viața compozitorilor. Totul se petrece sub semnul povestirii care încîntă și care dincolo de rigori livrești, vorbind despre cîntec, devine cîntec.

Emil MANU

BIBLIOTECARI!

**Abonați-vă, din timp, la
REVISTA BIBLIOTECILOR**

**Numai astfel vă veți
asigura integritatea
colecției pe anul 1969**

COTAREA PUBLICAȚIILOR (I)

Organizarea fondurilor în oricare bibliotecă impune, de la început, stabilirea unui principiu conducător unitar în alcătuirea și prelucrarea diferitelor colecții, pe care — judicios și deliberat — le pune la dispoziția cititorilor. Axată pe acest principiu și în funcție de natura, bogăția, specificul și destinația fondurilor, așezarea publicațiilor în depozite pe baza unor criterii bine precizate și consecvent respectate contribuie atât la buna conservare, cât și la maxima valorificare a patrimoniului cultural pe care-l dețin. Sistemul de așezare determină implicit sistemul de cotare a publicațiilor, cota fiind, după definiția cea mai răspândită, *formula prin care documentelor li se fixează locul în depozit sau în raftul cu acces liber*.

În ultimele două numere ale revistei noastre, în cadrul rubricii de față, au fost examinate diferite sisteme de așezare a cărților, cu avantajele și dezavantajele pe care le prezintă fiecare, fapt care explică de ce nu se poate adopta o soluție unică.

Vom urmări, în continuare, problema cotării publicațiilor, care confirmă, o dată mai mult, că interesul principal rămâne larga și rapidă circulație a cărții, accesul tuturor — cu o cheltuire minimă de timp și de efort — la valorile spirituale ale umanității. La îndeplinirea acestor deziderate, bibliotecile pot contribui și prin adoptarea celor mai adecvate sisteme de cotare, care, verificate practic, să-și dovedească eficiența nu numai prin satisfacerea promptă a tuturor cererilor formulate de cititori, ci și prin stimularea sau orientarea dorinței lor de lectură, prin posibilitatea ce le-o oferă de a stabili contactul direct cu cartea.

Nevoia de așezare a cărților într-o ordine anumită, care să ușureze regăsirea lor, s-a concretizat o dată cu primele acumulări de fonduri, încă din antichitate.

Despre toate acestea s-a vorbit însă pe larg în consultațiile precedente^{*)}. Subliniem acum numai că listele, însemnările, inventarele, existente din timpuri foarte vechi, se întorceau respectându-se locul de așezare al scrierilor. Consemnarea în scris a cărților în ordinea înșiruirii lor a stat la baza alcătuirii primelor cataloage; în semnele, simbolurile, cifrele sau literele servind pentru identificarea fiecărei opere în parte se găsește originea cotelor de mai târziu. De reținut, prin urmare, că necesitatea sistematizării fondurilor a precedat și a determinat cotarea lor și întocmirea cataloagelor.

Cotarea publicațiilor, ca operație de sine stătătoare, a apărut relativ târziu, atunci când funcția cotei s-a precizat și s-a delimitat față de aceea a numărului de inventar și a indicelui de clasificare zecimală. Din rațiuni pe deplin justificate din punct de vedere al conservării și circulației cărții sau al economisirii spațiului de depozitare, s-a ajuns și la utilizarea unor sisteme mecanice de așezare, care nu mai țin seama de conținutul cărții, ci de caracteristicile ei formale. Faptul nu poate fi considerat un regres. Cotarea a evoluat paralel cu dezvoltarea metodelor de organizare și de prelucrare a colecțiilor cu un conținut mereu

^{*)} Vezi: Lupu, Atanase, *Sistematizarea și așezarea colecțiilor (I—II)*. În: *Revista bibliotecilor*, 21, nr. 9, sep 1968, p. 573—576 și nr. 10, oct 1968, p. 637 — cap. III.

mai bogat și cu forme de prezentare din ce în ce mai diversificate. Din nevoia de a corespunde cât mai bine specificului acestora în ce privește conservarea și în același timp folosirea lor de cercuri cât mai largi, s-a ajuns în prezent la o multitudine de soluții adoptate separat sau în diferite combinații, frecvent chiar în cadrul aceleiași bibliotecii.

Teoria și tehnica modernă de bibliotecă, parcursind etape progresive, în urma a numeroase cercetări și experiențe, au cristalizat două mari principii de cotare ce corespund imperativelor de conservare și difuzare — ambele cu cele mai bune rezultate — a publicațiilor de toate categoriile, din toate tipurile de bibliotecii :

A. Cotarea sistematic-alfabetică.

B. Cotarea pe formate.

Fiind adoptate de majoritatea bibliotecilor din zilele noastre, vom încerca să lămurim, în cele ce urmează, în ce constă fiecare, corespondența cu specificul și destinația fondurilor care se topografiază, tehnica de aplicare practică, unele probleme speciale și felul cum se pot rezolva.

Înainte de aceasta citeva date, observații și recomandări cu caracter general în legătură cu „cota” și „cotarea” publicațiilor.

★

În cursul procesului de prelucrare a fondurilor, pentru a le pune la dispoziția cititorilor operația de cotare constă în a stabili pentru fiecare publicație locul pe care-l va ocupa în depozit în cadrul colecției din care face parte și de a-l fixa printr-o formulă unică și nerepetabilă, prin care publicația să poată fi ușor identificată, regăsită și folosită.

Cota este, așadar, un instrument de așezare și regăsire. Ea ordonează fluxul din afară și în afara depozitului, circulația continuă a bunurilor. Fiind de asemenea, instrument de identificare a publicațiilor alături de cataloage, prima însușire ce i se cere este precizia. Prin cotă trebuie să ne referim la o anumită publicație și numai la aceea, concis și fără dubiu.

Funcția cotei este multiplă: să asigure buna conservare și securitate a fondurilor; să împiedice distrugerea, pierderea sau răătăcirea unei valori; să facă posibilă circulația, prin identificarea și regăsirea fiecărei publicații în parte în timpul cel mai scurt; să stabilizească ordinea în depozit, fără de care circulația nu poate avea loc, iar lipsurile nu se pot observa. În ea se concretizează răspunderea bibliotecii față de bunurile materiale pe care le are în păstrare și respectul față de timpul pe care societatea îl cheltuiește pentru lectură și cercetare.

Cota poate fi :

— simplă, când este formată numai din cifre : I 842, IV 2911

— compusă, când este alcătuită din cifre și litere : P II 7754, $\frac{859}{R 35}$

— individuală, când se raportează la o anumită publicație : II 4872 Rebreanu, Liviu. *Pădurea spinzurăților.*

— de grup, când reprezintă o categorie de publicații (în cadrul căreia se pot face și alte sistematizări) : III 21400 Teze de medicină.

— fixă, când indică locul absolut în depozit : A IV 7 (dulapul A, raftul IV, numărul cărții în raft 7).

— relativă, când arată locul în raport cu alte publicații (din același format sau cu același indice de clasificare) : III 1614, $\frac{78}{C 70}$

Pînă cînd o publicație nu este cotată, ea nu există ca unitate de evidență, nu figurează în cataloage, prezența ei nu este confirmată, nu constituie o valoare de bibliotecă. De aceea, cota trebuie stabilită cu simț de răspundere și transcrisă fără greșeli. Ea se notează pe carte, pe fișele respective, în acte și registre, oriunde este nevoie să reprezinte cartea: figurează totdeauna în însemnările cu rol organizatoric, alături de numărul de inventar. Cota reglementează buna desfășurare și ritmul prelucrării în toate sectoarele; prin ea se asigură consecvența și uniformitatea lucrărilor. La stabilirea ei, se respectă instrucțiunile de prelucrare a diferitelor categorii de fonduri, iar în bibliotecile mari se consultă cataloagele interne, se discută și se iau hotărâri de comun acord cu serviciile de clasificare, catalogare, evidență și conservare a fondurilor.

Important, în alcătuirea cotei, este ca ea să fie logică, ușor de reținut, ușor de notat și, pe cât posibil, mecanizabilă. În general, cota poate exprima: subiectul; caracterul; mărimea; ordinea.

Cota face legătura între registrul inventar, ce consemnează averea bibliotecii, și situația din depozite, existența în fapt a acestei averi: fără cotă nu este posibilă o verificare a depozitelor.

Momentul cotării diferă de la o bibliotecă la alta, dar el trebuie plasat totdeauna în așa fel încît să corespundă în modul cel mai satisfăcător cu natura și destinația colecțiilor care se prelucrează. În cazul publicațiilor ce înzestreză bibliotecile sau secțiile de împrumut, fondul uzual al săliilor de lectură, accesul liber la raft, cotarea se face concomitent cu stabilirea indicelui de clasificare zecimală și după fixarea vedetei, acestea fiind elementele care ghidează viitoarea așezare a publicației în depozit. Pentru publicațiile care intră în depozitul constituind fondul principal de conservare al bibliotecii, la care cititorii nu au acces, și care au, în mod obișnuit, o așezare independentă de

conținut, cotarea se poate face și înainte, și după clasificarea și catalogarea lor. De recomandat însă, și în acest caz, ca operația de cotare să aibă loc după catalogare, aceasta fiind operația prin care este stabilit în mod definitiv modul de tratare a publicațiilor.

În ce privește colecțiile speciale, al căror specific — de o mare varietate — impune norme speciale de clasare și prelucrare a materialelor, cotarea se face în secțiile respective, de către aceiași lucrători care le-au inventariat, le-au descris și le-au clasificat.

Se recomandă ca, în general, cotarea să se facă, cu respectarea citorva norme ce tind să se generalizeze pe plan național și internațional, fiind introduse în directivele de prelucrare a fondurilor din toate categoriile de biblioteci:

— Fiecare titlu nou primește o cotă nouă, care nu se mai atribuie nici unei alte publicații.

— Toate exemplarele absolut identice (dubletele) primesc aceeași cotă și se așază împreună pe raft, în afară de cazul unei repartizări speciale a lor (filiale, depozit de dublete pentru schimb interbibliotecar etc.).

— Publicațiile în mai multe volume se unifică prin cotă, alcătuind un tot unitar; de aceea, toate volumele unei opere primesc aceeași cotă. În cadrul cotei, etc se așază după numărul de ordine al volumelor: volumul I, II, III etc. La fel, scrierile ce apar în caiete, fascicule, părți, tomuri etc.

— Edițiile diferite primesc cote diferite.

— Fiecare volum dintr-o colecție edito-rială se cotează independent.

— Cota trebuie să figureze pe fiecare unitate de măsură, care în bibliotecă este considerat volumul de bibliotecă, adică acel lot care există sau se constituie prin legarea mai multor foi împreună. În volum se măsoară cărțile, periodicele, albumele, hărțile, notele muzicale, manuscrisele etc.; discurile, microfilmele, benzile de magnetofon, foile volante se măsoară în unități proprii naturii lor.

— Cota se fixează în scris sau se imprimă pe o etichetă care se lipește la 1—1,50 cm distanță de marginea de jos a cotorului cărții, în interiorul publicației pe partea interioară a copertei sau chiar pe copertă, în colțul din stînga sus. Dacă publicația nu are cotor, cum sînt spre exemplu broșurile sau ziarele, cota se înscamnă pe copertă, în colțul din stînga sus. Dacă publicația are o copertă prețioasă ca realizare grafică sau ca legătură, plasarea etichetei și notarea din interior se vor face cu grijă, pentru a se evita degradările de orice fel.

— Ordinea de cotare urmărește ca așezarea cărților în rafturi să se facă de la stînga la dreapta, de sus în jos.

A. Cotarea sistematic-alfabetică

Așezarea după conținut este, așa cum s-a mai spus, cel mai vechi sistem de organizare a fondurilor întîlnit în istoria bibliotecilor. Sub diferite forme, a dominat în toate marile biblioteci din lume; sub forma de așezare sistematic-alfabetică, se practică curent pentru anumite categorii de publicații în toate bibliotecile; sub forma cea mai nouă, de acces liber la raft, este singura în măsură să asigure bunul mers al bibliotecilor sau al secțiilor de împrumut.

Unanimitatea cu care a fost considerat totdeauna drept cel mai bun sistem de așezare în depozitele deschise accesului direct al cititorilor, se datorește faptului că publicațiile care tratează aceeași temă sau teme similare se orînduiesc unele lîngă altele, ceea ce prezintă avantaje însemnate atît pentru bibliotecari, cit și pentru cititori. Dar despre aceasta s-a mai vorbit în cele două consultații precedente. Nu vom reveni. În general, prin acest sistem de așezare, implicit de cotare, cărțile se înșiruiesc în ordinea diviziunilor și subdiviziunilor clasificării zecimale și, în interiorul acestor grupe, în ordinea alfabetică a autorilor și a titlurilor de anonime. Cota va trebui să indice, prin urmare, diviziunea în care se înadrează publicația prin conținutul ei și locul alfabetic ce i se rezervă printre celelalte publicații clasificate la fel.

Practic, aceste două părți componente ale cotei se obțin: prima, utilizîndu-se indicele de clasificare principal, prescurtat, numit pentru aceasta „indicele cotei”, care poate fi găsit în *Clasificarea zecimală pentru biblioteci...*, ultima ediție în limba română (citerele tipărite cu aldine) sau în *Tabela prescurtată pentru așezarea cărților în rafturile bibliotecilor (anexă la Clasificarea zecimală... ediția românească)*, completată și corectată de *Schema așezării publicațiilor în sălile cu acces liber la raft în bibliotecile mici*. Anexă la: Biblioteca Centrală de Stat. *Indicații metodice privind organizarea activității bibliotecilor de la sate în perioada de iarnă*. Buc., 1966; a doua, stabilind locul alfabetic al publicației prin consultarea *Tabelelor de autori* (anexă la ultima ediție prescurtată a clasificării zecimale în limba română): numărul zecimal din tabelă, corespunzător primei sau primelor silabe ale numelui autorului sau titlului publicației, se adaugă la inițiala numelui autorului sau a primului cuvînt din titlu (exceptînd anticoholul proclitic) și se obține „semnul de autor”. Metoda se numește „cutterizare”, de la numele celui care a creat-o, bibliotecarul Ch. Cutter.

Semnul de autor este deci o prescurtare convențională a numelui autorului sau a primului cuvînt din titlul operelor anonime.

Tabelele lui Cutter, cu 2 cifre și 90 de diviziuni pentru fiecare literă din alfabet, de un neprețuit ajutor în munca de bibliotecă, au fost însușite imediat în mai toate țările, după ce, în prealabil, au suferit modificările cerute de specificul limbii respective.

Pentru bibliotecile cu fonduri numeroase, sistemul s-a dezvoltat la 3 cifre și la 900 de diviziuni, așa cum se practică în bibliotecile americane. Pentru bibliotecile noastre, tabelele de autori, cu 2 cifre, au fost adaptate caracteristicilor limbii române de Elena Getta Rally.

Cota care rezultă are forma unei fracții; numărătorul este indicele cotei, iar numitorul semnul de autor.

Acest sistem de cotare se practică, în general, pentru fondurile destinate depozitelor deschise.

Larga lui utilizare presupune că bibliotecarii noștri și-au însușit o temeinică cunoaștere a particularităților și problemelor pe care le ridică. Să recapitulăm, totuși, ceea ce știm, cotind împreună două publicații:

1. Blaga, Lucian. *Uersuri*. București, Editura tineretului, 1966.

Avem de cota un volum de poezii al cărui autor este scriitorul român Lucian Blaga; indicele de clasificare zecimală este 859—1; indicele de cotă este însă un indice de clasificare prescurtat — prin urmare ne oprim la 3 cifre: 859. Primul element al cotei a fost obținut; el fixează grupa mare, diviziunea în care scrierea își va avea locul în depozit. Urmează acum să stabilim și poziția pe care cartea o va avea în interiorul grupei în care a fost încadrată. Procedem la cutterizare: numele autorului are inițiala *B*; prima silabă a numelui este *Bla*; căutăm în *Tabelele de autori* și, în coloanele cu litera *B*, constatăm că silaba care ne interesează nu figurează. Semnul de autor îl vom obține, într-un asemenea caz, după *literele precedente* care figurează în *Tabele, Bl*, în dreptul cărora se află numărul convențional 56. Constituim semnul de autor: *B56*.

Cota volumului va fi $\frac{859}{B56}$; locul cărții în depozit este stabilit.

2. *Rezistența materialelor*. București, Institutul politehnic, 1952.

Avem de cota, de data aceasta, o lucrare anonimă, care tratează o problemă de fizică și tehnică. Se va înadra, prin ummare, în principal la 539.4 și în secundar la 620.1. Indicele cotei va fi extras din indicele principal de clasificare — 539. Pentru a afla semnul de autor, căutăm în *Tabelele de autori* la litera *R*, unde găsim următoarea si-

tuție: Rev 49, Rh 50. Deoarece primele litere care ne interesează sint *Rez*, pentru care în tabele nu avem cifră convențională, întrebăm *cifra silabei precedente*, adică 49; semnul de autor va fi deci *R 49*. Cota

care rezultă este $\frac{539}{R49}$

Deoarece cota este dictată de clasificarea zecimală, s-ar putea crede că între catalogul sistematic și depozit există o corespondență perfectă. De fapt, există numai un paralelism; deși urmăresc aceleași cifre, depozitul și catalogul sistematic nu pot fi identice și iată de ce:

a) poziția cărții se stabilește numai după indicele de clasificare principal, căci publicația nu poate sta în depozit în mai multe locuri deodată; fișele se pot introduce în catalog la toți indicii de clasificare, oglindind publicația sub mai multe aspecte; catalogul sistematic este prin aceasta mai complet, mai bogat.

b) indicele de cotă, fiind un indice prescurtat, așezarea cărților nu va putea urmări clasificarea în toată adâncimea ei, așa cum se procedează la intercalarea fișelor în catalog. Prin cotare se creează grupe mari, rotunjite la câteva cifre. Sistemul a fost elaborat de M. Dewey, care a conceput indici de 3 cifre, sprijinind și ușurând în acest fel munca de integrare și regăsire a cărților în depozit. Utilizându-se indicii prescurtați și cutterizarea, care au mecanizat oarecum lucrările, minuirea cărților se poate face fără intervenția unor bibliotecari cu calificare superioară în materie de clasificare zecimală.

Insistăm asupra faptului că nu trebuie confundată cota de raft, care indică locul cărții în depozit, cu indicele de clasificare zecimală, care indică locul fișei în catalog. Trebuie însă ca atât indicele de clasificare, cât și cota de raft să fie stabilite numai de către clasificator și, dacă este posibil, de același clasificator. Aceasta, pentru unitatea de vederi necesară consecvenței lucrărilor. Practicându-se un astfel de sistem de cotare, care utilizează indici universale, datorită clasificării zecimale universale, și cutterizarea, prin care semnul de autor este același pentru toate bibliotecile, se poate ajunge la o uniformizare generală a așezării în depozite. Cititorii, ca și bibliotecarii, se vor putea orienta ușor în oricare bibliotecă.

Încheiem capitolul nostru privind la cotarea publicațiilor în sistemul de așezare sistematic-alfabetică printr-o sumară trecere în revistă a principalelor probleme legate de această operație și a soluțiilor ce s-au găsit, pentru a răspunde aceluia dintre noi care încă mai are nelămuriri.

Dar despre acestea, în consultația următoare.

Ecaterina TENEA

Către redacția

REVISTEI BIBLIOTECILOR

Avînd în vedere schimbările intervenite în organizarea rețelei de biblioteci publice, se ridică o serie de probleme privind încadrarea cadrelor de bibliotecari în funcție de pregătirea profesională și vechimea în specialitate.

Un colectiv de bibliotecari din județul Bihor, absolvenți ai Școlii tehnice de activiști culturali, Secția bibliotecari, ne adresăm cu următoarea rugămintă:

Deși sîntem absolvenți ai unei școli de specialitate, la încadrarea noastră în timpul muncii nu s-a făcut și nu se face nici o diferențiere între cadrele de bibliotecari cu pregătire medie și cei cu pregătire tehnică de specialitate.

De asemenea, și în ceea ce privește remunerarea noastră, nu se ține cont de diferența de pregătire existentă.

În indicatorul de studii și stagii nu sînt prevăzute delimitări precise privind gradul de bibliotecar public și funcția în care putem să ne desfășurăm activitatea și, în cadrul acestora, salarizarea convenită pregătirii de specialitate pe care o avem.

Astfel, și la ora actuală nomenclatorul de studii prevede pentru funcția de bibliotecar comunal, bibliotecar II și I, o pregătire medie cu limite minime și maxime, fără a se preciza modul de încadrare al absolvenților școlii tehnice, care nu beneficiază de nici un avantaj față de cei cu școală medie, deși noi avem 2 ani de studii de specialitate după terminarea liceului.

Sînt cazuri cînd un bibliotecar, după terminarea școlii de specialitate, a fost reîncadrat pe același post, cu același salariu.

În concluzie, vă rugăm să se delimiteze:

- gradul bibliotecilor în care putem funcționa și funcția pe care o putem ocupa, ținînd cont de pregătirea noastră;

- remunerarea noastră, făcîndu-se o diferențiere între absolvenții liceului și absolvenții școlii tehnice;

- posibilitățile noastre de avansare, o dată cu creșterea vechimii în bibliotecă;

- să fim considerați tehnicieni în meserie, conform diplomei obținute, așa cum se procedează și în alte domenii de activitate cu absolvenții școlilor tehnice în specialitatea respectivă, de exemplu la Școala tehnică financiară etc., ai căror absolvenți nici nu se pot compara, în încadrarea pe care o primesc, cu încadrarea noastră.

Este adevărat că numărul absolvenților fostei Școli tehnice de activiști culturali care lucrează în biblioteci la ora actuală este limitat, însă acest fapt se datorește minimelor drepturi de care au beneficiat absolvenții după terminarea școlii.

Poate că, dacă s-ar acorda atenția cuvenită acestor cadre, multe dintre ele și-ar continua meseria, meserie pe care, să fim sinceri, am îndrăgit-o mult.

SERE Irina — Biblioteca municipală Oradea

FÖVÉNYESI Mariana — Biblioteca municipală Oradea

IGNA Ioan — Biblioteca orașenească Beiuș

BOROȘ Vasile — Biblioteca orașenească Ineu

JOSZA Francisc — Biblioteca comunală Aștileu

IEREMIA Florica — Biblioteca orașenească Aleșd

Vă rugăm să primiți mulțumirile noastre covârșești pentru sprijinul ce ni l-ați acordat informându-ne asupra problemelor, constatate de dv. cu prilejul vizitării Grupului școlar de pe lângă Uzina de autocamioane din Brașov, în ceea ce privește munca educativă și activitatea bibliotecii.

Vă încredințăm că aspectele sesizate de dv. în articolul *Tinerii — singurii răspunzători?* (Revista bibliotecilor nr. 4/1968) au fost studiate de colectivul direcției noastre cu toată atenția cuvenită.

Multe din problemele la care se referă articolul pomenit sînt în mod just prezentate și au fost constatate și de noi cu ocazia inspecțiilor școlare.

Vă asigurăm că în preocupările noastre pentru a se asigura condițiile cele mai bune desfășurării procesului instructiv-educativ, în noul an școlar, în toate școlile, este cuprinsă și sfera problemelor la care se referă articolul menționat.

De asemenea, vă informăm că în luarea măsurilor ce ni le propunem pentru a determina în noul an școlar o creștere a calității muncii de pregătire profesională și de educare a elevilor Grupului școlar de pe lângă uzina de autocamioane din Brașov, precum și pentru asigurarea condițiilor materiale necesare realizării acestui important obiectiv, vom colabora strîns cu Direcția învățămînt din Ministerul Construcțiilor de Mașini, forul tutelar al acestei unități școlare.

director general Ștefan SEBEȘAN
Ministerul Învățămîntului
Direcția activităților
educative

Nota redacției

Alte „ecouri” la articolul *Tinerii — singurii răspunzători?* au fost publicate în Revista bibliotecilor nr. 8/1968, cop. III.

Presă despre biblioteci

Atanasiu, Pia. Cîteva date în legătură cu activitatea de informare desfășurată în R. P. Ungară. În: Studii și cercetări de documentare și bibliografie, 10, nr. 1, mar 1968, p. 134—138.

Bacârnu, Livia. Livres d'heures tipărite pe pergament în colecțiile Bibliotecii Academiei R. S. România. În: Studii și cercetări de documentare și bibliografie, 10, nr. 1 mar 1968, p. 41—47. Bibliografie 6 titluri.

Dima-Drăgan, Corneliu. Ex libris Stephani Brancovani. Bibliofilie. În: Ateneu, 5, nr. 6, iun 1968, p. 4.

Dima-Drăgan, Corneliu. O lucrare lexicografică din biblioteca Mavrocordăților. Bibliofilie. În: Ateneu, 5, nr. 5, mai 1968, p. 5.

Cosmescu, M. Vechi reviste și ziare: Crâinicul (1904). În: Ateneu, 5, nr. 6, iun 1968, p. 15.

Filipoiu, Onisim. Colecțiile bibliotecii din Năsăud a Filialei din Cluj a Academiei Republicii Socialiste România. În: Studii și cercetări de documentare și bibliologie, 10, nr. 1, mar 1968, p. 67—68.

Ghiață, Petre. Un prețios instrument de culturalizare a maselor. 70 de ani de la editarea primei Enciclopedii Române. În: Munca, 24, nr. 6389, 30 mai 1968, p. 2.

Huttmann, Arnold și Binder, Pavel. Contribuții la biografia lui Filip Moldoveanu, primul tipograf român. Evoluția vieții culturale românești la Sibiu în epoca umanistă. /Cu/ Anexă. În: Limbă și literatură, 16, 1968, p. 145—174.

Liu, Nicolae. Semicentenarul bibliotecilor sovietice. În: Studii și cercetări de documentare și bibliologie, 10, nr. 1, mar 1968, p. 131—134.

Marinescu, Maria. O experiență de utilizare a fișelor perforate marginal în evidența revistelor. În: Studii și cercetări de documentare și bibliologie, 10, nr. 1, mar 1968, p. 49—55.

Negoită, C. V. Considerații teoretice privind sistemele de regăsire a informației bazate pe calculatoare electronice. În: Studii și cercetări de documentare și bibliologie, 10, nr. 1, mar 1968, p. 3—12. Bibliografie 11 titluri.

Pîrnuță, Gheorghe. Noi documente cu privire la activitatea de bibliotecar a lui Mihai Eminescu. În: Studii și cercetări de documentare și bibliologie, 10, nr. 1, mar 1968, p. 61—64.

Popovici, Victoria. Din activitatea științifică a Bibliotecii Centrale pedagogice din București. În: Studii și cercetări de documentare și bibliologie, 10, nr. 1, mar 1968, p. 65—66.

Radu, Georgeta. Bibliotecarul nu este un simplu distribuitor de cărți. În: Munca, 24, nr. 6392, 2 iun 1968, p. 2.

Săhleanu, Victor. Între documentare și cultură. În: Știința tineretului, 24, nr. 5909, 22 mai 1968, p. 1, 5.

Săveanu, Simion. Taina manuscrisului milenar din Iași. În: Magazin, 12, nr. 558, 15 iun 1968, p. 5.

Trancă, Dumitru. Tiraje... Poligrafia, nr. 2, 1968, p. 26—27.

Vetrineanu, I. Obstacole în drumul cărții spre librăriile satești. În: Știința, 37, nr. 726, 7 iun 1968.

Vidrașcu, Marieta. Este biblioteca școlară o instituție de prestigiu? În: Știința tineretului, 24, nr. 5909, 22 mai 1968, p. 1, 2.

В Н О М Е Р Е

<p>Штефан ГРУЯ: <i>Вопросы, осязающие разрешения</i> (Изменения, произошедшие в организационном устройстве публичных библиотек вследствие административно-территориального переустройства страны) 643</p> <p>Джордже ВЛАДЕСКУ: <i>Каталоги отражающие рост коллекций муниципальных библиотек — в сельских библиотеках или: Пределы эффективности некоторых инструментов информации</i> . . . . . 650</p> <p>Александру ДУТУ: <i>Кое-что о роли книги в осуществлении единого</i></p>	<p><i>национального румынского государства</i> . . . . . 662</p> <p>Сигисмунд ЯКО: <i>Создание библиотеки Т. Чипариу до 1848 г.</i> (II) 671</p> <p>Онисим ФИЛИПОИУ: <i>Румынские экслибрисы Нэсэудского края</i> 675</p> <p>Флорика КАЛОЯНУ: <i>Творческий мир И. С. Тургенева. 150-летие со дня рождения писателя</i> . . . . . 680</p> <p>Илеана МАНОЛЕ: <i>Арон Пумнул — передовой деятель румынской культуры.</i> (Главные координаты его политической, филологической и педагогической деятельности). 150-летие со дня его смерти . . . 682</p>
--	---

EXTRAIT DU SOMMAIRE

S U M M A R Y

<p>Ştefan GRUIA : <i>Problèmes qui attendent leur solution.</i> (Changements survenus dans la structure de l'organisation des bibliothèques publiques après la reorganisation administrative-territoriale du pays) 643</p> <p>George VLĂDESCU : <i>Les catalogues d'accroissements des collections des bibliothèques municipales dans les bibliothèques communales.</i> A quel point s'arrête l'efficience de quelques instruments d'information 650</p> <p>Alexandru DUTU : <i>Observations sur le rôle du livre dans la réalisation de l'État unitaire national roumain</i> . . . . . 662</p> <p>Sigismund JAKÓ : <i>La formation de la bibliothèque de T. Cipariu avant 1848</i> (II) . . . . . 671</p> <p>Onisim FILIPOIU : <i>Des ex-libris roumains de Țara Năsăudului</i> . . . 675</p> <p>Florica CALOIANU : <i>L'univers de la création de I. S. Tourguenev.</i> 150 ans depuis sa naissance . . . . 680</p> <p>Ileana MANOLE : <i>Aron Pumnul — pionnier de la culture roumaine.</i> (Principales coordonnées de son activité politique, philologique et pédagogique). 150 ans depuis sa naissance . . . . . 682</p>	<p>Ştefan GRUIA : <i>Problems Which Have to Be Worked Out.</i> (Changes in the organizational structure of public libraries after the administrative and territorial reorganization of the country) . . . . . 643</p> <p>George VLĂDESCU : <i>The Municipal Libraries' Continuations Lists in the Village Libraries or Where Does the Efficiency of Some Means of Information Stop</i> . . . . . 650</p> <p>Alexandru DUTU : <i>Notes on the Importance of Books in the Achievement of the Unitary National Roumanian State.</i> . . . . . 662</p> <p>Sigismund JAKÓ : <i>The Foundation of Timothy Cipariu's Library before 1848</i> (II) . . . . . 671</p> <p>Onisim FILIPOIU : <i>The Romanian Ex-Libris of the Năsăud County</i> . . . 675</p> <p>Florica CALOIANU : <i>The Creative Field of Ivan Turgenev.</i> The 150 th anniversary of his birth . . . . . 680</p> <p>Ileana MANOLE : <i>Aron Pumnul — a Forerunner of Romanian Culture.</i> (The main political, philological and pedagogical lines of his activity). The 150 th anniversary of his birth . . . . . 682</p>
--	--

41 000